DELIA OLTEA RUSU

SÂRME și PORTOCALI

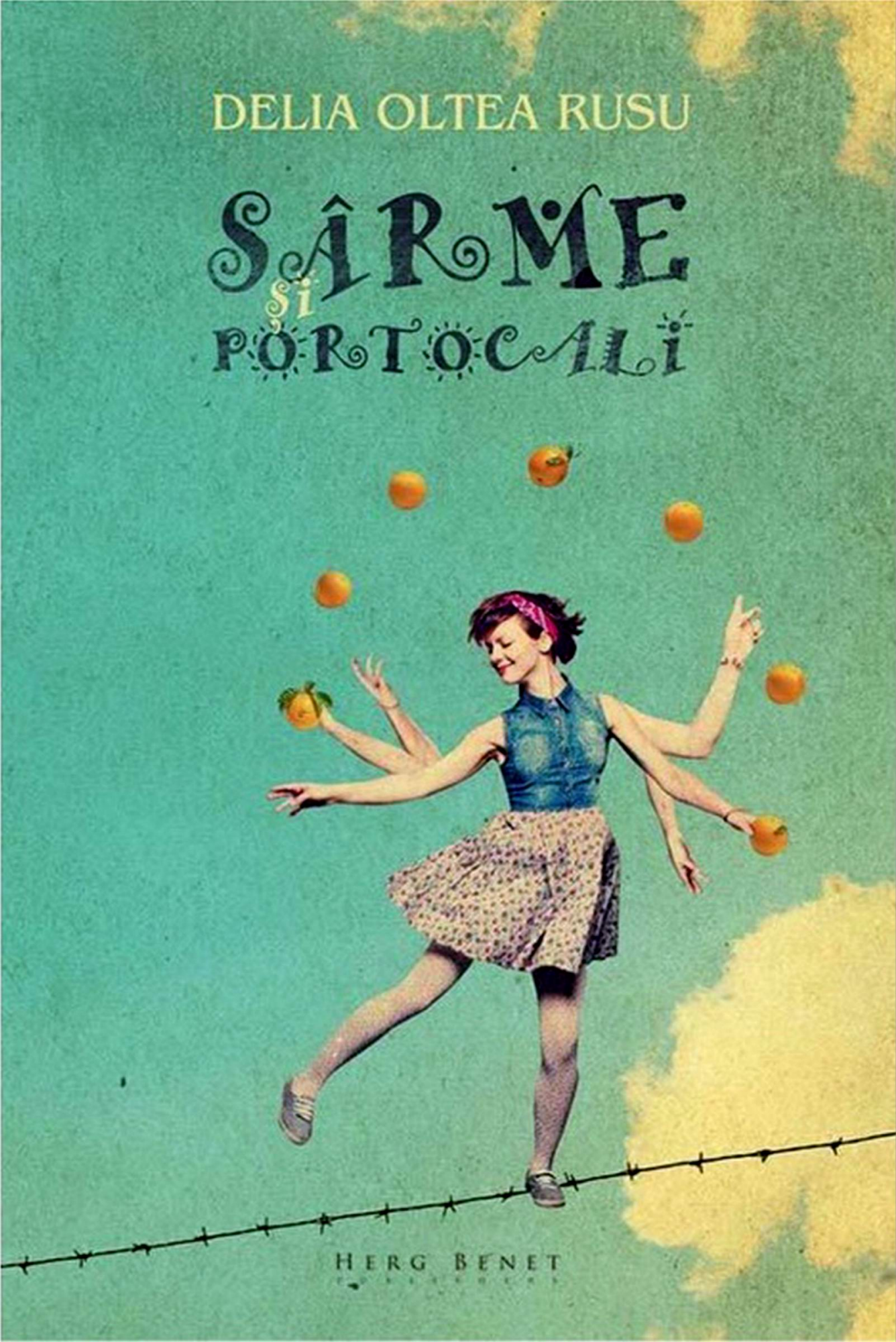

HERG BENET

DELIA OLTEA RUSU

Sârme și portocali

Editura HERG BENET

2015

Amintirile unei peregrine

De fapt, totul a început de la o știre. La jurnalul de seară au apărut reprezentanți ai guvernului german, care anunțau un program de contracte de muncă pentru români în Germania. Era pe vremea când vizele se plăteau, iar de contracte de muncă legale, pe dincolo, nu era nici vorbă. În ziua următoare, m-am urcat în tren și am luat Bucureștiul la picior, căutând locul în care să mă înscriu și eu. Am mers prima dată la ambasada lor. Nu era. De-acolo am ajuns pe la Ministerul Muncii. În final, am găsit și m-am înscris pe o listă nesfârșită de interesați. Apoi am așteptat, am dat ceva interviuri despre care o să povestesc mai încolo și, în final, am plecat. Dar s-o luăm pe rând...

Habar n-aveam unde, la ce și pentru cât timp plec. Îmi amintesc doar melancolia și disperarea cu care priveam munții din zarea Sibiului, având convingerea clară că n-o să-i revăd degrabă. Știam că plec în Germania la muncă, tocmai primisem viza pe pașaport. Problema era că nu voiam să mă întorc și era clar că drumul e doar dus.

Nu iei o decizie atât de radicală pentru un moft. Recunosc că mi s-a reproșat și chiar mi-a trecut și mie asta prin cap în clipele grelel În ultimii ani de după revoluție, m-am simțit prinsă într-un cerc al neputinței și am avut mereu senzația că pot mai mult, nu doar că vreau mai mult de la viața mea. Senzația asta m-a dus mereu înainte. Și am reușit, zic eu. Mi-am șters cu buretele limite, am renăscut cu fiecare despărțire care a urmat. La fiecare cădere m-am ridicat, fiecare loc în care am ajuns m-a format și m-a ajutat să mă regăsesc, am învățat că fiecare ușă închisă înseamnă o fereastră deschisă. Am ignorat principii pe care le credeam irefutabile. Uneori am încălcat doar convenții, pe care eu le credeam principii. Dar pachetul acela de reguli erau cele după care credeam eu că mă voi ghida toată viața și despre care în final am aflat că sunt făcute doar să stabilească limite. Limite pe care atunci nu mi le cunoșteam, limite despre care nici măcar nu doream să aflu. Pentru că undeva, pe drumul dinspre tinerețe spre responsabilitate, mă pierdusem pe mine.

Lăsam acasă două fete mărunte și dezorientate, un collie trist și lățos, o

mamă cu o pensie mizeră. Au ieșit la poartă să mă conducă pe drumul care începea într-un sat oarecare din Apuseni. Plecam la muncă în Germania, fericită de schimbarea pe care o făceam și convinsă că viața noastră va fi mai bună. A noastră și nu doar a mea! În largul pelerinaj care a urmat, m-am întrebat de multe ori: ce-am căutat de fapt? De ce n-am știut să mă mulțumesc cu mai puțin și să rămân acolo, în căsuța mea dragă cu pomi și flori, cu fetele mele care aveau nevoie de mine și nu cereau nimic mai mult decât ceilalți copii de vârsta lor?

Aceste rânduri caută încă răspunsul la întrebare. Mi-ar fi foarte ușor să vă spun că m-a dus doar grija zilei de azi și a celei de mâine departe de toți și de toate. Ar fi o minciună elegantă și un motiv pe care o bună parte a românilor l-ar accepta cu ușurință. Chiar și eu credeam asta, atunci când am plecat. Adevărul gol-goluț despre decizia mea l-am aflat mult mai târziu, atunci când am înțeles că în toată istoria vieții mele personajul principal sunt eu. Că, în afară de actor principal, sunt regizor, scenarist și producător. Că multe dintre regulile și principiile după care doream să mă ghidez în viață erau depășite de vremurile pe care le trăiam. Era timpul schimbării, dar schimbarea o dictam eu. Am regretat de multe ori firea mea rebelă, nesupusă, pretențioasă, fiind convinsă de faptul că nemulțumirea îmi vine doar din neputința de-a mă mulțumi cu puțin.

Mai târziu, în Spania, visam că totul e la fel, că sunt acasă, că nu s-a schimbat nimic, lucrez la școală și viața merge neschimbată înainte. Voiam să șterg cu buretele plecarea, să fac să dispară ultimele luni din viața mea. „Este ca după un divorț" îmi spunea cineva. „Îți amintești doar lucrurile bune." Și voiam cu disperare să îmi amintesc și de cele rele, măcar de cele pe care atunci le înțelegeam și acceptam. De frigiderul ăla nenorocit care semăna de multe ori cu o peșteră tristă, de facturile enorme la gaz, de minciunile politicienilor și deziluziile ultimilor ani, de caietul cu datorii de la magazin și de cei 10 ani fără vacanțe. De hainele de la second hand cu miros de vechi, de puiul împărțit cu grijă ca să țină mult, de brânza topită întinsă cu economie pe sandvișul de

școală al fetelor. De comisioanele din vânzare pe care niciodată nu le primea bărbatul meu și, mai presus de orice, de neputința de a ieși dintr-un cerc închis, care părea pe zi ce trece mai strâns și mai sufocant.

Plecarea a fost tulburătoare. Cu inima oscilând între disperarea de a părăsi doi copii și fericirea de a păși în afara cercului. Amintirea fetelor împreună cu mama și cu bătrânul collie în poarta casei mi-a rămas pentru totdeauna ca o stampă a unei etape care s-a încheiat. Două copile care nu înțelegeau că plec pentru mult timp, că plec într-un fel pentru totdeauna, că mama lor, așa cum era atunci, nu se va mai întoarce niciodată.

Am urcat în autocar cu 5 mărci germane în buzunar, cu biletul cumpărat pe banii obținuți din bijuteriile vândute, cu o valiză plină de lucruri care apoi s-au dovedit inutile și cu sufletul plin de speranță.

Germania

În viață trebuie să ai puțin noroc. Sau e adevărat că norocul ți-l faci singur? Nu știu dacă vine singur, norocul adică, sau depinde mai mult de tine. Acum tind mai mult ca oricând să cred că dacă nu faci rău, dacă ești un om principial și onest, efortul și lupta cu tot ce-ți scoate viața în față se termină cu bine. Acesta a fost unul dintre principiile de viață cu care am plecat de-acasă și pe care am încercat în timp să-l păstrez neschimbat. Și nu mi-a fost greu să-l păstrez, pentru că, inevitabil și fără să mă gândesc la consecințe, am crezut mereu în bunătatea oamenilor, în regula simplă a faptei bune care se bazează pe cei șapte ani de-acasă. În naivitatea mea am crezut mereu că dacă eu nu sunt în stare să fac rău unui semen de-al meu, acela îmi va răspunde la fel. Astfel că am fost de nenumărate ori în viață furată, și nu mă refer doar la bani și alte bunuri personale pe care s-au găsit unii să și le dorească la fel de mult ca mine. Am rămas într-un fel același copil naiv care a deschis singură ușa unor hoți în urmă cu ani. Doamna cu părul lung și roșcat a venit pur și simplu la mine, spunându-mi că este trimisă de mama. Cu cheia care îmi atârna spânzurată de gât i-am deschis politicos, după care m-am dus să-mi cumpăr o înghețată din banii frumoasei doamne. Noroc mare să primești bani de la musafiri ca să-ți cumperi înghețată! Când m-am întors, nu m-a mirat deloc prezența domnului care îndesa ceva în niște sacoșe supradimensionate. Nici nu era urât, avea și el părul cam lung și purta niște pantaloni tare evazați. Erau anii 70. Au plecat însă imediat după ce-am ajuns eu cu înghețata și m-a cam mirat, pentru că veniseră s-o vadă pe mama, iar mama urma să ajungă repede. Era la defilare, unde era tot orașul, pentru că venea Ceaușescu. Când au ajuns ai mei acasă, le-am povestit despre vizita celor doi, senină și fără să înțeleg de ce se agită atât. Nu, nu eram deloc speriată, nu, nu mi-au făcut nimic, nu, cum să mă lovească, au fost foarte drăguți și amabili, frumoși de-a dreptul, așa, cu părul lor lung și cu ținuta lor altfel decât a oamenilor mari pe care îi cunoșteam. Semănau mai degrabă cu niște staruri de la televizor. Nu m-au speriat deloc și, dacă ar fi să discutăm despre traume, cred că mai rău mi-a

făcut perioada care a urmat, cu casa plină de poliție, interogatorii și mai ales cu lamentările mamei, care au durat ani buni după eveniment. Îi furaseră toate rochiile, blănuri, ce mai: tot ce-avea mai bun prin dulapuri. M-am simțit vinovată pentru că nu mai avea rochia pe care tocmai și-o făcuse pentru întâlnirea de 10 ani de la terminarea facultății. Tatei i s-a furat magnetofonul și benzile cu muzică de jazz, cu rock, cu muzica decadentă și atât de inaccesibilă în anii aceia. Atunci n-am știut, dar a fost cea mai grea pierdere din casă, o pierdere care a marcat familia mea mult mai dureros decât pierderea rochiei de banchet.

Norocul meu în Germania s-a întrupat într-un român emigrat de câțiva ani buni, plecat din satul meu și stabilit cu familia în Lanberg, la doar 10 kilometri de locul în care eu urmă să-mi încep aventura în căutarea unei vieți mai bune.

M-a așteptat la sosire, m-a dus în casa lui și m-a omenit. M-a ajutat apoi în tot timpul acelei perioade teribile, m-a sunat mereu, mi-a adus tot ceea ce i-am cerut și a fost mereu prezent pentru mine. A făcut tot ce i-a stat în putere ca în timpul perioadei „Germania" să mă simt protejată și însoțită, atât el, cât și soția lui. Să nu simt atât de acut sentimentul de alienare care arde sufletele și le transformă în cenușă. M-a făcut să mă simt cineva acolo unde eram nimeni. Pentru toți ceilalți, eu eram doar o mână de lucru ieftină printre altele, câteva sute, o unealtă de muncă calificată, robotizată și importată dintr-o țară fără importanță. Vândută de țara în care valoarea ei era redusă la nivelul de obiect al muncii, cu importanța națională zero. Un cetățean neînsemnat al unei țări despre a cărei poziție pe hartă se știa prea puțin, un negoț probabil rentabil pentru statul român și la fel de indecent și murdar ca orice negoț cu suflete din toată istoria omenirii.

Urma să mă stabilesc în Hellfeld, un sat din sud vestul Germaniei. Îl văzusem pe internet înainte de a pleca din România. Știam doar că o să lucrez la vie, într-o zonă cu mulți producători de vin, renumita „Weinstrasse". Era regiunea Rinului, care, fiind plină de plantații viticole și crame, intrase în circuitul turistic pentru amatorii de vin și degustătorii pasionați. Și, recunosc, era

frumos, era un vis bucolic și viu colorat. Un gigantic tablou pictat cu sate romantice și pline de flori, case albe și curate, restaurante și crame pitorești, cu străzi pavate și asfaltate. Totul atât de curat, simplu și ordonat, fără praf și aș spune fără imperfecțiuni. Nu aveau nici măcar mușteI O lume de care noi eram atât de departe. Europa civilizată. Incredibil de aproape pentru lumea asta mare și dureros de departe pentru cei care simt dramatic distanța lumilor cărora le aparțin.

Nicu m-a dus la familia la care urma să lucrez. Deși vorbeam puțină germană, am avut noroc cu el pentru că recunosc: la început nu înțelegeam nimic din ce-mi vorbeau cei doi. Adică cei doi viitori patroni ai mei, un neamț bătrân și nevasta lui. Neamțul vorbea cu un puternic accent din zonă, după cum mi-a explicat Nicu, iar eu nu prindeam nici o iotă.

O să fac o paranteză și voi povesti istoria mea cu limba germană. Am studiat- la școala generală din clasa a doua până într-a opta. Fosta mea profesoară de germană, care îmi era și dirigintă, a făcut o treabă bună, spre surpriza mea și a tuturor celor din familie. Nici eu nu m-am crezut în stare să susțin o conversație în limba germană, asta până când am fost obligată s-o fac. Până în vara în care am aflat întâmplător despre contractele de muncă în Germania de la un jurnal de știri și m-am hotărât să mă prezint la interviu. În așteptarea scrisorii de invitație la interviu, m-am apucat de studiat germană. Cu un ghid de conversație din bibliotecă și multă determinare, am încercat să-mi reamintesc ceea ce nu credeam că știu. Mi-am compus și mi-am tradus un discurs pe care mă gândeam să îl ofer la interviu. Adevărul este că eu m-am pregătit foarte bine pentru interviul acesta. Și recunosc că toți acei ani de generală, deși nu mi-am dat seama, au fost temeinici și germana învățată a stat la baza plecării mele. Revin cu norocul în viață. Nu știu cât este întâmplător și cât depinde de efortul pe care îl faci și de ceea ce ești dispus să sacrifici. Oricum, în momentul în care a venit scrisoarea, eu eram pregătită pentru orice întrebare, aveam un discurs perfect și faptul că sunt inginer horticultor m-a dus în zona de care vă vorbeam înainte.

Familia Frankenmuller

Familia la care am fost repartizată avea o avere care se măsura în vreo cinci-șase case, o mică făbricuță cu linie de îmbuteliere pentru vin; un hotel și două restaurante, dintre care unul cu specific vânătoresc și vreo câteva dealuri de viță-de-vie, că n-am reușit să aflu niciodată numărul în hectare. Pe noi ne angajase pentru munca în vie, care se întindea cât vezi cu ochii. Suprafețe enorme, extinse pe toată întinderea văii, până la limitele Rinului. Un peisaj impresionant și care se lăsa admirat de pe colinele din jur ca o foaie de hârtie enormă desenată cu sute de plantații de vie, întrerupte doar de drumuri bine aliniate și de sate perfecte. Valea Rinului este unul dintre locurile cele mai frumoase care mi s-au întipărit în memorie în toți acești ani. E frumoasă Germania. Frumoasă, deși poate unii o cred doar banală, în uniformitatea ei.

Îmi amintesc de un spaniol pe care l-am cunoscut mult mai târziu și care susținea sus și tare că Germania e cea mai urâtă țară din Europa. Și adevărul e că le văzuse pe toate, pentru că ani buni a fost șofer de camion pe rute internaționale. La o discuție despre ceea ce trebuie să vezi și nu în Europa, el a exclus Germania de pe listă. Și ca argument a fost asemănarea și monotonia arhitecturii germane, foarte frumoasă de altfel, dar monotonă și poate fără amprenta personală a locului. El zicea că dacă te lasă în Germania fără să-ți spună unde, habar n-ai dacă ești în nord, în sud, est sau vest. Nu știu dacă greșește sau nu, n-am văzut chiar toată Germania. Un sâmbure de adevăr este în spusele lui, satele de-acolo erau cam toate la fel și, dacă mă gândesc acum, cam la fel cu ceea ce văzusem înainte în alte zone. Dar asta nu înseamnă că nu merită să vezi Germania. Fiecare loc are ceva magic, oriunde găsești ceva special dacă știi să privești nu doar cu ochiul, găsești surpriza care în final să-ți lase în memorie fotografii unice.

Mie mi-a rămas printre altele fotografia acelei întinderi vaste de viță de vie văzută de pe colinele Pădurii Negre, mărginită de marele Rin și punctată de sate înflorate, sub un cer mereu schimbător, foarte rar senin, aproape permanent ciufulit de nori pufoși. O întindere atât de vastă, încât aveai impresia că

poți vedea până la capătul pământului în zilele senine. Și unde mai pui că vedeam toate astea din locuri pustii, locuri în care liniștea profundă făcea toată întinderea mai imensă și mai copleșitoare, locuri în care nu se făcea turism și în care turiștii erau o poveste din altă lume. Mă copleșea peisajul și mă mângâia momentul în care natura, prin măreția ei, mă făcea să mă simt ca aparținând locului, cu toate că cei din jur încercau să mă convingă că totul le aparține doar lor. Mă bucuram în pauzele furate de câte o țigară fumată în colțul gurii și de fiecare imagine pentru care nu plăteam nimic. Un turist incognito printre rândurile de viță de vie, bucurându-se în secret de bonusul neașteptat pe care i-l oferă natura!

În momentul acela, casa familiei Frankenmuller a fost pentru mine impresionantă. Un conac boieresc vechi, cu patină și un oarecare șarm, dotat cu toate cele necesare confortului actual. Plin de trofee de vânătoare, cu artizanat nemțesc împrăștiat cu generozitate peste tot, cu multe încăperi pe care niciodată n-am reușit să le număr. Era casa în care locuiau cei doi, patronul și nevasta lui. Tot aici aveau birourile, micuța fabrică și linia de îmbuteliere, cu o cramă organizată pentru a primi clienții la degustare. Aveau o mulțime de obiecte agățate peste tot: animale împăiate, puști de colecție, mobilă veche, statuete și tablouri, poze alb-negru îngălbenite de vreme; toate te copleșeau și te convingeau de poziția lor de mic burghezi îmbogățiți. În prima noapte m-au cazat aici, într-o cameră drăguță și cochetă, pe același palier cu ei.

Cu tot farmecul de necontestat al camerei, prima noapte a fost oribilă. Eram singură, într-un loc necunoscut, în casa unei familii despre care nu știam nimic și cu perspectiva unor luni departe de cei dragi. În plus, simțeam din plin oboseala și emoția călătoriei. Am reușit să adorm târziu, plângând în pernă cu gândul la fetele mele.

Dimineața, la micul dejun, doamna ne aștepta în bucătărie. Zic că ne aștepta, pentru că, odată cu mine, la 6.30 dimineața au apărut în bucătărie și alți muncitori despre care atunci nu știam nimic. Am aflat doar că sunt polonezi și că vom lucra împreună. Pe fața mea se citește foarte ușor totul și

nemțoaica a remarcat rapid faptul că n-am avut o noapte ușoară. Spre surprinderea mea, în loc să mă consoleze sau să se facă măcar că nu vede, m-a mustruluit ca pe un copil prost, că cică nu-mi permit să plâng deja, că abia de-am ajuns, ce naiba, deja plâng?

M-a șocat observația, pentru că nu mă simțeam încă cetățeanul de mâna a doua care eram pe punctul să devin. Încă n-aveam noțiunea de inapartenență cu care trebuia să mă impregnez în așa măsură încât să știu exact care îmi este locul în lumea lor. Am înțeles cu greu și abia după o vreme că ei doreau să ne controleze din toate punctele de vedere. Ca să folosești un om trebuie să-l supui, înainte de orice. N-aveam voie să fim triști, pentru că păream exploatați și asta dădea o imagine rea familiei în sat. Era ca într-un lagăr, trebuia să părem veseli, să lucrăm cântând și să transpirăm fericiți pe plantație.

Cu câtă germană înțelegeam eu în acel moment, am priceput că ziua de muncă începe la 7 dimineața și se termină la 7 seara. Că trebuie să-mi pun la mine mâncare din ce era pe masă la micul dejun.

Astea fiind spuse și făcute, m-au îmbarcat împreună cu polonezii într-o furgonetă condusă de bătrânul neamț și mi-am început cariera de muncitor sezonier în Germania.

Munca la patron neamț

Bătrânul neamț era teribil. Avea o față de roșie, de țăran trăit mult afară, purta aproape mereu un fel de costum verde despre care nici acum nu știu dacă era de vânătoare sau era un costum popular, și conducea o furgonetă, tot verde, în draci. Era aproape întotdeauna nervos, mai mult striga decât vorbea și nu zâmbea niciodată. Era coșmarul bieților polonezi care îl cunoșteau deja și a devenit apoi și al nostru, cei care ne-am alăturat echipei mai târziu.

Furgoneta în care ne-am urcat nu avea nimic adaptat pentru muncitori în partea din spate. În condițiile în care lucra cu zilieri de când lumea și pământul, adică de vreo 20 de ani bunil Avea doar trei locuri în față, iar în spate era pentru marfă. Cum deocamdată eram singura femeie, am avut onoarea în prima zi să stau în față. Dar asta nu s-a repetat și de altfel nici nu mi-am dorit, pentru că scârba pentru el era mai mare decât groază de-a urca în spate, alături de restul colegilor. Echipa s-a mărit în zilele ce-au urmat, am stat împreună înghesuiți pe bidoane, cutii, lăzi și în picioare, agățați fiecare de ce puteam. Intram câte 10-12 oameni îndesați printre obiecte care uneori erau pline de sângele animalelor vânate de moșu' pentru restaurantele lui. Și credeți că lui moșu' hitlerist îi păsa că noi ne lovim și cădem unii peste alții în spatele lui? Pe drumurile de țară pe care ne deplasam, printre parcelele de vie, mergea ca la raliu, râzând încântat când noi strigam din spate și ne răsturnăm unii peste alții ca bolovanii. Era mult mai atent când își plimba câinii de vânătoare, decât pe noi. Și nu uit cum pornea întotdeauna când ne muta de la o parcelă la altal De multe ori s-a întâmplat ca unul dintre noi să nu reușească să urce la timp și prindea duba din fugă, în timp ce nebunul pornea în trombă și cu bietul pasager spânzurat pe jumătate în afară, cu ușa deschisă. Niciodată nu se uita să vadă dacă suntem toți sus și suntem instalați pentru pornire. „Timpul e bani" și banii erau mai importanți ca noi, niște bieți muncitori străini.

În prima zi de muncă, am fost singura femeie și singura româncă. Am lucrat cu o echipă de vreo 7-8 polonezi și trei băieți din Africa. Am fost fericită să fiu în echipă cu africanii, pentru că toți vorbeau engleza, limbă pe care o prefer

germanei, ușor de înțeles de ce. Bătrânul ne-a lăsat, i-a dat scurte indicații unui polonez care părea că e șeful de echipă și s-a dus cu bolidul lui verde.

De-aici a început zăpăceala. Vreau să vă explic că eu am terminat facultatea de horticultură, dar sunt de la oraș și nu am prea lucrat la vie, de fapt nici la câmp sau altundeva în agricultură. După terminarea facultății, am intrat în învățământ și cam asta era toată experiența mea de țăran. Știam câte ceva despre tăieri și lucrări la vie, dar totul era teorie. Munca fizică îmi era mai străină decât germana, că pe-aia măcar o bolboroseam cât de cât. Polonezii mei au intrat în fugă în vie și s-au apucat de treabă imediat. Ce să-mi explice mie ce am de făcut sau să îmi arate vreunul ceva?! Și nu glumesc când zic că fugeau. Chiar fugeau și trăgeau de sârmele alea pe care erau întinse coardele de vie. Nu s-au obosit să-mi explice mie ce am de făcut, și nu pentru că erau băieți răi, ci pentru că ăsta era ritmul cu care ei erau obișnuiți și știau că, dacă pierd timpul cu mine, e de rău. Eu, după ei. Am luat-o și eu la fugă, încercând să trag cu coada ochiului și să văd dacă trag bine de sârme sau nu. Nu mai țin minte cum am reușit să mă prind de mișcări, dar cert e că, cel puțin la alergat, i-am ajuns din urmă. Mult mai târziu am înțeles ce făceam de fapt. Ridicam sârmele de la spalier, cu coarde cu tot, și apoi venea un tractoraș special cu care se făcea tăierea în verde. Dar asta am știut doar după vreo câteva săptămâni, când am văzut tractorașul făcând lucrarea respectivă. Sârmele alea erau grele al naibii, din când în când se încurcau și unde mai pui că trebuia să faci totul în ritm super alert. Eu am făcut și aerobic la viața mea, dar aici să știți că era mult mai sprintat ca acolo.

Prima zi de muncă nu a fost atât de grea, spun eu acum, știind ce a urmat. Dar atunci am crezut că dacă nu o să mor de epuizare, sigur o să dau bir cu fugiții. Nu se lucra într-un ritm normal, se lucra fugind. Coardele erau foarte grele și sârmele se încurcau mereu. Nu conta că eram femeie. Nimănui nu-i pasă că tu nu le poți ridica. Din când în când, mai venea câte un polonez și mai mă scotea de la greu. Dar cel mai mult m-a ajutat un camerunez, unul dintre băieții din Africa de care v-am zis mai înainte și care s-a dovedit mai

târziu a fi al doilea mare noroc al meu. Daniel, un fel de înger păzitor.

Pauza de masă de o oră ne-am petrecut-o zăcând epuizați printre rândurile de vie. Mai ales eu, pentru că ceilalți erau deja antrenați. Eu, femeie, româncă, împreună cu vreo zece bărbați necunoscuți. Nu-mi amintesc acum clar acea zi. Ceea ce îmi revine în memorie sunt însă nenumăratele pauze pe câmp care au urmat în acele luni. Timp în care redeveneam oameni normali și în care nu mai conta nimic în afara momentului scurt de odihnă. Probabil că nu m-am bucurat niciodată mai mult în viață de timpul liber ca atunci. Indecentă bucurie, murdară bucurie a unui sandviș savurat cu unghiile pline de noroi, printre cetățenii fără însemnătate ai unei lumi pe care nici măcar nu mă mai oboseam s-o consider nedreaptă sau într-un fel anume. Nu semănau cu pauzele din studenție, în care se spărgeau timpanele de bancuri, glume sau cântece. De cele mai multe ori, ațipeam privind cerul și încercând să nu mă gândesc la nimic.

Seara la 7, bolidul verde s-a întors după noi și ne-a basculat în fața casei, murdari, obosiți și pe mine total demoralizată. Un duș, cină și la culcare, că mâine o luăm de la început. Așa s-au scurs două zile lungi și oribile.

Monica

Mai mult decât munca teribilă și frica pe care o insufla în mine bătrânul hitlerist, mă apăsa singurătatea. Nu pot să-i spun chiar singurătate, pentru că nu eram singură niciodată. Și nici n-aș ști foarte bine să definesc golul din suflet de-atunci. Eu am fost singură la părinți și am crescut cu cheia atârnată la gât, n-aveam probleme cu singurătatea. Ba dimpotrivă, în ultimii ani, după ce-am avut fetele, tânjeam după momente de singurătate, mi-era dor de camera mea de bloc și de clipe doar pentru mine. Poate ar trebui să se inventeze un cuvânt nou pentru ceea ce simțeam eu atunci și poate ar fi o combinație între înstrăinare, furie, frica și neliniștea că nu te vei mai regăsi tu pe tine niciodată. Aici nu mai eram nimic din ceea ce fusesem, nici fiică, nici mamă, nici nevastă și nici profesoară. Dorul de toți și de toate era copleșitor și evitam să mă gândesc în urmă. La prezent nu mă puteam gândi, pentru că nu era de gândit, era mai mult de fugit. Iar despre viitor nu aveam ce să gândesc. Nu știam cum se va sfârși totul și n-aveam nici un plan în minte. Drumul îmi părea deja fără întoarcere, deși m-aș fi întors teleportată chiar. Și chiar dacă mulți nu recunosc niciodată, mai mult decât orice atunci m-a oprit rușinea de-a mă recunoaște învinsă. Trebuia să merg înainte, dar habar n-aveam spre ce anume.

Din fericire, lucrurile aveau să se schimbe în bine în curând.

Începusem deja să mă obișnuiesc cu trasul de sârme. Și cu polonezii, și cu africanii, și cu bolidul verde fără scaune. Lucram și atât.

Ziua care începuse era identică cu celelalte anterioare, aceeași echipă, aceeași muncă. Doar mâinile mele erau altele. Aveam niște bătături cât cepele și mă dureau îngrozitor. Nu aveam mănuși, pentru că neamțul nu ne-a dat cât am lucrat acolo nici un echipament de protecție, nici o mănușă, nici o pelerină de ploaie, nici o cremă sau vreun medicament. Stăteam într-un sat în care era un singur magazin, pe care noi nu-l găseam niciodată deschis și nu aveam de unde cumpăra nici măcar o pâine. Mănușile mele și restul celor necesare au venit de la îngerii mei păzitori. Nicu și Daniel.

Încercând să suport cu stoicism usturimea din palme, trăgeam cu spor

de sârme, când am auzit o femeie strigând din celălalt capăt al rândului. Culmea, striga ceva în românește. Mi-o amintesc și acum. Purta o pălărie de soare albă, cu boruri mari, și pantaloni scurți. Era femeie și era și româncă pe deasupra. Am fost atât de fericită și uimită să o găsesc acolo, de parcă aș fi văzut un miracol. Se numea Monica și venea din Reghin. Era în prima zi acolo și neamțul, idiotul, o adusese în câmp și o lăsase acolo singură, spunându-i că o să ne întâlnească mai târziu. Mă rog, el i-o fi spus asta, dar ea săraca, cum știa mai puțină germană decât mine, nu înțelesese mai nimic. Era aproape în pragul isteriei după vreo două ore în care nu văzuse țipenie și nu știa încotro s-o ia. Pentru a înțelege disperarea ei, ar trebui să vă explic că viile în care lucram erau departe de sat. De multe ori mergeam cu mașina 20-30 de minute până acolo, iar suprafețele erau atât de mari, încât nu se vedea decât vie în jur. Nici unul de acolo nu am fi știut să ieșim nici măcar la șosea, darămite să ne întoarcem pe jos în sat. Printre parcele ne deplasăm cu un tractoraș cu remorcă pe care îl conducea polonezul șef., și totul părea un labirint. Cum să nu te apuce disperarea? Pe ea o lăsase acolo dimineața singură și habar nu avea ce se va întâmpla cu ea.

A fost atât de fericită când ne-a întâlnit, încât a izbucnit în plâns. Mi-a povestit printre lacrimi că e dintr-un sat de pe lângă Reghin, că e măritată și are doi copii și că a venit aici prin intermediul unei instituții de sași din zona ei. Că nu a mai fost niciodată în Germania și niciunde, de fapt, și că are o prietenă săsoaică măritată cu un neamț care e la Mannheim. Că ea a ajutat-o să ajungă aici. Că spera că nemțoaica să ne lase să stăm împreună și că ea nu suportă să stea singură. Atunci a fost începutul unei prietenii din acelea care nu se pot uita, care se leagă în viață numai în condiții cum le trăiam noi, de muncă în regim sclavagist, separate de familii și mai ales de copiii noștri, terorizate de bătrânul neamț și înconjurate de polonezi alcoolici. Am avut mare noroc una cu cealaltă. Ne-am ajutat și ne-am încurajat tot timpul cât am stat acolo și cred că fără ea nu aș fi putut câștiga acea bătălie.

În seara aia m-a mutat și pe mine la cea care avea să fie casa mea pentru

următoarele trei luni. Era practic lângă casa patronilor, o vilă nouă, superbă, care se pare că fusese a băiatului lor. Probabil că își făcuse altă casă departe de ei, ca să nu-i vadă tot timpul. Avea o poartă tipic săsească la intrare, floricele la fereastră și era toată a noastră. Am avut de ales între patru dormitoare și un salon imens. Puteam să ne stabilim unde doream să dormim. Am ales dormitorul principal, unde era un pat matrimonial. Pe mine ideea de a dormi în același pat cu ea nu m-a încântat deloc, dar a insistat și s-a plâns atât de insistent că nu suporta singurătatea, încât în final am acceptat. Am găsit în casa în care erau abandonate o mulțime de cutii cu lucruri inutile un televizor mic, pe care l-am instalat în dormitor, veioze pe noptiere și totul arăta altfel. Faptul că aveam cu cine schimba o vorbă în românește și fuma o țigară la o șuetă a făcut să îmi crească moralul și am început să sper că am să rezist până la final.

Cum se câștigă banii capitaliști

Au urmat zile grele. Grele, dar fascinante, pentru că reușeam să le trec cu bine și să mă surprind mai degrabă pe mine, decât pe alții. Zile în care am descoperit în mine puteri nebănuite, forțe care mă făceau să duc rândurile nesfârșite la capăt. Eu, o răsfățată de la oraș, crescută într-un apartament de bloc cu 2 camere; eu, care nu știam în momentul în care am intrat la facultate nici să țin o sapă în mână și nici să deosebesc un morcov de un pătrunjel, lucram acum zi lumină în agricultură. Pe mine mă speria o jumătate de zi la sapă în curtea mică de-acasă, unde straturile pe care le aveam le lucram mai mult de rușinea vecinilor., decât din plăcere. Nu m-am crezut niciodată în stare să lucrez zi lumină în câmp, din zori și până când soarele apunea, iar neamțul sendura de noi să ne adune de pe câmp. Să mănânc pe brazdă, plină de bășici și de praf. Sau să uit să mănânc din cauza oboselii, să mă ascund printre rânduri ca să-mi fac nevoile și să nu-mi pese că mă vede toată hoarda de polonezi și africani cu care lucram. Nu semăna deloc cu practica pe care o făcusem în liceu și la facultate, perioade care au fost singurele mele experiențe reale legate de munca în agricultură.

Mi s-a spus de multe ori, copil fiind, că nu am minte pentru matematică. Și până la urmă am crezut și nici măcar n-am încercat să știu mai multă, convinsă fiind că sunt prea proastă pentru o știință atât de importantă. Apoi au fost alții în viața mea care m-au convins că sunt o răsfățată, pentru că aveam ceea ce alții nu aveau, deși atunci nimeni nu avea cu mult mai mult decât ceilalți. Eventual o pereche de blugi în plus și o gumă de mestecat în gură. Dar era mult pentru acele vremuri. Sinceră să fiu, am urât tot ceea ce aveam în plus, pentru că mă făcea altfel decât restul și asta îmi atrăgea invidia și automat izolarea din cercul copiilor din bloc. Așadar, am înțeles că să fii altfel nu aduce nici un avantaj, atâta vreme cât ceilalți nu se mai joacă cu tine și nu te mai vor printre ei. Dar pentru că toată lumea credea că sunt o răsfățată, am început și eu în timp să cred că sunt și să mă comport ca atare. Aici îmi ieșea răsfățul pe nas, de-a dreptul!

Mi-am crescut fetele fără să le pun la treabă, pentru că și pe mine ai mei m-au crescut la fel. Nimeni nu m-a pus să spăl vasele, să fac mâncare, să curăț toată casa și numai dup-aia ai voie să ieși afară. M-am măritat și habar n-aveam să fac cartofi prăjiți. E drept că a fost foarte repede și precipitat măritișul meu, poate că aș fi învățat, să fi fost vreo 2-3 ani mai târziu. Am gândit că dacă m-am descurcat eu, se vor descurca și fetele mele. Și că până la urmă o să le iasă și lor pe nas răsfățul, așa cum îmi ieșise și mie. Dar și ele tânjeau să fie ca restul. Așa că fiica mea cea mică s-a cerut odată la sapă cu o prietenă la fel de mică și ea, dintr-o familie cu vreo patru copii din vecini, care îi duceau la câmp de dimineața până seara. Nu știu eu ce își închipuia că este sapa, poate credea că fac castele de nisip cu o lopățică puțin mai mare. Am lăsat-o să se ducă și apoi am putut s-o amenințmereu că, dacă nu învață bine, ajunge toată viața ei la sapă.

Mă gândeam că nici pe mine nu m-a ajutat școala și diploma de carton. Chiar dacă am reușit s-o termin, în ciuda faptului că am dat examene chiar și din matematică și alte câteva materii înrudite cu ea. Salariul de profesoară de 100 de euro pe lună nu-mi ajungea nici să plătesc gazul în lunile de iarnă. Doar de aia eram aici, și nu la catedră. Am obosit așteptând să ajungem la capitalism sau oriunde altundeva și să se termine cu tranziția. Am terminat facultatea chiar când am început-o. Tranziția, adică. Ce-i drept, nu regretam c-am făcut-o, mai degrabă regretam că s-a terminat astfel. Anii de studențieau fost minunați, mergeam în excursii și aveam doar grija examenelor, în timp ce prietenii mei care nu intraseră la facultate se zbăteau deja cu orare și ture de fabrică. Dar finalul nu mi-a adus ceea ce așteptasem: o repartiție. Fie ea în Oltenia, în Marea Baltă sau pe altundeva; un salariu de inginer și un apartament repartizat de stat. Dintre toți absolvenții anului 1991, erau vreo trei sau patru care lucrau în meseria pentru care statul ne pregătise. Restul se recalificau ca profesori, contabili, patroni, polițiști. Și nu am fost o generație oarecare. Intrasem la facultate pe vremea împușcatului, când cea mai mică medie de intrare fusese 8 și ceva. Erau 18 pe un loc când m-am înscris la admitere. Iar cea mai mică

medie de absolvire fusese peste 8.50, în timp ce mai mult de jumătate dintre colegii mei aveau peste 9. Chiar și șefa mea de promoție, o minte sclipitoare, lucra ca învățătoare într-un sat abandonat de sași, pe undeva prin Mureș, într-o școală plină de țigani. Spun o minte sclipitoare, dar nu numai. O persoană pasionată cu adevărat de ceea ce studia, de genetică și ameliorare, de plante și botanică. Probabil că în altă țară s-ar fi bătut pentru ea firmele de cercetare. Iubea plantele, iar când își făcea lucrarea de diplomă despre căpșuni, visa noaptea despre asta, vorbea despre căpșuni ca despre copiii ei. Pasiune, nu doar capacitate și dorința de a lua o notă mare. A ajuns la o catedră la care nici măcar nu predă specialitate, deși pe vremea aia, dacă te descurcai puțin cu manevrele, ajungeai rapid chiar profesor universitar.

În timp ce bătrânul neamț profita la maximum de investiția lui, muncitori buni și mulți pe bani puțini, nevasta lui încerca și ea să se aleagă cu ceva. În duminicile în care nu lucram, venea cu câte o propunere: ba să-i călcăm haine, ba să-i curățăm curtea, ba să-i săpăm florile. Cică ne plătește la sfârșit, la plecare. Am făcut o grămadă din muncile respective fără să văd un fening din asta. Banii ni i-a dat pe toți la sfârșit, și asta tot ca să ne controleze. Știa că suntem faliți, fără o marcă în buzunar, și că așa nu puteam fugi niciunde. Ne școlise bine, adică aveam total interzis să părăsim satul, să ieșim undeva fără să cerem voie înainte. Mai mult de atât, nu puteam să vorbim nici cu vecinii din sat. De câte ori se apropia de noi cineva să povestească cu noi, să ne întrebe de sănătate, apărea nemțoaica de niciunde, să asculte despre ce vorbim. Le era frică să nu ne plângem de condițiile de muncă și să-i facem de rușine. Deși eu cred că toți știau adevărul, pentru că nu aveau nici un prieten în jur. Nu își vorbeau cu nimeni și nici măcar nu se salutau cu vecinii din gard. Polonezii care lucrau aici aveau unii dintre ei 20 de ani vechime în muncă. Adică 20 de ani în care au mers și au venit din Polonia, în care au lucrat mai mult sau mai puțin legal, în care i-au făcut avere moșului. Bătrânul avea o aversiune moștenită pentru polonezi, aversiune pe care nu făcea nici un efort să o ascundă. Ne povestiseră polonezii că tatăl lui fusese ucis pe front în Polonia. „Cine naiba l-a

dus acolo?", mă întreb eu. Îi înjura fără încetare și li se adresa direct și fără scrupule cu „schaize leute". Se purta ca un adevărat hitlerist, demn de tatăl lui. Cu toată lumea, de fapt, dar cu ei în special. Povesteau despre un polonez care lucrase acolo și care se înfuriase rău pe bietul moș. După un șir lung de insulte pe care le-a suportat cu stoicism, într-o zi în care i se umpluse paharul, l-a bătut pe moș zdravăn, a altoit-o și pe babă, după care s-a întors mulțumit în Polonia lui de rahat.

De ceea ce ți-e frică nu scapi. Și cred că e adevărat, amintindu-mi acum ce a pățit Hanz. Nu-l chema așa, dar oricum avea figură de Hanz. Aveam deja vreo săptămână de vechime în Germania, când șefa ne anunță cu emfază că urmează să mai vină vreo câțiva români, toți bărbați. Era foarte încântată de alegerea făcută. Îi selectase prin intermediul unei organizații de sași din zona Mureșului, prin biserica reformată sau mai știu eu ce religie. Nu erau din aceia care au făcut efortul să meargă la București la interviu. Nu, erau creștini harnici și înțelepți din zona săsească. Se pregătea să îi întâmpine cu mare zoală și eu chiar credeam că vor veni niște bărbați harnici și serioși, așa cum știam că sunt nemții de pe la noi. Ba chiar mă gândeam că va fi salvarea mea cu germana, pe care o înțelegeam totuși din ce în ce mai bine. Și, ce să vezi. Au apărut trei țigani beliți, negri și slabi, care habar n-aveau de o boabă de germană, și care se înscriseseră în biserica respectivă doar pentru perspectiva ieșirii în Germania. Nu-i vorbă, n-am avut probleme cu ei, erau băieți cinstiți, cântăreți ca tot rromul și făceau și ei ce puteau. Nu prea multe, e drept. Și să nu mai zic că trebuia să le explic și în românește de două trei ori ca să priceapă ceva. Dar am făcut echipă bună în final, mai ales când au început să ne cânte de-ale lor, ca să ne mai înveselească zilele lungi de muncă.

În final, bătrânul neamț m-a investit ca pe o mică șefă a grupului de conaționali, fiind singura care bălmăjea ceva în nemțește. Mi-a atribuit locul din față în bolidul verde, pentru că bătrânul trata doar cu mine când era vorba de explicații și indicații despre desfășurarea zilei de muncă. Mă lovea disperarea când mă chema lângă el ca să îmi explice ce și cum. Înțelegeam unu din

zece cuvinte pe care le zicea, și mai rău era când îmi explica pe unde trebuie să mă duc cu echipa în continuare. Pentru că, fiind deja mai mulți, ne separase de polonezi. Și asta o învățase de la naziști. Ne ducea într-un lot, îmi urla mie niște explicații despre unde să mergem, pe acolo și acolo, și se ducea în treaba lui. Ceilalți nici măcar nu-l ascultau, că oricum nu pricepeau nimic și se bazau pe mine. De multe ori, când terminam câte un lot și nu venea el să ne ducă la altul, ne mutam noi după explicațiile pe care le pricepusem eu. Cum labirintul de vie nu purta nici o identificare care să indice cine e proprietarul, lucram și noi ce apucam. Oare câte loturi ale vecinilor cu care nu se saluta am lucrat? Să le fie de bine.

După o săptămână de muncă, eram o epavă. Noroc că făcusem înainte de a pleca sport la domiciliu. Nu ca să fiu în formă, nici nu bănuiam ce mă așteaptă. Asta însă m-a ajutat foarte mult la ritmul pe care îl impuneau polonezii.

V-am spus doar., se lucra din fugă. Și să tot fugi așa de la 7 dimineața până la 7 seara nu e o glumă. Cu ritmul te înveți. După prima săptămână eram în stare să fug și până în România, dacă era cazul. Cu mâinile aveam însă probleme. Din cauza sârmelor, mi se făcuseră niște bășici pline cât palma. Nu mă ajutau nici mănușile de la Daniel, nici cremele pe care Nicu ni le adusese. Creme speciale pentru răni grave, profesionale, soluții speciale de curățat și tot felul de pomade care să ne oblojească. Mă vizitaseră într-o duminică și se speriaseră când mi-au văzut mâinile în halul acela. În afară de bășici, eram toată zgâriată și julită și plină de pământ bine instalat între răni. Până la coate eram toată vânătă. Cred că le-am lăsat o impresie jalnică pentru că, a doua zi, de la lucru a venit direct la mine cu o plasă plină de creme, alifii, medicamente, haine de protecție, pelerine de ploaie, cizme de gumă și altele. Probabil că mi-a salvat viața, având în vedere că în valiza pe care eu o cărasem din România erau numai lucruri inutile. Haine cu care aș fi putut merge eventual la practica din facultate. Ca să nu mai vorbesc de o ie națională pe care o cărasem, crezând, vezi doamne, că o să-i impresionez pe nemți. Cu toate cele aduse de

Nicu, a devenit apoi un ritual în fiecare seară oblojirea rănilor. Când ajungeam acasă, ne îmbăiam pe rând, eu și Monica mea, după care, cu o țigară în colțul gurii, ne ungeam cu toate alifiile. Am împărțit tot ceea ce am avut acolo frățește, nu a fost nimic numai al meu sau numai al ei. Totul a fost al nostru.

Pe compatrioții noștri îi cazaseră la două case distanță, împreună cu o parte din grupul de polonezi. Casa lor era veche și dărăpănată și se înghesuiau toți în trei camere. Lor le făcea de mâncare nemțoaica și se plângeau mereu că sunt morți de foame, că nu le ajunge mâncarea, că o împart cu polonezii și că nici nu le place. Că le dă numai cartofi fierți fără gust și resturi de la restaurantul lor. Mie și Monicăi nu ne gătea. Ne cumpăra mâncare și ne găteam noi. Sau, mă rog, trebuia se ne gătim. Mie, care n-am fost niciodată pretențioasă, prea puțin îmi păsa dacă era sau nu mâncare gătită. După cinci ani de facultate, în care nici nu aveam idee unde e cantina studențească, nu îmi păsa de mâncarea caldă, mai ales că seara picam moartă de oboseală. Colega mea de suferință însă ținea la cină, la teoria cu mâncarea caldă și gătită, așa că ne împărțiserăm treburile gospodărești. Ea gătea de cină, iar eu mă trezeam prima, făceam cafeaua, pregăteam micul dejun și pachetele pentru câmp. Când nu voiam să mănânc seara, mă certa ca pe un copil. Nu scăpam fără cină caldă, la care luam ce-mi dădea, în timp ce povesteam vrute și nevrute, despre copiii de acasă, despre bărbații noștri, dacă îi mai iubeam sau nu, despre deziluziile care ne aduseseră aici. Despre cum să facem să rezistăm până la sfârșit și ce vom face cu banii câștigați.

Ea-și dorea un frigider nou. Și poate să mai repare câte ceva pe la casă. N-avea de gând să fugă și desigur că dorea să se întoarcă în țară. Avea ceva concret pe care să se bazeze: revenirea. Era măritată de câțiva ani buni cu al ei și nu vorbea prea multe despre relația lor. S-or fi iubit probabil odată și poate că nici acum nu se urau. Dar aveau în trecutul comun, la fel ca și mine, anii tranziției, în care nici să vrei nu-ți mai amintești cu ușurință de ce te-ai luat cu cel de lângă tine. Asta dacă nu cumva te-ai măritat gravidă și ai un reper precis asupra pasului făcut. N-am crezut în căsnicie când eram tânără și ar fi fost

greu să cred atâta timp cât primele mele amintiri sunt legate de o ceartă între ai mei, în care mă împărțeau și-și disputau credibilitatea în fața mea. Adică pe mine o să mă asculte, ba pe mine, ba o să înțeleagă ea când va crește, ba o să-nțeleagă un rahat, o să vezi. N-au ajuns niciodată să mă împartă, pentru că n-a fost cazul. Au preferat să rămână și să continue disputa la scene deschise, până când tata s-a dus, așa că niciunul n-a mai aflat efectiv cui aș da eu dreptate: ei sau lui. Oricum, mie mi s-a acrit de mică de scene în care oricum n-am ales pe nimeni, dar am tras concluzia minimă că asta nu-i de mine și că prefer să n-am nimic de împărțit cu nimeni, nici măcar c-un soț. Pe lângă toate astea, faptul că societatea „multilaterală" în care crescusem ne intoxica cu teoriile despre rolul familiei pentru propășirea neamului mă scârbise definitiv – credeam eu – de ideea mariajului. Nu m-a întrebat nimeni însă dacă vreau sau nu să mă mărit atunci când am rămas gravidă la 19 ani. Ceva anticoncepționale de contrabandă folosisem eu, dar cine știe ce era în sticluța aia pe care scria cu litere slave ceva indescifrabil și despre care eu crezusem că este spermicid? Și eram tânără și ne iubeam, și nopțile la mare sunt atât de amețitoare! Și, de fapt, ce păcat chiar așa mare am făcut? Acum nu s-ar mai grăbi nimeni să mă ducă la biserică, s-au schimbat vremurile, din fericire. Iulia, fiica mea care m-a dus în fața altarului, a murit imediat după naștere. N-am vrut-o deloc și ea s-a dus. Mi-au rămas în amintire doar plânsetele ei care m-au trezit dintr-un somn adânc, după o naștere interminabilă și epuizantă. Am știut că este fiica mea, deși în salon eram multe mame cu nou-născuți. Mi-au arătat-o o clipă, după care a dispărut pentru totdeauna din viața mea.

Hellfield – sediul central

Satul de adopție temporară, Hellfeld, avea o piață publică, centrul – să zic așa –, care era la doi pași de casa noastră. Era locul în care ne adunam duminica, pentru că aici se găsea singurul telefon public disponibil. Nu eram doar noi, adică polonezii și românii de la ferma lui Frankenmuller.. Se adunau toți cei care lucrau la fermele și restaurantele din jur, făcând coadă la cabină pentru a-și suna familiile. Pe vremea aia românii încă n-aveau celulare. Se stătea la coadă ore întregi și câteodată nici nu reușeam să vorbim cu cei de-acasă. Eu îmi pierdusem răbdarea s-aștept și renunțasem la telefoane. Oricum, să aud glasul fetelor mele la telefon nu mă făcea fericită, ba dimpotrivă. Mă simțeam vinovată pentru că le abandonasem, la fel de vinovată cum mă simțeam acasă când nu le puteam cumpăra nenorocitele alea de iaurturi Danone atunci când le-ar fi trebuit lor. Adică în fiecare zi. Nu știu de ce, dar o mamă se simte întotdeauna vinovată că nu face destul sau că nu face bine, indiferent de cum le întoarce pe toate. Eu o cotisem destul de rău și de data asta, pentru că n-am scăpat nici acolo de sentimentul că sunt cea mai rea mamă din lume și că m-am dus să lucrez ca o descreierată pentru câțiva pumni de dolari. Chiar dacă unul dintre motivele mele fusese iaurtul acela nenorocit. Oricum, nu era singurul, dar eu eram prea obosită să-mi caut scuze care oricum nu scuzau nimic. Nu știu nici acum care este greșeala cea mai mare, adică între cele două rele, care este răul pe care să-l alegi. Să rămâi și să-ți admiți neputința, sau să pleci și să-ți abandonezi copiii? Fetele mele erau departe de mine, le abandonasem și eram vinovată în ochii mei mai tare decât în ochii oricui altcuiva. Mă convingeam singură că sunt bine, că vor fi în siguranță și că nu le lipsește nimic. N-aș fi suportat să aud contrariul și de fapt mi-era groază de orice discuție cu cei de-acasă. Dorul de ele nu mi se vindeca doar cu un telefon nenorocit și cu altcineva nu mă interesa în acel moment să vorbesc. Singura zi în care am stat cu plăcere la coadă la telefon a fost ziua în care fiica mea Daria a împlinit zece ani, prima aniversare departe de ea. Zi în care am plâns și am cântat alături de compatrioți „mulți ani trăiască" rândurilor de vie.

Cu bărbatul meu nu vorbisem deloc de la plecare. Dor nu mi-era de el, n-aveam timp de asta și oricum relația noastră din ultimii ani a fost oricum, mai puțin romantică. Copii mici și timp puțin, bani cât să ai pe ce să te certi, kilograme în plus după cele trei nașteri, prietenii greșit înțelese, dragostea care trece după 3-4 ani, hobby-uri abandonate, business-uri falimentare, încăpățânări, frustrări. Un fel de rezumat al unor ani trecuți prea în grabă. Eram fericită să scap de o relație pe care nu știam în acel moment cum s-o revigorez și nu mă gândeam deloc la ce va fi. Nu, nu mă simțeam iubită și nu, nici nu simțeam că regretă prea tare plecarea mea. Poate doar o dezorientare de moment, toată viața am fost împreună, de pe la 15 ani, și făceam parte deja dintr-un peisaj permanent. Restul decorurilor se mai schimbau pe parcurs, dar eu rămâneam mereu acolo. M-a învățat cu prea multă iubire și fie că acum îmi oferea prea puțină, fie că eram eu obișnuită cu prea multă... greu de spus. La plecare m-am simțit ușurată și acum nu era momentul să mă gândesc la ce urmează. Nu vorbeam la telefon, n-aveam mail și internet. Zero comunicare, ceea ce lui ar fi trebuit să-i convină de minune.

Le trimisesem un pachet prin cineva, cu bani și cadouri și consideram că era suficient. Tirebuia să se descurce și fără mine, cu ce l-aș fi putut ajuta de acolo? Pur și simplu, nu voiam să vorbesc cu nimeni și în special cu el. După câteva săptămâni de tăcere, îmi trimitea mesaje disperate prin toată lumea, prin șefii mei pe care-i suna la birou și printr-o prietenă de-a mea, care se măritase cu un neamț.

Cristina era o fostă colegă de facultate, o sighișoreancă cu care împărțisem camere pe vremea în care eram studente. Ne petrecuserăm multe vacanțe împreună, iar mamele noastre, amândouă văduve, erau bune prietene. Îmi amintesc casa Cristinei ca pe un loc fantastic, cu o terasă enormă la etaj și cu priveliștea cetății vechi în toată splendoarea ei. Cred că a fost cea mai frumoasă casă pe care-o văzusem eu în România și, dacă stau să mă gândesc bine, rămâne în top 10 chiar și acum. Întotdeauna am considerat că nimic nu înfrumusețează mai bine o casă decât împrejurimile, priveliștea de pe terasă,

de pe ferestre... Or, aici totul părea desprins din povestel

În ultimul an de facultate, am stat împreună în gazdă la Cluj. Vorbea o germană perfectă, pentru c-a urmat școala generală în limba germană, ca mulți copii de români din zona cu sași. Avea un unchi stabilit cu familia în Germania și, când a terminat facultatea nemăritată, neamurile din Germania i-au căutat un neamț de treabă. După câteva luni de corespondență și două vizite, și-a făcut bagajele și s-a dus în țara mult visată. Nu țineam legătura după facultate. Aflasem de la alții că s-a măritat și a plecat. Nu mă invitase la nuntă și nici măcar nu-mi spusese că se mărită. Era cam aiurea, am fost bune prietene, dar eram gata s-o iert pentru asta. Pentru toată lumea, anii '90 au fost frenetici și necruțători, au zdruncinat și prietenii, nu doar căsnicii. Ne-au luat pe toți valurile schimbărilor și ne-au cam izbit cu capetele de stânci, ne-au dat amețeli și chiar amnezii temporare. Când am aflat că locul unde o să lucrez e la vreo 100 km de orașul unde locuiește, am căutat-o. Nu mă așteptam la mare lucru. Mai aveam o prietenă plecată cu care pățisem la fel. Ne evita mereu când venea în vizite prin țară și totuși fusese cea mai bună prietenă a mea din adolescență. De aceea, n-aveam așteptări prea mari de la Cristina. Și mă înșelasem. Cristina mă căuta constant la telefon, îmi transmitea mesajele disperate de la soțul meu și m-a dus la ea acasă în două weekenduri.

Un aparat diabolic numit „tapena"

Munca la trasul sârmelor s-a dovedit de fapt una foarte ușoară, față de ceea ce a urmat. N-am să uit niciodată cum îi zice aparatului cu care aveam să mă familiarizez curând: tapena. Era un fel de capsatoare diabolică, un „band binden pistole" după cum am găsit acum pe net. Traduceți voi, dacă aveți chef. Mai mare decât una pentru capsat hârtie, avea un sul de panglică albastră îngustă dintr-un material plastifiat și capse metalice care fixau banda. Amândouă se schimbau pe măsură ce se terminau rezervele, toate rezervele fiind la purtător și se schimbau la fața locului, în pas alergător. Servea la fixarea lăstarilor tineri de butași, după ce se tăia cu foarfeca ce era în plus. Deși făcusem destulă practică la vie, nu văzusem în viața mea lucrarea asta. Butașii de vie erau la câțiva centimetri de la nivelul solului și se lucra de-a bușilea. Nu puteai să te târâi în genunchi, deși încercasem și varianta asta; nu mergea pentru că distanța dintre ei era prea mare. Cam un pas și jumătate între ei. Nu mergea decât fie aplecat, fie buburez și în stil pasul piticului. În primele zile a fost îngrozitor. Nevestele polonezilor, care veniseră și ele între timp și aveau experiență, lucrau de câțiva ani aici și înaintau cu o viteză de speriat. Nouă ni se bloca mereu tapena naibii, rămâneam prea des cu ea fără panglică sau capse. Cu tot felul de chestii spânzurate de mijlocul nostru pentru depozitarea rezervelor de material, străduindu-ne să ne ținem de ele fără nici un succes eram pur și simplu un spectacol de patetism. De data asta era mai rău, pentru că poliția nemțească era mereu în spatele nostru. Conta mult și calitatea lucrării, nu doar cantitatea. Mereu în coasta noastră, striga și înjura din tot bojocii națiile spurcate din care facem parte.

Într-una din zile, am avut una dintre primele mele revolte din cariera de zilier. Tapena pe care am primit-o în dotare era veche și mergea ca naiba, se blocau capsele, se încurca panglica și ca urmare eram în urma tuturor cu sute de metri distanță. Daniel întotdeauna termina rândul lui și făcea jumătate din al meu, de frică să nu mă lase neamțul seara acolo pe câmp. Am tot zis eu ce-am zis, că nu e bună, că „schaize machine". Degeaba. Până într-o zi în care, tot

ultima pe rând, am trântit-o de pământ, am ieșit din lot și i-am zis că eu nu mai lucrez cu prostia aia, pe mine să mă ducă acasă și de-acolo la gară. Când am pus așa problema, neamțul a început să scuze mașina de fabricație nemțească, că e bună, că vezi doamne e „made în Germany" și lucrurile nemțești nu se strică. Eu eram aia nefuncțională care n-aveam nimic de fabricație germană prin vene. I-am răspuns că și Mercedesul e nemțesc, dar chiar și ăla se strică. După un moment de uluială, s-a pus pe un râs isteric, s-a urcat în mașină și s-a întors cu o tapena nouă. Și rău a făcut, pentru că m-am specializat așa de bine în lucrarea aia, că n-am mai scăpat o vreme.

Cum să supraviețuiești forțelor naturii

Clima Germaniei a fost una dintre marile mele surprize. Ieșisem puțin în lume și nu mă preocupase niciodată clima Germaniei. Eram convinsă că sunt puține diferențe între cea de la noi și a lor, eventual puține variații de temperatură în plus sau minus. Adică mă gândeam că între România și Suedia, de exemplu, or fi diferențe mari, dar între Germania și România nu prea. Toate cunoștințele alea teoretice cu clima continentală, continental oceanică... păreau insignifiante. Dar nu sunt, vă asigur. În Germania vara era foarte cald când era cald și foarte frig când era frig. Nu frig din acela că-ți pui un jerseu și gata. Nu, un frig că îți trebuia un hanorac peste câteva jersee. Diferențe de temperatură de la 32-33 de grade la 9-10 grade într-un sfert de oră. Începea cu o dimineață senină și caldă și se încheia cu furtună, vânt, tunete și fulgere. Închipuiți-vă cum plecam noi la câmp în fiecare dimineață. Părea că ne mutăm de fiecare dată când ieșeam la muncă: haine pentru dacă era cald, haine pentru dacă era frig, haine dacă plouă și schimburi pentru că, dacă te plouă, hainele de ploaie oricum nu te ajutau. Căram în fiecare dimineață rucsacul după noi ca și cum am fi plecat la munte pentru o săptămână. Și pe deasupra mai căram și sacoșa cu tapenele, cu materialul de rezervă pentru piesa diabolică, foarfeci de tăiat, mâncarea, cizmele de gumă, apa, țigările... Numai celularele ne lipseau pe atunci. Astea toate veneau îmbarcate în furgoneta de marfă verde și ne serveau de scaun, că oricum n-aveam pe ce să ne așezăm.

Eu avusesem noroc cu Nicu și Cristina la capitolul haine de ploaie. Fiecare contribuise cu ce putuse: cizme de gumă aveam vreo trei perechi, aveau timp să se usuce de pe o zi pe alta; aveam pelerine de ploaie, pantaloni de ploaie, băști și șepci. Dar cel mai drag și de folos mi-a fost un parpalac lung din fâș, special făcut pentru ploile de acolo, lung până mai jos de genunchi și cu niște buzunare imense în care încăpeau toate cele. Era foarte bine izolat, să zic așa, ținea de ploaie, era călduros și foarte ușor, pe deasupra. Mi-l dăduse soacra Cristinei, într-una din vizite. Aveam impresia că mă protejează nu doar de vreme. Părea că mă ascunde și mă ajută să mă transpun în ceea ce trebuia

să fiu acolo. Mi-a fost nelipsit în toate zilele din rucsac. Îl am încă și acum și îl păstrez ca pe un obiect de preț, un martor mut al dârzeniei mele.

Am prins de toate în Germania. Temperaturi sufocante de 35-36 °C și furtuni cum nu mai văzusem niciodată în viață. Se înnora tare aiurea pe acolo. La noi ploaia venea aproape mereu din aceeași direcție. În Germania, ploile veneau de peste tot și din toate părțile. Părea că cerul cade pe tine, după ce cu cinci minute înainte era senin și nici urmă de nor.

Lucrul nu se oprea pe ploaie. Ne mai opream noi din când în când să ne golim apa din cizme, să ne stoarcem bășțile și mănușile de protecție. Am lucrat și pe zile în care a plouat de dimineață până seara, mocănește. Ni se zbârcea pielea pe mâini și pe picioare, ne muram și ne uscam de la soare de câteva ori pe zi. Se îngreunau cizmele cu noroi și umblam ca astronauții, exerciții bune pentru picioare, n-am ce zice, mai ceva ca la sală.

Într-una din zilele de ploaie, am învățat ceva nou despre nemți. Până în ziua respectivă vreau să vă spun că nu văzusem nici un neamț lucrând în vie, nici la restaurant și niciunde pe unde umblam noi. Toți își lucrau via cu „ausländeri".

În ziua despre care vă povestesc, o sâmbătă, apare un neamț dornic de un câștig extra (sau poate nu era extra). O victimă a căderii nivelului de trai din marea Germanie, urmare a reunificării, a emigrației nedorite în special, problema de care nu evitau să se plângă în toate mediile, ori de câte ori apărea ocazia. Se urcă și el în furgonetă, bineînțeles că l-a urcat în față, pe scaun, și chiar a venit cu noi la lucru. Toți îl priveam cu teamă și credeam că e un fel de spion de-al lui moșu'. L-a lăsat în grija polonezului, care i-a explicat câte ceva din ce are de făcut și hai la fugă, ca toți ceilalți. Spre norocul lui n-a nimerit la tapenă, că ar fi văzut pe dracu'! S-a nimerit o zi de tras la sârme, la care, până la urmă, dacă aveai condiție fizică, nu era chiar așa greu. A intrat cu elan în lot și chiar s-a străduit cât a putut. A încercat să fie amabil cu noi, să-ntrebe de unde suntem, cum ni se pare munca la nemți, de ce-am venit și dacă am găsit ce-am așteptat. Părea că-l interesează soarta noastră și părea că nu-l deranjează

faptul că eram străini. Oricum nu avea ce face, chiar era singur între noi, polonezi, români, țigani, africani. Eram vreo 15 suflete care l-am fi mâncat cu fulgi cu tot. Ne întreba des când facem pauză, se mira de ce ne grăbim așa, insista să micșorăm ritmul și să mai facem câte-o pauză la capetele de rând! Era evident că nu-i plăcea regimul de muncă pe fugă. Dar cum nimeni nu-i făcea caz, venea spăsit după noi, mereu ultimul, bombănind și înjurând. Asta a fost până când a început ploaia, una din alea lente și continue, care părea că nu se va opri degrabă. Noi, obișnuiți deja, am ieșit la capătul rândului să ne îmbrăcăm cu ținuta din rucsacuri. El a crezut că gata, plecăm. Când ne-a văzut că ne întoarcem la rânduri a început să strige la noi că suntem nebuni, că pe ploaia asta nu se poate lucra, că schaize, unde e moșul cu furgoneta și de ce nu vine după noi. L-am liniștit cât am putut spunându-i că întotdeauna lucrăm pe ploaie, așa e aici, la moșia lui Frankenmuller. El a refuzat să mai intre în rând și ne-a strigat să facem la fel, să refuzăm să lucrăm pe ploaie și luni să ne ducem cu el la biroul de forță de muncă din Lanberg și să îl denunțăm pentru exploatare și tratament inuman. S-a oferit chiar să ne ajute, să ne aștepte în oraș, să ne conducă acolo și să ne vină ca martor. Bineînțeles că nimeni nu-l băga în seamă. Nouă ne era gândul la teancul de mărci germane, la miile de români care ar fi dat orice să fie în locul nostru, la copiii de acasă care așteptau pachete și la datoriile lăsate în caietele de la alimentară. Și apoi, împotriva cui era să ne revoltăm? Toți eram acolo pentru că ne doriserăm și majoritatea speraau să se întoarcă în fiecare an la muncă la același patron. A plecat uimit și scârbit, pe jos, pentru că moșul nu venea să ne salveze în caz de ploaie. Ăsta a fost singurul neamț pe care l-am văzut eu lucrând în Germania mea de zilier.

Cu siguranță că nu este așa, dar am înțeles atunci că nici nu sunt așa de harnici cum se spune. În ultimii ani aveau salarii mari și își permiteau multe, foarte multe. Nimeni nu mai accepta munca fizică, grea, solicitantă. Toți își doreau servicii la birou, în fabrici, eventual, cu orare scurte, la trei-patru ești acasă și trai pe vătrai: viața e minunată! În weekend scoteau mercedesurile și rulotele de vacanță din garaje și se plimbau, fără nici o grijă pentru ziua de

mâine și cu siguranță fără să le pese cât costă litrul de benzină. În satul nostru, prin care trecea „ruta vinului", o chestie turistică care combina pasiunea pentru vinul bun, turismul și gastronomia, se făcea coadă pe șosea. În timpul săptămânii, puteai să te culci în stradă, că nu riscai mare lucru. Restaurantul cel mai celebru din sat era în piața publică și era plin până la refuz în zilele alea, nu puteai arunca un băț înăuntru. Am fost și eu odată acolo, nu pentru că am vrut neapărat, mai degrabă pentru că insistase Monica să intrăm și noi la o bere rece. Cred că era sâmbătă seara, după ce ne întorsesem de la muncă. Era frumos, curat, cu mult artizanat și la ora aia cu destul de puțini clienți. S-au uitat urât la noi, ne-au așezat la o masă retrasă, deși eram curați, spălați și alte bube-cap n-aveam, în afară de faptul că eram niște auslenderi prăpădiți. În altul n-am mai intrat acolo, oricum mi-a cam stat berea lor în gât.

Era pentru prima dată în viață când mă simțeam cetățean de mâna a doua. A fost un șoc destul de mare tratamentul servit de patroni, dar a fost unul și mai mare reacția celorlalți nemți, despre care chiar nu înțeleg ce aveau cu noi. Făceam o muncă fizică, necalificată și prost plătită pe care ei nu și-o doreau. Eram acolo cu contracte legale pe care statul lor le oferise, din lipsă de forță de muncă locală. Nu le făceam concurență în nici un domeniu, nici măcar la femeile și la bărbații lor, că n-aveam timp pentru așa ceva. Păstram curățenia pe stradă, respectam vecinii și noaptea dormeam ca lemnul, nu făceam chefuri sau alte trăsnăi ca să deranjăm. Cu toate astea, eram paria satului, din fața cărora localnicii își fereau copiii ca de Baba Cloanța. M-am întrebat de multe ori cum s-ar comporta românii, dacă ar fi puși în situația în care erau nemții acum. Adică să ne imaginăm un sat din Ardeal, de vreo 100 de focuri, nu mai mult, care se umple pe perioada de vară cu zilieri veniți legal să muncească pe la patronii de-acolo. Nu țigani care își montează căruțele la capul satului, muncesc câțiva dintre ei și restul fură găinile și zarzavaturile de prin curțile oamenilor. Oamenii ăia sunt totuși oameni ca oricare alții, au sentimente și necesități și probabil că, dacă nu chiar ai sta cu ei la masă la o bere rece într-o seară, măcar nu i-ai arăta cu degetul și n-ai da cu pietre după ei. Dar uite cum

sunt unii, care se cred mai buni decât alții și care se cred îndreptățiți să-i desconsidere pe cei care nu-s de-ai lor. Același comportament îl aveau și față de polonezi, și față de noi, și față de africani... Eram toți în aceeași oală de cetățeni mizerabili. Și oare pentru că lucrau mai mult decât noi? Ce, preda o profesoară din Germania mai multă materie decât predam eu, zicea mai multe cuvinte deodată, scria mai multe cuvinte sau ce? Dar în timp ce ea câștiga 2500 de mărci pe lună, eu câștigam 120. Singura diferența era de geografie, bat-o vina. Multă vină am dat eu pe geografia asta. Ce noroc să te naști pe un alt meridian!

Cu hărnicia lor mă lămurisem, și cu mitul curățeniei nemțești la fel. Cel puțin cu faptul că dacă acel mit e adevărat, familia Frankenmuller era sigur o excepție. V-am descris vila în care mă cazaseră pe mine și Monica. O bijuterie, o mândrețe de casă. Ei bine, în spatele casei aveau un fel de depozit enorm construit sub pământ, cu pereții îmbrăcați în piatră de râu, cu siguranță conceput pentru păstrarea vinului. Niciodată nu am intrat prea adânc în tunelul groazei. Zăceau aici claie peste grămadă butoaie de vin stricat, gunoaie de tot felul, mobile, haine vechi, jucării stricate, sticle sparte, damigene cu mucegai. Poate nici cu trei, patru camioane de gunoi nu ar fi reușit să care totul de acolo. Știți vorba cu gardul vopsit. Casă mare, frumoasă, flori la ferestre și mașini de marcă prin curte. Neam boieresc, cu argați și patalama. Și în spate, închis bine după porțile falnice săsești, leopardul! Floricelele erau foarte importante, să fie udate, curățate de frunzele uscate, să fie proaspete și colorate, că dă bine la imagine. Veneam seara de la câmp și stăteam cu Mona câte-o juma' de oră să le udăm și curățăm de uscături, că nemțoaica făcea crize dacă nu erau în regulă. De faptul că noi eram julite, lovite, plouate și bătute de vânt n-a făcut caz niciodată. Ce conta, gunoiul nu-l vedea nimeni din spatele frumoasei vile cu mușcate.

Tunelul groazei ascundea însă și minuni, întruchipate în sticle de vin și alte licori bahice. Polonezii, mari amatori, știau și ei „Secretul din Santa Vittoria". Și după ce-au prins încredere în noi, ni l-au împărtășit și nouă, cu condiția să le dăm și lor din bunătăți. Și cum ei nu puteau veni la noi, că

drumul dintre casele noastre trecea prin fața casei șefilor, Monica le fura tot ce-i încăpea sub bluză și le transporta în fiecare seară câte o doză de fericire. Am băut tot felul de vinuri vechi, poate unele chiar foarte valoroase, tot felul de rachiuri și specialități. Aș fi furat sticle de acolo și ca să le golesc în veceu, oricum nu le țineau socoteala. Știu chestia cu răzbunarea arma prostului, dar nu se aplică în cazul ăsta, părerea mea. În fiecare seară degustam câte o specialitate și Monica își îndesa sub bluza de trening trei-patru butelii pe care le căra la casa vecină, unde colegii noștri de muncă o așteptau ca pe Mesia. Polonezii beau de stingeau, veneau și la lucru cu sticle după ei, nu știu exact ce, dar își puneau băutura în sticlele de apă și o treceau de la unul la altul. Asta nu-i împiedica să muncească, dar îi ajuta probabil să suporte injuriile zilnice ale nemților. Din buteliile ascunse prin tunel am dat cadou la toți românii, polonezii, africanii și la toți cei care ne susțineau moral. Lui Nicu, Cristinei, am trimis acasă, am împărțit cu bunăvoință la toți muncitorii de pe plantație, eu și Monica la fel. Și nu pentru că așa fac românii de obicei. Consideram că meritau: unii să primească și ceilalți să fie păgubiți. Mi-ar plăcea să știu că nemții și-au dat seama de descoperirea noastră și de pierderile suferite.

Control și izolare

Spuneam că polonezii, și de fapt nici compatrioții noștri, nu puteau să vină la noi acasă și nu e o glumă. Șefii nu ne dădeau voie să ne vizităm.

Nu că ne-am fi vizitat nu știu cât, ce naiba aveam de vizitat când eram toată ziua la câmp împreună? La început, seara sau duminica, mai veneau pe la noi, mai ales compatrioții. Ce-am fi putut povesti cu ei? Câți copii ai, ce-ți mai face piranda, din ce trăiți acasă? Stăteam în curte, pe scările din față, beam câte-o licoare din tunel și-i bârfeam pe nemți. Mai mâncau la noi câte-un sandvici, pentru că veșnic păreau lihniți de foame, ne mai ajutau cu florile și cu măturatul prin curte. Monica era mai vorbăreață, ei îi lipseau șuetele, probabil că eu tăceam mai mult decât ar fi vrut ea și avea nevoie de oameni care s-o asculte. Într-o seară, sau poate era duminică, nu mai știu, ne-am trezit cu șefa peste noi. Eram în curte toți și spălam o mașină pe care ne-au cerut ei s-o spălăm, în ideea că cineva va veni s-o cumpere. Ne-au promis bani dac-o curățam bine, pe dinăuntru și pe dinafară. Bineînțeles că n-am văzut banii, dar am găsit ceva mărunțiș prin torpedou. Și, oricum, după mașina aia n-a venit nimeni cât am stat noi acolo. Era doar așa, ca să ne dea ceva de lucru și să ne țină ocupați. Când a intrat val vârtej în curte, știind sigur că suntem toți acolo, noi eram înarmați cu cizmele de gumă și cu găleți, bureți, cârpe și frecam de zor la mașina aia frumoasă, ceva model Porsche de colecție. Bineînțeles că povesteam, râdeam și făceam haz de necazul și de prostia noastră. A intrat montată de scandal, ori că-i văzuse pe toți venind, din spatele perdelelor, de unde ne pândea aproape mereu, ori că cineva îi dăduse raportul că suntem toți grupați și veseli la casa romăncelor. Poate că se aștepta la ceva mai rău, a fost cam un minut dezorientată de faptul că noi spălam mașina și nu făceam vreo orgie în grup, dar nu s-a răbdat să nu-i scoată pe toți afară din curtea noastră. Și nouă să ne țină o teorie de rahat despre comportamentul moral și alte chestii care pe ea n-ar fi trebuit s-o intereseze dacă le facem sau nu, atâta timp cât n-avea nici o legătură cu ziua de muncă și contractul nostru cu ei.

Nu știu cum își putea închipui că am fi putut să ne încurcăm cu vreunul

dintre falșii reformați. De fapt, noi căutam companie după zilele epuizante de muncă, ne ajutam cu una-alta și ne împărțeam sărăcia. Nici nemțoaica nu cred că-și imagina altceva, dar trebuia să ne țină sub control, separați și bine speriați. Dacă nu lucram pe câmp, trebuia să udăm florile, sau să facem curat în casă, sau să spălăm hainele. Dacă nu, să dormim, în nici un caz să ne întâlnim și să glumim, să râdem și, cu alte cuvinte, să ne simțim oameni normali. Asta nu era pentru noi, de pe meridianul de unde veneam fiecare. Era doar dreptul celor de pe meridianul lor.

Prea puțin i-a păsat Monicăi de interdicția babei. Se ducea când i se năzărea să le care mâncare și doze de veselie din tunel. Eu nu mergeam prea des și nu pentru că-mi era frică de ei. Nu e partea mea tare să înfrunt pe cineva. Mi-am trăit adolescența în cei mai negri ani ai dictaturii comuniste. Am fost o răsfățată a sorții, știu. Departe de mine gândul să mă plâng că mi-a lipsit ceea ce multor români le-a lipsit atunci. Nu mi-a lipsit nimic, în afară de puterea de a accepta societatea în care trăiam. Un defect de fabricație (sau poate de educație) a făcut din mine – o răsfățată, după cum mulți știu – o rebelă fără leac. Și asta n-a fost alegerea meal Am refuzat să intru în UTC și am fost singura elevă din clasă care n-a avut carnetul la terminarea liceului. Mai târziu, la facultate, nu m-a mai întrebat nimeni dacă vreau: m-au convocatl

Mi-au dat uniforma militară și, pentru că armata era „a lor" atunci, eu mi-am suflecat pantalonii, mi-am descheiat nasturii la cămașă, mi-am pus boneta pe-o sprânceană și le-am arătat fața mea cea mai rebelă cu putință. N-am intrat niciodată în restul combinațiilor ASC, PCR, ETC... dar probabil că n-aș fi scăpat dacă mai ținea mult istoria asta. Nimeni nu scăpa, până la urmă. Examenul la politică din primul an l-am picat, pentru că am dat biletul înapoi: așa am știut eu să prezint refuzul meu de-a învăța doctrina lor. A trebuit să-l trec totuși în toamnă... În viață mi-am exprimat revolta împotriva celor pe care le consideram nedrepte în felul meu, fel care nu cred că a contat prea mult, în unele cazuri. Aici însă eram un mielușel cuminte și tăcut. Nu prea înțeleg de unde până unde cumințenia mea, probabil că eram prea bulversată de tot ceea

ce mi se întâmpla, că n-aveam nici o reacție. Îmi spuneau să stau, stăteam. Îmi spuneau să merg, mergeam... Îmi spuneau proastă și credeaml Ce se întâmplase cu fata aia nebunatică și veșnic pusă pe harță, habar n-am.

O persoană care îmi cere să respect chestii absurde, sau care mă jignește și mă umilește, mă surprinde și, pe moment, mă scoate din circuit. Dacă se apucă cineva să strige la mine cu rost sau fără rost, îmi pierd glasul. Mi-e foarte greu să dau o replică spontană și deșteaptă, îmi trebuie timp să rumeg în minte situația și să mă enervez. Abia dup-o vreme încep să prind glas, și să înfrunt nesimțirea, sau nedreptatea, sau jignirile... Iar eu nu aveam nici timp, nici chef s-o fac în acel moment. Preferam să evit problemele și gata. Monica, însă, care avea alt caracter, mai bătăioasă, mai arțăgoasă și categoric mai directă, îi întorcea nemțoaicei curul și-și vedea de-ale ei. Era miserupistă, adică, la toate sfaturile babei. Tot ea era cea cu reclamațiile la mâncare și în general la tot ce ne cumpăra nemțoaica. Ba nu-i plăcea pâinea, că era prea neagră; ba sucul, că nu era natural; ba cafeaua, că nu era Jacobs; ba detergentul, că ne adusese granule și noi spălam de mână... etc. Mie mi-era egal, mai jos de atât nu puteam să cad și, în concluzie, îmi era egal ce mănânc sau cu ce detergent spăl hainele.

Că veni vorba de haine, le spălam cu mâna pentru că mașina automată era stricată. Era tot un fel de-a ne ține ocupate, probabil de-aia n-a trimis pe nimeni s-o repare când i-a cerut tot Monica asta. Și duminica, pentru că sâmbăta lucram, spălam împreună câte o vană întreagă de haine murdare, ca două negrese. Până când Nicu a aflat că noi spălăm hainele cu mâna și le ducea la el acasă să le spele la mașină. Pe ale lui amândouă.

Primul weekend în care am ieșit a fost la Cristina. I-a sunat pe șefi și i-a anunțat că sâmbăta vine după mine pe la prânz. Conducea soțul ei, pentru că ea nu voia, îi era frică, deși avea carnet. Nu m-am mirat deloc, am stat și eu 12 ani cu carnetul în buzunar și mașina în garaj fără să fiu în stare s-o conduc.

Eram foarte bucuroasă să știu că am s-o întâlnesc, deși nu știam la ce să mă aștept. Trecuseră vreo șase ani de când nu mai știam nimic una de alta, și vreo patru sau cinci de când trăia în Germania.

Era neschimbată, doar mai slabă și mai guralivă decât oricând. Părea foarte emoționată de întâlnire și vorbea, vorbea, vorbea nonstop. Cred că îi lipsea o prietenă acolo, pentru că acum simțea nevoia să-mi povestească toată viața ei, toate bucuriile și necazurile, voia să plângă și să râdă, și astea toate deodată. În mașină s-a așezat lângă mine și a făcut abstracție totală de soțul ei, pe care l-a ignorat de fapt tot timpul pe care l-a petrecut cu mine. Nu mi-am făcut probleme de la început, dar la cină mă simțeam puțin stingherită de faptul că noi ciripeam fără întrerupere și el nu înțelegea nimic. La început i-am propus Cristinei să vorbim toți în engleză, dar după cinci minute am renunțat. Aveam prea multe să ne spunem și timpul era prea scurt. După masă s-a scuzat și s-a retras la biroul lui.

Casa Cristinei era nouă, impecabilă, modernă și confortabilă. Cu toate astea, casa lăsată în Sighișoara o depășea în ochii mei, deși mai veche și nu atât de perfectă. O construiseră în curtea socrilor, cu credit ipotecar.. Avea o bucătărie super utilată, toată inox, dotată cu ultimele noutăți în materie de aparatură. Se schimbase Cristina mea. Am lăsat o fată alintată, care nu știa să spele un vas și să facă o ciorbă, și am găsit o adevărată matroană. Aranjase o masă superbă, cu șervetele colorate și cu lumânări asortate. Pregătise pizza. Nu cumpărată, chiar o făcuse ea. Și prăjitură și înghețată și ce vreau eu din frigider. Mi-a povestit cum l-a cunoscut pe Gerhard, cum s-a măritat cu el, ce a așteptat când a venit și ce a găsit de fapt. S-au cunoscut prin intermediul verișoarei ei și îl văzuse doar în poze. Și-au scris câteva scrisori, băiatului i s-au

aprins călcâiele și s-a dus să o cunoască. Și a avut ce să îi placă, pentru că, nefiind o frumusețe, e însă o persoană fermecătoare, veselă, educată, vorbește perfect germana, cu situație și carieră. A mai mers o dată în România și a luat-o de nevastă. Cristina știa despre el, înainte de a veni în Germania, că are un apartament separat în casa părinților lui, cu toate cele necesare unei familii tinere. Apartamentul exista, e drept, dar într-o casă dărăpănată și veche, cu igrasie și cu singura baie improvizată în pivnița casei. Vă dați seama de reacția ei, venită din vila superbă de pe culmile Sighișoarei! Mi-a spus că a plâns vreo doi ani neconsolată, după care, într-o dimineață, s-a trezit și i-a zis clar că dacă nu vrea să-i facă o casă nouă, ea se întoarce în România. Neamțul, un zgârcit fără pereche, n-a mai avut scăpare. Au luat credit și s-au apucat de casă.

Cristina a lucrat la început într-un magazin de parfumerie și a tot căutat degeaba ceva în meseria ei. După câțiva ani de căutări, nemții au înscris-o cu bursă la un curs de recalificare. Ceva ce se face și la noi în țară, cu diferența că acolo au rezultate concrete. A început să studieze ceva legat de informatică. În timpul celor doi ani de studiu i-au plătit o bursă care acoperea inclusiv costul biletelor de autobuz și de tren pentru deplasarea spre școală. Nu avea banii ei și se plângea că neamțul nu-i dădea mai nimic, că îi cerea socoteală până la ultimul fening. Că visa să termine odată școala, să aibă banii ei și să își poată ajuta mama și familia din țară. Nu avea nici cea mai mică intenție să facă un copil cu el. Mi-a povestit cum o controla dacă a făcut bine curățenie în casă trecându-și degetul pe marginea ramelor de tablou, cum se ascundea de el ca să-i sune pe cei de acasă și să le trimită câte un pachet. Dar toate le povestea cu veselie, făcând haz de necaz. Nu era nici deprimată și nici nefericită. Ba chiar mi-a spus că, în ciuda a toate cele povestite despre viața ei de acum, ar face la fel: s-ar mărita tot în Germania. Nu mi-a zis dacă tot cu el sau cu altul. Dacă mă gândesc bine, ar fi putut-o nimeri mult mai rău decât atât. Nu era băiat rău, era pur și simplu neamț.

Pe mine m-a culcat într-o cameră la mansardă, în care avea o sală de gimnastică în miniatură. Obsesia ei mai nouă erau kilogramele și chiar pierduse

câteva din facultate. Eu eram moartă de oboseală și mi se închideau ochii de somn. A venit cu mine în cameră și s-a așezat pe marginea patului, continuând să îmi povestească una și alta până când eu am adormit, în timp ce ea vorbea, și vorbea... Tot atunci mi-a dăruit un inel minunat cu trei diamante mici, pe care îl port și acum și am să-l port mereu.

A doua zi, m-a dus să îmi arate orașul în care trăia: Pforzheim. Nu prea avea mare lucru de vizitat, fusese distrus aproape în întregime în timpul războiului și acum era o metropolă nouă, modernă, cu edificii pe care le poți vedea în orice oraș. În centru, făcuseră o colină înaltă cu tot molozul pe care îl adunaseră la reconstrucție, iar în vârful ei un loc de reculegere și luare aminte pentru generațiile viitoare. Împrejurimile erau însă impresionante: era poarta de intrare în munții Pădurea Neagră, și tot orașul era împrejmuit de verdeață. Casa ei era undeva la marginea orașului, treceai efectiv prin pădure ca să ajungi la ea. Toată zona era străbătută de drumuri laterale, pe care nu se circula cu mașina și care erau pline de bicicliști, familii cu copii, sportivi de tot felul și de toate vârstele. Se bucurau de soare și pădure, de sfârșitul de săptămână și nici că le păsa de grămada de moloz care le decora orașul.

Am rămas la ea toată duminica, i-am cunoscut pe socrii ei, am încercat să-l plac pe Gerhard pentru că era soțul ei și am uitat de via lui Frankenmuller. La plecare a început să-mi pregătească pachetul de drum și a golit tot frigiderul. La un moment dat, am crezut că îl va împacheta și pe ăla. A trecut de la frigider la dulapul de haine, capitol la care a contribuit și soacra ei cu câteva lucruri utile, printre care se numără și parpalacul de care v-am pomenit mai devreme. A fost unul dintre cele mai bune weekenduri pe care le-am petrecut în Germania, iar Cristina cea mai plăcută surpriză a ultimilor ani. Era aceeași, ba chiar îmbunătățită.

Învinși și învingători

După câteva săptămâni de muncă la sârme, tapenă, la hală sau pe lângă casă, eram în mare în formă și aveam o condiție fizică de invidiat. Cred c-aș fi putut participa la maraton și cel puțin l-aș fi terminat. Pe de altă parte, eram plină de bătături, bășici, julituri și vânătăi. Cele mai oribile le aveam pe picioare și se datorau tapenei. În momentul în care capsam panglica pe butaș, îmi sprijineam tapena pe picior în zona coapsei, pentru că mâna îmi obosea și nu mai aveam putere. Cum întotdeauna am fost sensibilă și m-am învinețit la cea mai mică lovitură, acum eram practic neagră pe toată jumătatea de sus a coapsei.

Într-o seară în care făceam baie și Monica îmi povestea ceva de-ale ei în timp ce spăla niște haine la chiuvetă, m-a văzut și a început să țipe disperată că ce-am pățit, că am făcut hemoragie internă sau mai știu eu ce, că ea o cheamă pe șefa să mă vadă și să aducă un medic. Și chiar a chemat-o, chiar dacă eu m-am opus categoric să-i arăt babei picioarele mele. Le-am zis să se liniștească, că n-am nimic, că sunt așa de câteva zile bune și știu exact de la ce. Le-am arătat cum mă ajutam cu tapena, sprijinind-o de picior și am scăpat de medic. Și așa am scăpat pentru câteva zile de munca la tapenă și am ajuns la banda de îmbuteliere.

Monica și țiganii lucrau de câteva zile la fabrică. Pe mine însă mă ducea tot la tapenă cu polonezele, pentru că le țineam ritmul.

Banda de îmbuteliat v-am zis că era practic în casa lor. Într-o hală în care aveau mașinăriile și care se continua cu un salon cochet în care primeau cumpărătorii și ofereau spre degustare produsul finit. Aici șefa era șefă, ea era cu organizarea și mai ales cu ordinele. Și nu era cu nimic mai bună ca el. Cu siguranță, oamenii ăia nu știau a vorbi normal, știau doar să strige. Tot atunci a apărut pe firmament și unul dintre fiii lor., care măcar era frumușel și discuta pe un ton mai civilizat. Părea mai uman, dar asta nu a contat prea mult până în final. Tot baba zbiera mai tare.

Linia era completă, începea de la umplerea sticlelor, etichetare, ambalare în cutii de carton și se termina cu stivuirea cutiilor pe paleții pe care-i încărcau

direct în camioane. Am lucrat pe rând la toate punctele și era ca în filmul ăla cu Charles Chaplin care strângea șuruburi la o fabrică. Ne-ar mai fi trebuit vreo două-trei mâini în plus ca să facem față lucrărilor. Totul trebuia să meargă uns, pentru că banda nu se oprea, nici măcar când vreunul se scăpa pe el și trebuia musai să meargă să-și facă nevoile. Ca să nu se blocheze toată șandramaua, ceilalți își puneau costumul de Superman și lucrau pentru doi. Dacă totuși se întâmpla să se blocheze, sticlele se adunau grămadă și începeau să se spargă, moment în care doamna apărea imediat ca din pământ și se apuca să ne „laude și felicite" și să ne zică și ea cât de „minunate" sunt națiile din care venim. Nu-mi amintesc foarte clar toate fazele de la bandă. Una în care trebuia să iei sticlele de vin să le așezi într-o cutie de carton, alta în care trebuia să faci cutiile de carton, alta în care trebuia să pui dopul de hârtie peste cel de plută, locul în care se stivuiau cutiile și în care se puneau etichetele în mașina de etichetat... Îmi amintesc că la pus sticle în cutii trebuia să iei câte 2 sticle odată într-o mană – sticle de 1 litru, pline – că altfel ți se adunau toate grămadă și începeau să se spargă chiar de-aici de pe bandă. „Shnell, shneller" s-a auzit cel mai mult aici. Aveam un buton de urgență pe care îl puteam folosi în caz de disperare maximă, dar după ce l-am folosit o dată, când deja aproape că mă scăpasem în pantaloni, nu am mai îndrăznit să repet mișcarea.

După una din fazele în care banda s-a blocat și pe jos era plin de sticle sparte, vinul a inundat toată podeaua și papucii noștri erau îmbibați, doamna a ieșit din cușca ei de unde ne supraveghea și a făcut o criză de isterie de proporții. Țopăia printre cioburi, țipa și ne înjura pe toți la grămadă și încerca să ne organizeze pentru a repune linia în mișcare cât mai repede. Și cum știa că mai bine de jumate dintre noi nu pricepea nimic din ce zbiară, gesticula ca un actor în filmele mute, adică patetico-demostrativ, în așa fel încât să priceapă tot prostul cum trebuie să te apleci și să culegi cioburi, să dai cu mătura, cu mopul... Din țopăială, a alunecat pe podeaua udă și a tras o trântă de pomină cu curul exact în vinul după care îi părea atât de rău. Eu una m-am pus pe un râs isteric, și am râs, am râs și nu mă puteam opri... așa cum te lovește râsul

atunci când n-ai voie să râzi, ești la ora de mate, sau la o ședință și îți vezi șefa cu o bucată de hârtie igienică lipită de toc chiar atunci când începe să facă prezentarea la care ai muncit tu toată noaptea. Nu s-a grăbit nimeni cu ajutatul, eram toți ocupați cu hohotitul. Până la urmă baba s-a ridicat, din pantaloni îi picura vinul roșu și, drept răzbunare, pe mine nu m-a mai lăsat în altă zi la hală.

Cel mai specializat aici era Daniel, camerunezul de care v-am povestit. Părea că este mereu peste tot și ne salva pe rând din încurcături pe toți. Mai ales pe țigani, care erau foarte puțin descurcăreți, ca să nu zic tonți, și mult prea lenți pentru banda nemțească. Spărgeau sticlă după sticlă, chiar dacă nu se bloca banda. Lipeau etichetele invers pe sticle, încurcau operațiile între ele și uitau să pună anumite chestii prin cutiile de vin. La înfoliat paleții au făcut fiecare pe rând spectacol fără bani, se încurcau în bandă, își prindeau fularele cu plasticul și în final paletul arăta ca și cum ar fi fost scăpat de pe stivuitor înainte de a fi încărcat. Au încercat fiecare pe postul ăsta, care se presupunea că este treabă de bărbat, nici măcar atât de complicată. Daniel le-a explicat și le-a arătat de vreo zece ori cum se face. Inutil, nu serveau pentru așa ceva. Culmea e că nu serveau la nimic, nici la munca fizică, brută, pentru că nu rezistau la efort și erau înceți ca melcul; nu pricepeau nimic în nemțește, dar nici în românește, pentru că atunci când eu încercam să le explic, în cuvinte simple și ca unor copii de generală, ce au de făcut, mă priveau cu niște ochi de văcuță, aprobau, dar în final făceau ce-i ducea capul pe ei. Se plângeau, sau mai bine zis ne puneau pe noi să ne plângem în numele lor pentru calitatea și cantitatea mâncării, a zilei de muncă prea lungi, a vecinilor de casă cu care au fost cazați... După ce șefa s-a lămurit că n-are pe cine instrui pentru că sunt neinstruibili și după ce-au făcut mai multe pagube decât un cutremur în hala de îmbuteliere, nemțoaica a convocat consiliul de familie și au hotărât că n-au ce face cu creștinii ăștia. Cred că șefii s-au lecuit de biserici și organizații de binefacere, cel puțin din punctul ăsta de vedere. După trei săptămâni de la sosire, i-au trimis acasă, la cererea lor. M-am întrebat dacă chiar au ajuns înapoi sau au

făcut vreo oprire, au scos instrumentele și au tras ceva cântări pentru care probabil au câștigat de zece ori mai mult decât noi. Aveau contract pe trei luni și n-au rezistat nici măcar una întreagă. Eu și Monica eram niște eroine.

Cântând în vie

Până să plece țiganii noștri, am avut și câteva zile de muncă relativ plăcute. Mie cam întotdeauna îmi fugea mintea din câmp, adică încercam să mă gândesc la tot felul și să evadez în alte lumi. Cel mai mult îmi aminteam de anii de studenție, în care-am făcut o grămadă de practică agricolă, unde ne distram grozav și cântam cât ne țineau bojocii. Amintindu-mi de anii ăia, am început să-mi recapitulez repertoriul de atunci și, încet, încet, m-am apucat de cântat. La început cântam în surdină, adică mai mult pentru mine. După o vreme, mi s-a alăturat și Monica, entuziasmată să audă câte-o piesă pe care o știa și ea. După care ni s-au alăturat specialiștii, adică țiganii care făceau efecte speciale, și ne aminteau versuri pe care noi le uitasem. Am cântat de toate, muzică populară, cântece de petrecere, țigănești, românești și eu am făcut numeroase solo-uri din repertoriul internațional. Pentru mine aveam deja un repertoriu personalizat, mă distram cu ABBA, Queen, fragmente din Pink Floyd, încercam și jazz, orice, nu conta. Nu știam nici un cântec întreg, de fapt. Dar răsună via de vocea meal

Decretasem imnul acelei epoci piesa Summertime, care mi-a plăcut întotdeauna și din care știam câteva versuri, pe le repetăm până la saturație. Nu a mea, a celor care erau obligați să mă asculte. Într-una din zilele în care am răcnit piesa pe repeat până la exasperarea tuturor, moșu' a rămas cu noi pe câmp. Era o zi de tras la sârme, deja eram specializați, toți așteptam să plece cum făcea în ultima vreme și să ne apucăm de cântat. Stătea la capătul rândului și ne urmărea de acolo. Eu am tăcut ce-am tăcut, după care m-am apucat de cântat. Bineînțeles, imnul sezonului, cântat la volum corespunzător unui imn. De data asta nu m-a acompaniat nimeni. S-a apropiat de noi și a urmărit să vadă cine cânta. Sincer, m-a durut în fund de privirea lui și mi-am văzut de lucru și de urlat:

„Summertime,

And the livin' is easy

Fish are jumpin'

And the cotton is high

Your daddy's rich

And your mamma's good lookin'

So hush little baby

Don't you cry"

Se potrivea de minune, era vară, era cald și mie îmi venea mereu să plâng. Mi-a zâmbit, pe cuvânt. M-a privit lung și stupefiat la început, apoi mi-a zâmbit. Mie pur și simplu mi s-a întors stomacul pe dos.

N-am știut niciodată să fac față avansurilor bădărane ale libidinoșilor pe care-i găsești la tot pasul. Bineînțeles, în condițiile date păream foarte vulnerabile, eu și Monica. Și polonezele, care chiar dacă erau o națiie spurcată, erau blonde și cu ochi albaștri. Murdare și nemachiate, de proveniență dubioasă, dar accesibile, dată fiind situația. Am urât întotdeauna bărbații care profită de poziția în care s-au cățărat sau în care s-au născut fără să se cațere pe nimic și din care au impresia că toate femeile ar trebui să le pice la picioare, de preferabil în genunchi. Istoriile lui cu poloneze trase și împinse printre rândurile de vie erau celebre și, într-un fel, explicabile. Un bărbat mic de statură, bătrân și urât, vulgar și marcat de moartea tatălui în Polonia, aflat în postura de-a stăpâni chiar și temporar o mână de femei de origine poloneză. Cu româncele n-avea nimic și noi nu eram blonde și cu ochi albaștri, dar eram la fel de vulnerabile. M-a dus într-un lot în care doar eu știam să fac lucrarea. Eu singură! S-a învârtit în jurul meu, mi-a spus tot felul pe păsăreasca lui și mi-a zâmbit în continuare... La câțiva pași era restul grupului, iar Monica striga din când în când numele meu, pentru a se face auzită. Nu m-a atins, dar n-a fost departe. Probabil a citit în privirea mea că sunt vulnerabilă, dar nu suficient. Că mă supun, dar nu mă stăpânește. Aveam prieteni nemți și cred că asta l-a ținut la distanță mai mare decât ar fi sperat el. Poate că dacă ar fi greșit punând mâna, ar fi ieșit ceva memorabil, pentru că întotdeauna am visat să bat măr un libidinos ca el!

Tot legat de „Summertime", am o amintire care spală greața ultimei relatate. O seară de duminică în care am văzut cel mai frumos bărbat din viața

mea. Ciudat, acum dacă mă gândesc pe unde am mai umblat, este curios că asta mi s-a întâmplat tocmai în Germania.

M-am dus cu Monica în piața noastră și așteptam să prindă legătura la telefon cu familia ei. Era o seară liniștită, piața se golise deja de oameni, era călduț și un cer roșu de apus îmi amintea că sunt singură. Mă gândeam la ai mei și m-a năpădit nostalgia. Mi-era milă de mine, așa cum stăteam pe banca aia, îmbrăcată într-un trening jerpelit și cu șlapi de gumă în picioare. Îmi imaginam cum mi-ar fi stat mie acolo, frumos îmbrăcată și parfumată, la brațul unui bărbat, fie el și neamț. Cum ar fi fost să fiu iubită acolo, pe meridianul lor? Cum ar fi fost să fiu iubită, așa cum visasem în tinerețe că voi fi, fără să îmi închipui vreodată că dragostea se termină ca salamul de la magazin. Să fiu adorată și răsfățată, prințul să vină pe patru roți, cu o caroserie tunată, cu muzică de jazz urlând din difuzoare și toată strada de nemțălăi să iasă în poartă ca să vadă cum o fură pe românca cea harnică. Satul acela micuț, liniștit și plin de flori colorate era oricum un vis din care nu făceam parte. Mi-a fost ușor să mă imaginez răpită și salvată, eu, Cenușăreasa unei lumi de mâna a doua.

În parcare era o mașină extraordinară. Printre mașinile pe care le vezi la ei în mod normal, se ascundea o bijuterie specială. Habar n-am ce marcă era, pentru că nu mă pricep, dar pot să vă spun că era ceva retro, sport, decapotabil, poate Porsche sau așa ceva. Se potrivea de minune cu visul meu de un romantism învechit. Priveam pierdută în gânduri mașina și mă imaginam alături de salvatorul meu, râzând fericită și cu părul fluturând în vântul cald de iulie. Și pe când visam mai bine, văd apropiindu-se de mașină un bărbat care în acel moment mi s-a părut cel mai frumos bărbat din lume. Purta un costum lejer, de in alb, era bronzat, un fel de prinț al deșertului rătăcit prin lumea reală. Părea că nu se grăbește, plutea visător cu mâinile în buzunare, fluierând încetișor... ia ghiciți ce? Summertimel Și culmea, se îndreaptă chiar spre mașina cu pricina. Cred că m-aș fi dus cu el oriunde în momentul acela.

Nu mi-a aruncat nici măcar o privire, dar asta nu conta. Momentul de

visare s-a încheiat când i-a venit jumătatea, o nemțoaică urâtă așa cum numai ele pot fi, sau poate chiar mai urâtă decât restul. Pe el, străinul cel frumos, l-am visat de multe ori cu ochii deschiși printre rândurile de vie, printre butași, printre sticle de vin... Îl vedeam și noaptea, pândind după colț un moment să-mi facă un semn, pe acoperișul fierbinte din nopțile calde de vară... Și el a fost un înger păzitorl

Au fost și zile în care ne-a fost puțin mai bine mie și Monicăi, sau cel puțin nu ne-a fost așa de rău. Una ne-am petrecut-o făcând curat. Urmau să vină polonezele și trebuia curățat un pic locul. Era în alt sat, șefa ne-a dus cu mașina până acolo. Era o joacă pentru mine și Monica, după zilele din câmp, după blestemata tapenă și banda diavolească. Ne-a lăsat acolo, aprovizionate cu soluții și cârpe, și s-a dus în treaba ei. Am terminat cu Monica repede (floare la ureche curățenia) și am așteptat să vină după noi, fumând și povestind fericite. Casa avea o curte interioară în care erau mai multe locuințe. Ne-am instalat pe o bancă în curte, bucurându-ne de timpul liber câștigat pe neașteptate. De la o locuință vecină a apărut un neamț care a intrat în vorbă cu noi. Din spusele lui, am înțeles că familia Frankenmuller nu era iubită nici aici, toți vecinii știau cum se folosesc de polonezi, clienți la respectivii de ani de zile. Ne-am plâns și noi de-ale noastre și timpul trecea fără să ne caute nimeni. S-a făcut amiază, iar Monica, rea de foame, a scos pachetele cu sandvișuri pe care le-am împărțit cu el. Ca să se revanșeze, ne-a făcut gofre cu sos de ciocolată și cafea. A fost o zi plăcută.

În primele weekenduri, n-am avut curajul să încălcăm interdicția și să ieșim din sat, cu excepția zilelor în care ne căutau prietenii de prin Germania și ne duceau la ei, cu acordul șefilor. Într-o duminică, însă, polonezii ne-au povestit despre o serbare populară din satul vecin și ne-au propus să mergem cu toții acolo. Cum deja prea puțin îmi păsa de ei, iar Monicăi și mai puțin, am acceptat. Ne-am dus pe jos până în satul vecin toată banda de români, polonezi, țiganii (care încă mai erau acolo) și câțiva dintre băieții din Camerun.

Africanii nu aveau același statut cu noi. Ei erau emigranți ilegali, lucrau la negru și stăteau fiecare pe unde puteau. Daniel era într-un oraș pe la vreo 100 de km de Hellfeld și venea la lucru în fiecare zi cu trenul și autobuzul, în condițiile în care ziua de lucru începea la 7. Ei erau plătiți diferit, câștigau în fiecare zi banii cash, pentru că veneau când doreau și când puteau. Majoritatea aveau și alte locuri de muncă și visau cu toții la un statut legal în Germania.

Daniel era un tip cu școală, vorbea germana, franceza și engleza și era foarte respectat de șefi. Respectul avea însă legătură strictă doar cu munca pe care el o presta cu foarte multă pricepere și conștiinciozitate. N-ar fi făcut însă nimic pentru el, n-ar fi mișcat un deget ca să-l ajute să aibă un rost cu adevărat în țara lor. Poate chiar dimpotrivă, dacă ar fi avut vreo reclamație, ar fi fost primii care l-ar fi dat pe mâna poliției și l-ar fi urcat în avionul de repatriere. Pe toți ne ajuta Daniel. Ne ducea scrisorile la poștă, ne cumpără tot felul de la magazin, ne sprijinea la muncă, ne explica chestii neștiute din lumea lor modernă și misterioasă pentru noi... Eu i-aș da lui Daniel cetățenia tuturor țărilor în care sunt stăpâni cei ca Frankenmuller!

Ne-am aranjat, eu cu Mona mea, și am pornit la drum. Eu mi-am luat costumașul de mătase gri, costumaș pe care mi-l cumpărasem în rate, chiar înainte de-a pleca, și de care eram mândră nevoie mare. Un fel de pijama făcută dintr-un material tare la modă pe-atunci, piersică, pentru cine își amintește. Monica și-a pus și ea hainele cele mai bune, ne-am rujat și aranjat așa cum am știut noi mai bine. Am evadat efectiv, după ce am pândit ca să ieșim din curte când nu era nimeni pe la porți și geamuri. Ne-am dus pe jos până în satul apropiat, să fi fost vreo 7-8 km, poate, și am găsit la locul respectiv un cort ca de nuntă, în care nemții erau toți frumos aliniați pe băncuțe. Mâncau, beau vin, bere și cântau melodii de-ale lor. A fost oribil când au început să se bălăngăne în stilul lor caracteristic, legănând halbele de bere și paharele cu vin.

Se uitau la noi ca la niște extratereștri și mă bucur că le-am stricat distracția, măcar nemțoaicelor. Nu dansa nimeni, deși formația a început să cânte și altceva, nu doar de-alea de te joci cu palmele și-ți dai ghionturi. Nu ne-a intimidat cu nimic faptul că ne priveau ca pe niște maimuțe și nu se ridica nimeni la dans. Ce mai conta? Oricum nu ne cunoștea nimeni, sau cel puțin așa credeam noi. Ne-am pus pe dans și trebuie să spun că polonezii chiar știau să danseze foarte bine. Am dansat vals, tango și de toate pentru toți. Până la urmă s-au ridicat și nemții și am dansat cu câțiva dintre ei, cei mai curajoși. Probabil că după aia nu i-au mai salutat vecinii. Nu pot să zic că m-am simțit chiar,

chiar bine. Era clar că nu ne vor acolo, că ne disprețuiesc fără nici un motiv de fapt. Nici măcar nu știau bine cine suntem și de unde am apărut, sau cel puțin așa îmi închipui eu. Dar am rămas cu satisfacția că am încălcat interdicția și că le-am stricat cheful.

Și iar nu mă pot abține să comentez acum, după câțiva ani de la întâmplare, cât de diferite sunt națiile noastrel Cum îi primim noi pe ei, cum le cedăm întotdeauna locul cel mai bun, cum le gătim mâncarea noastră cea mai bună, chiar dacă sunt nemți sau mai știu eu ce.

Triste clasamente

Două zile de muncă la nemți rămân printre cele mai teribile din clasamentul personal, adică din toată viața mea de angajat de până acum. Într-una dintre ele m-a dus la câmp și m-a lăsat singură toată ziua (repet, toată ziua), iar, în final, m-a uitat acolo.

Locul I

Ziua a început normal, cu toată trupa de internaționali în furgoneta verde. Pe mine însă m-a lăsat pe un lot, mi-a explicat în grabă ce am de făcut și mi-a zis că se întoarce să mă ia mai târziu. Mai târziu nu știam ce înseamnă. Eu speram că la amiază, măcar. Trebuia să fac tăieri și bănuiesc c-am fost aleasă datorită cunoștințelor mele într-ale tăierilor. Am rămas singură cuc, pierdută printre loturile de vie, fără să am nici cea mai mică idee unde mă aflu. Nu aveam ceas la mine și, după cum știți deja, nici mobil. Ceas n-am purtat niciodată până când am primit cadou unul la care nu voi mai fi renunțat, ca la inelul primit de la Cristina. Atunci, însă, nu aveam. M-am temut că-mi pierd mințile singură acolo, că n-o să mă mai caute nimeni niciodată și am să mă evapor pur și simplu din peisaj. M-am gândit la toate cele bune, atât cât am putut. La amintirile cele mai vesele cu fetele, la practica din tinerețe și la muzica mea, la filmele preferate și la cărți... am cântat și cred că am și râs de una singură... Am încercat din răsputeri să-mi amintesc cine sunt și ce caut eu acolo, dar mai ales unde vreau să ajung. Cine a fost fata aia care se revolta și care stătea în picioare în fața oricui și unde naiba s-a dus? Am prins și o furtună mai micuță, ceva tunete și trăsnete, dar nici măcar atunci nu m-a căutat să vadă dacă mai trăiesc. Toată ziua singură acolo, printre rânduri nesfârșite de vie, la câțiva kilometri de orice așezare omenească, fără nici cea mai mică idee unde se află cea mai apropiată dintre ele. Seara, când deja începuse să se întunece, m-am așezat la marginea lotului, încercând să-mi imaginez cum voi rezista unei nopți singură în vie. Nu se vedea nimic în jur, nici urmă de oameni sau mașini, nici măcar un zgomot nu ajungea până acolo.

Nu știu cum am supraviețuit acelei zile. Cred că doar puterea mea să

evadez din real m-a salvat și atunci. Ca și altădată, și ca de prea multe ori până atunci. Preferabil ar fi fost să stau în lumea reală și să mă confrunt cu demonii reali, poate n-aș fi ajuns în câmpul acela blestemat.

A venit după mine foarte târziu, era noapte deja, în condițiile în care era vară și ziua era lungă. De fapt, mă uitase acolo. Și-a amintit doar când i-a dus pe toți acasă, iar Monica a început să mă caute și să întrebe disperată de mine.

Locul II

Cealaltă zi n-a fost chiar atât de grea, pentru că am fost împreună cu Monica. De data asta ne-a lăsat pe amândouă singure la întins sârme. A început destul de plăcut, nu ne mai speria de mult singurătatea printre rândurile de vie, frică nu ne era de nimeni și de nimic. Era o zi senină și călduță, ne-am apucat de lucrat și de povestit. Nu ni se terminau niciodată poveștile, aveam o viață întreagă de povestit.

S-a înnorat dintr-odată și la început nu ne-am speriat. Dar norii se adunau tot mai negri și vântul bătea din ce în ce mai puternic. La început ne-am pus hainele de ploaie și am continuat lucrul, așa cum eram deja obișnuite. În momentul în care vântul părea că ne va lua pe sus, ne-am oprit. Monica era convinsă că o să vină să ne ducă acasă, așa că a insistat să ne așezăm la intrarea în parcelă, ca să ne vadă când ajunge. La orice motor, se ridica, convinsă că au ajuns.

A început o furtună teribilă, cu fulgere și tunete care îți spărgeau timpanele, cu un vânt care a rupt crengi de vie și a răsturnat stâlpi de spalier. Ne-am cuibărit una lângă alta și Monica s-a rugat fără încetare pentru amândouă. A durat o eternitate. Seara la știri am văzut că fusese una dintre cele mai puternice furtuni care bântuise Germania în ultimii ani. Satul avea străzile inundate și șoselele blocate de copaci căzuți, casele aveau acoperișurile sparte și toată piața era plină de bucăți de țigle, table și crengi căzute peste rondurile de flori. Tot timpul ăsta noi am stat în câmp, singure, două muieri toante care au vrut să muncească pentru un pumn de dolari și nimic mai mult.

Nu a venit moșu' după noi, a venit băiatul lui. Apa curgea de pe noi, iar

hainele ne atârnau greu. De la ploaia aia mare, pe câmp și pe șosea curgeau șuvoaie murdare și cizmele noastre erau pline de pământ. Cu greu am ajuns până la mașină, dar n-a schițat nici un gest de ajutor. A întins o folie pe bancheta din spate și ne-a cerut să ne descălțăm înainte de-a urca în mașină. Nu ne-a întrebat nici măcar în treacăt dacă suntem bine și nici nu părea să se simtă vinovat pentru că ne lăsase acolo în timpul uraganului. Era mai preocupat de mașina lui, un Mercedes, bineînțeles, se murdărea tapițeria prețioasă. Urăsc mașina asta și nu vreau să am niciodată un Mercedes.

Alienații

Mi se pare că dacă v-am povestit despre cele două zile de coșmar, v-am spus totul despre Germania. Nu mă plâng, de fapt aș face la fel ca prietena mea Cristina. Aș pleca din nou, dacă ar trebui. Pentru că toate au avut rostul lor, la capătul drumului am reușit s-o găsesc pe fata aia pe care o credeam pierdută. Și toată lumea a avut de câștigat până la urmă, chiar și fetele mele. Mai bine plecată, decât așa cum eram înainte. Toți avem momente de rătăcire și de căutări. Și n-o să știu niciodată dacă virajul din viața mea a fost ales potrivit, dar a fost singura alegere pe care am găsit-o eu în acel moment. Mă pierdusem odată din cauză că nu regăseam nimic în viața mea din ceea ce imaginasem eu că va fi. Am schimbat macazul brusc după revoluție, m-am responsabilizat și am hotărât să caut stabilitatea, pentru că așa credeam eu că trebuie să fie o mamă bună. Cum n-am găsit-o, deși am tot căutat-o vreo zece ani, la un moment dat m-am pierdut și n-am mai știut ce să caut în continuare. Am renunțat la spiritul rebel și am devenit o nevastă cuminte și o gospodină conștiincioasă, dar până la urmă din atâta cumințenie am fost percepută ca o matroană mărginită, mirosind a ceapă prăjită și a zacuscă cu fasole. Și când am înțeles că nu mai pot fi ceea ce-am fost înainte, dar nu voiam să rămân nici ceea ce eram, m-am pierdut din nou. Nu puteam fi iubită, pentru că nu mă iubeam nici eu. Și n-am știut cum să mă comport în lipsa iubirii. Era singurul motiv pe care-l consideram acceptabil pentru renunțările mele și o pierdusem și pe aia.

Poate unii dintre cei care și-au lăsat copiii în grija soților sau bunicilor, și-au luat lumea în cap să culeagă căpșuni, să culeagă castraveți în sere, să curețe casele și hotelurile, să grijească copiii și bătrânii celor născuți pe meridiane mai norocoase au plecat doar pentru bani. Sau poate că nu. Eu una am văzut luminița de capătul tunelului pe care n-o vedeam aici, am văzut o rază de speranță și m-am îndreptat spre ea. Imediat după plecare, am avut mari îndoieli asupra deciziei mele și a trebuit să treacă ani buni ca să înțeleg că n-am plecat doar de grija banilor, eu căutam și altceva, care era mult mai

important decât banii. Uraganul democrației pe care îl trăisem în ultimii ani ne-a măturat fără milă pe unii dintre noi. M-am simțit ca prinsă de un val uriaș, învârtită, băgată la fund și zdrelită de nisipul aspru de la mal, înecată pe jumătate și apoi scuipată afară, aproape fără suflare. Lucrurile se schimbau cu repeziciune, în timp ce eu eram într-o amorțeală inexplicabilă, preocupată doar de fetele mele, de casa mea, de borcanele de zacuscă și murături. Nu mai ținea, nu era suficient să faci ciorba bună și copii frumoși, trebuia să faci față și concurenței care, în timp ce tu tăiai julien zarzavaturile, studia pe internet noutățile, ieșea prin lume și se transforma odată cu ea. Eu păream rămasă la fundul prăpastiei.

Și poate că și alții au simțit la fel atunci când au lăsat familii, care multe nu au mai fost niciodată ca înainte, au lăsat părinți și bunici pe care nu i-au mai regăsit și prieteni pe care i-au reîntâlnit reci și indiferenți. Cu toții, însă, cei ca mine și Monica, cei care au rezistat până la final, am avut motive bine întemeiate ca s-o facem. Chiar dacă pentru unii motivele au fost doar mărcile, care le puteau face viața mai ușoară, temporar., cel puțin, și mai ștergeau din listele lungi de datorii. Poate că au fost și alții ca mine care au fugit de ceva ce i-a speriat mai tare decât o datorie la bancă, au fugit mai degrabă de ei, decât de cei din jurul lor..

Vă asigur acum că nici o umilință trăită pe meleaguri străine nu a fost atât de dureroasă ca cea trăită acasă, în țara mea. Nici o dezamăgire pe care am avut-o acolo, departe de casă, nu s-a comparat cu durerea provocată de acele deziluzii ale anilor de democrație din țară. Cei care ne-am încumetat să pășim în afara cercului, mai mult sau mai puțin norocoși în căutările noastre, am plătit tributul însingurării, autoinvinovățirii, alienării, durerii, dorului, tristeții, melancoliei incurabile. Unii, printre care mă număr și eu, ne-am regăsit doar după mulți ani, aceiași oameni, aparent, dar foarte diferiți în fond, cu sufletele peticite ca un joc de puzzle cu piese desperecheate, cu amintirea unor ani în care pelicula vieții tale pare interpretată de un personaj necunoscut ție.

Nu știam exact ce-o să fac când se va termina contractul de muncă în

Germania. Am plecat din țară cu ideea să nu mă întorc degrabă. Aveam o prietenă, o fostă colegă de facultate, care trăia în Barcelona. Îmi puneam mari speranțe în ajutorul ei, de fapt, era unicul meu plan și singura mea șansă să-l pot îndeplini. Știam că voi avea bani destui să pot ajunge la ea și să mă întrețin o vreme din ei, până găsesc ceva de lucru pe-acolo. N-aveam nevoie decât de un acoperiș deasupra capului, restul mi-l rezolvam eu într-un fel sau altul.

Pe de altă parte, eram foarte epuizată după cele trei luni, îmi era îngrozitor de dor de fete și de căsuța mea plină de flori. De tot ce mișcă în satul meu de la poalele iubiților Apuseni, de viața mea așa cum a fost, cu bune și rele. Doream cu disperare să mă întorc acasă și speram în secret să se ducă naibii toate planurile mele de exil.

Cu prietena mea din Barcelona am reușit să vorbesc de câteva ori la telefon. Era în Spania de vreo doi ani, cu sora și cu soacra ei, și lucra la curățenie în case. Copilul ei, un băiat de vârsta fiicei mele mai mari, era acasă cu soțul ei. Plecase și ea tot din postul de profesoară, dintr-o generală de lângă orașul ei, unde fusese chiar directoare adjunctă în ultimii ani. Bărbatul ei, care era și el un fost coleg de facultate, avea un restaurant în gara orașului. Se căsătoriseră în facultate și păreau, ultima dată când îi văzusem împreună în țară, o familie fericită.

Nu mă putea primi la ea. Stătea într-un apartament cu mai mulți români, o practică foarte obișnuită printre românii din Spania acelor ani. Împărțea camera cu soacra și sora ei și nu mai era nici un loc liber. Am răsuflat ușurată și am început să mă gândesc la întoarcere, la faptul că cei doi nemți erau dispuși să-mi facă și la anul o ofertă de muncă pentru că erau mulțumiți de mine și de Monica. Ba chiar mi-au propus să le aduc oameni de încredere din satul meu, bărbați care să fie ca noi, ca mine și Monica, români, și nu țigani. Perspectiva de a reveni în fiecare an și revitaliza economia familiei era o rază de speranță. Nu erau foarte mulți bani, dar erau suficienți pentru a astupa găuri, pentru o vacanță pe litoral, câte-o reparație la casă, o canapea nouă sau mai știu eu ce. Nu aveam ambiții de îmbogățire, nu îmi doream mai mult decât orice familie

obișnuită care muncește și se descurcă cu facturile și eventual își permite câte-un moft din când în când. Întotdeauna am avut convingerea clară că cei ca mine, care muncesc pe salariu, nu ajung niciodată să se îmbogățească din asta. Și în ciuda faptului că trecuseră doar trei luni de când am zburat fericită de-acasă, acum voiam să mă întorc și totul să fie ca înainte.

Câteodată, un fapt mărunt și care pare neînsemnat îți schimbă radical destinul. Cristina m-a sunat într-o seară să mă anunțe că bărbatu-meu vrea neapărat să vorbească cu mine, că să fac orice să-l sun, că trebui musai, musai să îmi spună ceva. Cum erau și fetele la mijloc, normal că mi-am sacrificat seara și m-am dus să stau la coadă la telefon și să mă enervez pentru legătura de doi bani care se prindea foarte greu. S-ar fi putut întâmpla orice acasă, nu puteam să mă fac că nu știu nimic, nici usturoi n-am mâncat, nici gura nu-mi pute. L-am sunat și mi-a zis că între timp a făcut rost de numărul de telefon al unui fost coleg de muncă de-al lui care era stabilit în Spania. Că vorbise cu el la telefon și că era dispus să mă ajute, adică să-mi ofere o vreme un acoperiș deasupra capului. Țin minte că l-am întrebat unde, în ce oraș și că mi-a repetat de câteva ori numele acelui oraș, despre care nu mai auzisem niciodată până atunci. GIRONA. Asta a fost momentan și pentru o vreme singurul lucru pe care îl știam despre locul în care urma să plec: Girona, Spania.

Acum trebuia să-mi planific fuga, ceea ce nu era foarte simplu, având în vedere izolarea în care trăiam și nepriceperea despre cum funcționează multe pe acolo. Vă vorbesc de 2001, an în care în România nu existau nici carduri, nici bancomate, nici telefoane mobile la îndemâna oricui și în care libera circulație prin Europa era încă un vis. Habar n-aveam de internet și adevărul e că pe vremea aia nici nu mă pricepeam la calculatoare. Nu că aș fi un as acuml Acasă aveam o rablă îngălbenită (n-aveam nici telefon fix, darămite conexiuni...) la care se jucau fetele, iar la școala unde am predat salariul se dădea încă în plic. Eu am trăit la țară, într-o țară care era suburbană și rămasă rău în urmă. Imaginați-vă că ați fi în străinătate, într-un sat cu un singur telefon public, fără poștă și cu un magazin pentru mărunțișuri și pâinea de toate zilele, fără laptop și acces la internet. Fără mașină, cu o linie de autobuz la dispoziție pentru care ai un orar scris pe nemțește, o limbă pe care o dibui, dar n-o citești foarte bine și cu perspectiva vizei pe cale de expirare. Deci plănuiește o evadare din satul ăla, fără să afle șefii, ca să nu cheme poliția și să te lege.

Îmi rămânea să apelez la cei din afară care mă puteau ajuta. Mă gândeam la Cristina, care știa despre planul meu cu Spania. Dar Cristina era la 100 de km distanță, fără mașină, fără bani și sub tutela lui Gerhard. De Nicu îmi era pur și simplu rușine, făcuse deja prea multe pentru mine. Până la urmă a fost Daniel, camerunezul, cel care m-a ajutat. M-a pus să-i scriu pe o foaie de hârtie numele orașului respectiv și a doua zi a venit cu o listă completă de trenuri, avioane și autobuze care ajungeau până acolo. Am ales, la sfatul lui (era emigrant cu vechime), varianta trenului, pentru că el zicea că autobuzele sunt mai atent controlate la vamă. Eu aveam viză până în 30 iulie și contract de muncă la fel. Trebuia să fug înainte, era un risc care mie mi se părea enorm să călătoresc cu viza expirată atâta drum. Daniel era convins că în tren nu se urcau vameși, pentru că nici unul nu ieșea de pe teritoriul UE. Așa că am cumpărat bilet de tren, mai bine zis bilet la cele trei trenuri pe care urma să le schimb până acolo. Ca să pot pleca înainte de finalizarea contractului, am pus-o pe Cristina să-i

mintă pe șefi că mă duce la ea câteva zile și dup-aia mergem împreună în România, cu mașina lor. Părea plauzibil și nu am avut nici o problemă.

În dimineața cu pricina mi-am făcut valiza, mi-am încasat banii munciți cu sudoare și mi-am luat la revedere pentru totdeauna de la Monica și Frankenmuller. Nu i-am revăzut niciodată! Cu valiza imensă și fără roți pe care o trăgeam târâș după mine, m-am dus la stația de la autobuzul din sat, luându-mi la revedere pentru totdeauna și de la Hellfeld.

Îmi doresc să mă întorc, întotdeauna mi-am dorit să revăd piața cu telefonul și rândurile nesfârșite de vie. Aș vrea să le revăd pe toate, cu mintea de-acum. Să mă plimb pe străzile cu piatră cubică din sătucul acela al naibii de frumos, să stau la o cramă și să degust și eu din vinul acelor vii... Să mă servească șefa cu un pahar, de ce nu? Ba chiar aș face o tură cu furgoneta, dar aș vrea să-l plimb eu pe moșu' de data asta. Nu, nu vorbesc de răzbunare acum, vorbesc despre împăcare.

Pe Monica o caut și nu știu cum să dau de ea. Îmi amintesc doar că era de pe undeva de lângă Reghin, numele ei de familie mi s-a șters din memorie. Numele satului, la fel.

Plecam din Germania cu mâinile pline de răni, aveam coapsele negre ca niște vinete bine coapte, vreo 6-7 kile minus (uraaal) și o condiție fizică de zile mari. Plecam având convingerea că și ei, nemții, sunt oameni ca oricare alții, unii harnici, unii mai puțin, și buni și răi, unii rasiști, alții mai puțin, dar cu siguranță mai norocoși decât noi, românii. Nu-i pot judeca pe toți după comportamentul celor întâlniți pe plantația lui moșu' și mă feresc de generalizări, deși aici trebuie să recunosc că ar merge... Ș-apoi, ce vreți, dacă au făcut efortul să ne caute în România și să ne facă oferte de muncă, era clar că nu așteptau muncitori care o iau la fugă la o simplă ploaie!

N-am avut niciodată o părere strălucită despre ei, cu toate mașinile lor tari și cu toată țara lor înflorată și ordonată. Unul dintre hobby-urile adolescenței mele au fost filmele de dragoste din perioada celui de-al doilea război mondial. Vezi „Yankeii", „Strada Hanovra", „Secretul din Santa Victoria",

„Tunurile din Navarone", „Zorba grecul"... poveștile alea dulci despre amoruri pasionale, pierdute în praful războiului, despre eroi care învingeau puternica armată nazi prin trucuri de țărani deștepți și onești. Toate astea e adevărat că m-au influențat, alături de multe, multe altele. Și apoi, când am fost în prima vizită după revoluție (prin aprilie 1990) în Germania, m-au șocat comentariile vesticilor despre estici (nemții din fosta RDG), cum că sunt niște sărăntoci leneși și cu prea multe pretenții, că din cauza lor a scăzut nivelul de trăi, că au de plătit și mai multe impozite. Acum nu își mai puteau lua două Mercedesuri, vezi, Doamne! Trebuiau să împartă cu frații lor de sângel

În timpul facultății am făcut o vreme voluntariat la Crucea Roșie, în perioada cu ajutoarele de afară. Umblam prin sate și împărțeam cu cei de la Crucea Roșie Germană. Am făcut asta împreună cu Cristina, noi făceam pe interpretele pentru delegațiile lor.. Aici am cunoscut un neamț care s-a împrietenit mai bine cu noi, cel pe care îl voi numi aici Peștelefiert, poreclă căpătată de la noi pentru culoarea de tomată spălăcită pe care o avea. A venit în vacanță, prima dată el, după care ne-am dus noi la el. Era student la medicină, mama lui îl creștea singură și nu aveau o situație prea roz. S-a înscris la Crucea Roșie ca să scape de armată. Când a venit la noi, l-am primit așa cum știu românii să-și primească oaspeții. Eu stăteam pe-atunci într-un apartament cu două camere, cu mama și cu bărbatu-meu, eram încă studentă în an terminal. Și vorbesc despre un apartament cu două camere de dimensiunile unei cutii de chibrituri, vreo 50 metri pătrați, cam atât trebuie să fi avut. Am chemat-o și pe Cristina la noi, doar oamenii buni încap oriunde. L-am lăsat singur în cameră și noi am dormit cum am putut. L-am dus, l-am plimbat și i-am pregătit tot felul de specialități, cu entuziasmul obișnuit cu care primeam orice fel de musafiri, dar mai ales pe ăsta venit din țări străine și evoluate.

În prima zi a vizitei a vomat toată ziua, a făcut o criză de fiere din cauză că a mâncat până a uitat de el. La primul duș, ne-a cerut un vașlapăn. Cristina, care vorbește perfect germana, era disperată, nu înțelegea ce vrea Peștelefiert. Și el, cu inteligența lor proverbială, în loc să-i explice fetei în alt mod ce naiba e

aia ce-i trebuie, îi repeta același cuvânt de zeci de ori: vașlapăn, vașlapăn, vașlapăn. Cred că de-aia nu l-am uitat nici în ziua de azi. Și dă-i și zi-le. Striga cuvântul de parcă Cristina și noi restul eram surzi, dar nu l-a dus capul să ne explice altfel ce rahat era vașlapănul ăla. De fapt, era o bucată mică de prosop, pe care o folosea să se săpunească, ceva ce noi oricum nu folosim nici în ziua de azi, pentru că avem alte chestii mai evoluate pentru asta. Deci probabil că nici acum n-am fi înțeles ce e vașlapănul lui.

Trebuie să vă spun că pe vremea aia, în vara lui '90, nu aveam apă caldă în fiecare zi. Poate vă mai amintiți de programul de apă caldă, câteva ore pe zi, din două în două zile. Nouă ne mai rămăsese de pe vremea împușcatului o instalație improvizată pentru duș, care consta dintr-o oală mare și verde, cu smalțul sărit, în care încălzeam apa pe sobă, o duceam în baie și din care, cu ajutorul unui ibric de fiert nechezolul, făceai un duș ceaușist. De unde naiba vașlapene, geluri de duș și alte chestii?

Cât a stat la noi, a gustat din toate mâncărurile puse pe masă, dar nu s-a atins de vinete, de celebra și nelipsita noastră salată de vinete. Nu voia nici măcar să guste, de parcă era Fermina din cartea lui Marquez, dar pe mine m-a lăsat rece chestia. Nu-i plac vinetele omului și gata. Acasă la Cristina s-a întâmplat la fel. Mama ei pregătise și ea aceeași salată. Cristina insista ca el să guste, că sunt foarte bune, hai, ia un pic, că nu mori. El nu și nu. După o conversație mai lungă în germană din care eu nu înțelegeam mare lucru și nici nu îi dădeam importanță, unde nu se pune Cristina mea să strige la el, să-l înjure pe el și pe toți nemții la un loc. Mie mi se părea că este pe punctul să-l scoată afară din casă. cu picioare în fund. Neamțul s-a ridicat și a ieșit din bucătărie, roșu ca racul și vizibil agasat. Cristina ne-a explicat foarte indignată că nu voia să guste vinetele pentru că-și închipuia că e carne crudă – v-am zis eu că-s proști. Neamțul a crezut că suntem suficient de sălbatici ca să mâncăm carne crudă de culoare verdelll, că, dacă habar nu avem ce e aia vașlapăn, putem să mâncăm orice rahat. Cristina s-a crizat și s-a calmat destul de greu, pe mine m-a amuzat și mi-a confirmat părerea despre ei: încrezuți, autosuficienți și

mărginiți.

La el în vizită m-am dus doar eu și bărbatul meu și rău am făcut. Mă rog, el s-a străduit în limitele bunului simț și a ospitalității nemțești, să zic așa. Adică ne număra chiftelele când mâncam, feliile de pâine, sticlele de apă și suc băute. Bărbatu-meu era tot timpul mort de foame și toată vacanță am fost un pachet de nervi amândoi. Un lucru îl aveam foarte clar în cap. Nu îi uram pe nemți, dar nu aș fi trăit în Germania nici în ruptul capului.

La coborârea din autobuzul marii evadări, mă aștepta Daniel. L-au apucat nervii când a văzut ce valiză căram. Mi-a zis că nu pot pleca la drum cu coșciugul ăla după mine și s-a apucat să-mi sorteze hainele, ca să încapă într-un ghiozdănaș elegant și cu roți pe care mi l-a dat el. Mi-a scos hainele pe rând și râdea ca un apucat, pentru că aveam mai mult costumașe de gospodină tip pijama din piersică decât ținute normale și practice. Mi-a aruncat la tomberon o parte din ele, și oricum nu-mi părea rău după ele, pentru că erau deja trecutul. Eu eram alta, una nouă și îmbunătățită, cu bani în buzunar și mai slabă ca oricând. Julită și vânătă, dar mult mai sigură pe mine, parcă deja semănam cu fata aia care fusesem acum câțiva ani. Mi-a dat o pereche de pantaloni sport și un tricou modern, adidași în picioare și o șapcă Nike cu cozoroc pe cap, m-a urcat pe tren și a dispărut pentru totdeauna din viața mea.

Spania. Catalunya

Habar n-aveam unde mă duc, iar o luasem pe-un drum despre care nu știam ce destinație are. Dar de data asta și la propriu, nu doar la figurat. Știam că orașul se numește Girona, nu știam dacă e la sud, nord, est sau vest. Despre Spania știam doar tipicul pe care îl știau toți românii pe vremea aia, sau poate doar românii neumblați în lume, cum eram eu: flamenco, coride, Madrid, Barcelona, Sagrada Familia, Dali, Picasso, război civil, Julio Iglesias și câteva cuvinte din amintiri, că eu la telenovele nu mă uitam. Nu reușeam să-mi amintesc nici măcar harta Spaniei, cu forma și granițele ei. Nu știu, poate că suferisem un blocaj mintal, parcă ceva îmi mâncase o parte a creierului, pentru că nu reușeam să-mi amintesc nici engleza, pe care am vorbit-o bine înainte, nici harta Europei cu forma țărilor, orașe și capitale, vecinii de graniță a țărilor prin care treceam... ce mai, chiar așa proastă nu sunt, cum eram în momentul ălal Nu începuse încă migrația masivă spre Spania, iar puținii români care trăiau deja acolo nu își făceau încă vacanțele acasă. Era vremea vizelor, cei ajunși pe-acolo nu se dădeau duși cu una, cu două. Așa că ajungeau puține vești despre viața lor și puține chestii din care să tragi anumite concluzii ajutătoare.

Primul tren a fost un personal, cu care am trecut granița în Franța. L-a ales Daniel, spunând că în trenul ăsta nu va urca absolut nimeni să controleze pașapoarte, și chiar așa a fost. Al doilea tren pe care l-am luat din Metz a fost aglomerat, dar eu aveam cușetă, așa că m-am instalat în patul meu și am dormit liniștită toată noaptea. M-a mirat faptul că toți păreau că merg în vacanță, toți cărau după ei colace, rogojini, pălării de soare și aproape toți aveau copii. Erau majoritatea francezi, dar eu eram prea obosită să-mi bat capul. A doua zi de dimineață, culoarul era plin de lume când m-am trezit. Se uitau fascinați pe geam și... ce să vezi: o întindere strălucitoare de apă, pe care razele dimineții o făceau orbitoare, o oglindă platinată care mai să mă orbească cu atâta frumusețe; un țărm cu dune aurii, stânci abrupte și o vegetație pe care o vedeam pentru prima dată în viață. Uimită de peisajul feeric și de surpriza să văd ceva ce părea a fi O MARE, am întrebat un francez de lângă mine „ce apă e aia?".

M-a privit stupefiat după care mi-a răspuns „La mer Méditerranée, chériel".

După nici un sfert de oră, am coborât în Portbou. Nu știam dacă mă aflu în Spania sau încă în Franța. La megafoanele din gară vorbeau în toate limbile și cei din jurul meu la fel, era plin de turiști și era greu să-mi dau seama unde sunt. Am întrebat la ghișeu și mi-au zis „Spain". Deci, reușisem!

Port Bou este o stațiune superbă de pe malul Mediteranei, cu un aer boem și romantic, așa cum probabil era Vama Veche pe vremea bună. Soarele strălucea, era cald și cerul era de un albastru copleșitor. Eram fericită, eram entuziasmată, îmi venea să chiui și să sar într-un picior de fericire, să-i iau pe toți din jurul meu la pupături. Cum toți erau în vacanță, erau și ei ca mine, fericiți, deși din alte motive. Toate chipurile erau vesele, relaxate, zâmbitoare și amabile, așa cum e tot omul atunci când e în concediu.

Știam că de-aici până-n Girona mai erau doar două ore cu trenul. Am întrebat la ghișeul de informații și am aflat că pot schimba legătura pentru care ar fi trebuit să mai stau șapte ore să aștept, așa că am luat primul tren. Mă grăbeam să ajung, deși ar fi trebuit să mai stau să mă bucur de acel moment de glorie personală în decorul fantastic al micuței stațiuni. Nu uitam însă că aveam un scop, chestia asta mi-a ieșit foarte greu din cap și consideram că încă nu merit așa ceva.

M-am urcat într-un personal care oprea în toate stațiunile înșirate pe litoral și era înțesat de turiști. Se vorbeau toate limbile pământului în trenul ăla. La un moment dat s-au așezat pe băncuța din fața mea doi bătrânei care păreau de-ai locului și au început o conversație într-o limbă stranie. Nu era spaniolă, nici nu semăna cu spaniola, mai degrabă cu portugheza, mi se părea mie. Dar nu era nici portugheză. Sinceră să fiu, m-am gândit că sunt aproape de Portugalia sau prin zonă și că ăștia doi vorbesc ceva dialect portughez... Aveam un ghiveci în cap și aș fi dat atunci orice pe un atlas geografic.

Total greșită impresia mea de-atunci, Girona e la celălalt capăt al Spaniei, la granița cu Franța, în nord est. Făceam de fapt cunoștință cu catalana, pe care acum o vorbesc, o gândesc, am urât-o și-am iubit-o și mi-a devenit a doua

limbă. Apropos, e catalană și nu catalona, e Catalunya și nu Catalonia. Asta pentru toți politicienii români care o dau drept exemplu când e vorba de autonomie teritorială și greșesc sistematic numele limbii și a regiuniil

Girona e al doilea oraș ca mărime din Catalunya, după Barcelona. E un oraș magnific, cu un cartier vechi absolut fascinant și care urma să fie casa mea. Pe deasupra, Catalunya e una dintre regiunile cu cel mai bun standard de viață din Spania și are un litoral cu cele mai frumoase locuri pe care mi-a fost dat să le văd în viață. Dar asta aveam să aflu mai târziu.

La gară urma să mă aștepte Ionel, pe care eu îl cunoscusem o singură dată la o ieșire la iarbă verde cu firma lui bărbatu-meu. Era un mecanic auto, foarte priceput, cu mâini de aur, care își luase lumea în cap și se făcuse șofer de tir în Spania. Eu îl cunoscusem foarte puțin în țară și nu-mi aminteam cum arată. Nu eram sigură că el își amintește de mine.

Pe toată durata drumului, am întrebat la fiecare stație în care oprea trenul dacă este Girona. Pe parcursul călătoriei știusem exact programul, aveam totul însemnat pe biletul de tren: la ce oră urc, la ce oră cobor. Era un bilet complet (la noi există așa ceva măcar acum?), deși ruta începea la Saarbrucken și se termina în Girona. Ăsta ultimul era un fel de personal, alt tren decât ăla pe care îl aveam eu în orar, eram speriată să nu cobor în altă parte sau să trec de Girona.

Când am ajuns la destinație, mi-a fost clar de ce toți îmi ziceau să stau liniștită, e imposibil să treci de Girona fără să-ți dai seama. E un oraș mare, cel mai mare prin care trecuse caravana plină de turiști. Am intrat în oraș pe deasupra lui, pentru că liniile de cale ferată trec pe un pod suspendat care străbate aproape tot orașul. Nu mi-a făcut nici o impresie la început. În afară de dorința de-a mă întâlni cât mai repede cu Ionel, de-a ajunge la capătul călătoriei, nu mai simțeam nimic. Habar n-am avut eu ca de fapt eram doar la începutul ei. Am coborât în gară și am dat un telefon. Nu mă așteptau așa de repede, am avut noroc să-i găsesc încă acasă, mi-a replicat Ionel. Nu știam exact despre cine vorbea. Cine erau cei pe care îi găsisem acasă?

Au apărut după mine destul de rapid, Ionel și cumnatul lui, după cum

aveam să aflu mai târziu. Nu-mi aminteam figura lui Ionel, dar i-am recunoscut rapid pe amândoi. Aveau fețe de români.

Replica asta o auzisem de la Cristina, în Germania. La început am crezut că face pe interesantă, cum adică să recunoști românii doar după fețe, haine, mers și atitudine? Ne plimbam prin Pforzheim când mi-a arătat de la distanță o pereche despre care mi-a zis că sunt români. Am întrebat-o surprinsă dacă-i cunoaște și mi-a zis că nu, dar că e sigură că sunt români. Într-adevăr, când ne-am apropiat de ei i-am auzit vorbind românește. "Cum ți-ai dat seama?" „Nu știu, mi-a răspuns, dar niciodată nu mă înșel. Îi recunosc după fețe: au fețe de români."

După câțiva ani de Spania, am ajuns și eu la fel. Îi recunosc de departe, după port și abia dup-aia după vorbă. Poate nu ne dăm seama, dar avem trăsături specifice, pe care începi să le observi doar făcând comparație cu ale nației conviețuitoare și cu care te familiarizezi în timp. Și mai au unii, mai ales în primii ani după ieșire, stilul românesc de-a se îmbrăca, care e greu de explicat, dar care face notă discordantă cu cei din jur.. Treningurile, sau, ca să fiu în ton cu lumea, trelingurile cu dungă, sau după caz cu Hello Kitty pe bucă mare și frumos decorată de rozul țipător; șlapii de gumă sau adidașii de cauciuc. Chiar dacă se îmbracă bine, ba chiar mai bine decât restul, tot îi recunoști pe majoritatea dintre ei. Ne mișcăm altfel, am rămas cu impresia că gesticulăm mai mult decât restul și pentru că nu ne înțelege nimeni din jur avem tendința să vorbim mai tare, mai vulgar., mai colorat. Așa cum ne și machiem, noi româncele, mult mai strident decât oricare dintre spanioloaice. Unii renunță greu la acest stil, alții never., depinde cât sunt de plini de ei. Și eu l-am avut, pentru că atunci cand ești sărac și când îți iei hainele de la second nu prea poți zice că ai neapărat un stil anumel V-am zis deja de costumașele aduse, dar alea erau acum la container în Germania.

Noi vecini de apartament

Urma să împart apartamentul cu Ionel, cumnatul lui și încă o familie de români care aveau doi băieți. Cel mai mic dintre băieți era foarte amuzant, nu vorbea deloc românește. Toată lumea i se adresa în limba noastră, el răspundea în spaniolă. Erau deja de trei sau patru ani aici, nu-mi amintesc bine. Dintre toți locatarii, doar familiștii aveau acte și lucrau legal, restul erau la negru și sperau să-și legalizeze într-un fel sau altul situația. Am înțeles din discuții că asta era cea mai mare preocupare a tuturor, să-și facă actele și să intre în legalitate, că de muncă era destul.

Apartamentul era măricel, dar nu cine știe ce mare scofală, aș zice eu acum. Avea un living și trei dormitoare, toate ocupate. Eu am primit sufrageria, mai bine zis canapeaua din sufragerie, pe care o împărțeam ziua cu copiii și seara cu toți cei care se uitau la televizor. Atunci mi s-a părut totul grozav, mare și spațios, utilat și ca lumea. Să nu uităm că-l comparam cu apartamentele românești, în care crescusem eu și toți prietenii mei, singurele cu care puteam face atunci comparații. Două sau trei camere, bucătarii minuscule, camere de zi în care erau nelipsite canapelele care se trăgeau și pe care întotdeauna dormea cineva, din lipsă de spațiu. Vopseaua în ulei, albastru în baie și roz sau galben în bucătărie. Nu simțisem lipsa spațiului în apartamentul în care crescusem, pentru că toți trăiam la fel, cu una, două camere în plus sau în minus. În tinerețe chiar puțin îți pasă dacă camera în care stai este mare sau mică, important era să fie plină de prieteni, să poți face chefuri cât de dese și să fii singur acasă dacă se poate în timpul ăla. Toți prietenii mei au crescut în apartamente cam la fel, am făcut revelioane, majorate și aniversări în ele și vă spun drept c-am încăput, n-am avut nevoie de săli și restaurante.

Apartamentul de aici avea trei dormitoare și o sufragerie, un „comedor" cum se zice în spaniolă, adică locul în care se mănâncă. Nu e de glumă cu locul unde se mănâncă, pentru că la ei mâncarea are cu totul altă conotație decât aici. N-o să vezi la ei abundența de feluri pe care o vezi la noi, mai ales la sărbători, când înșirăm pe mijlocul meselor mii de platouri și platouașe de nu

mai încap nici farfuriile, nici paharele comesenilor. La ei nu se face mâncare în exces, dar asta nu înseamnă că te scoli flămând de la masă. Dau foarte mare atenție calității, preferă mâncarea ușoară, proaspătă, mai bine bună, decât multă. Dar la fel dau importanță momentului în sine, adică aranjează masa frumos, cu tacâmuri, șervețele, pahare, pentru ei, nu doar pentru musafiri; de obicei sunt punctuali, au ore stabilite în familie pentru prânzul sau cina împreună, depinde de orarele de viață ale fiecăreia. Adică, ce mai, orice amănunt legat de mâncare contează tot atât de mult ca mâncarea în sine, pentru că îi leagă pe cei din aceeași casă, îi adună pentru câteva momente împreună cu adevărat. Aici din păcate avem vieți atât de trunchiate, cu orare pe care nu le mai știm nici măcar noi, dar mai nou nici copiii noștri. Este greu să vrei să stai la amiază împreună la masă, dar este uneori la fel de greu la cină. Ar trebui să fie o cină nocturnă, pentru că lumea se adună târziu pe-acasă, dar după 6 nu e bine să mai mănânci, ca să nu ai coșmaruri. Este de înțeles că noi ne-am obișnuit să vrem abundență de feluri, farfurii cu cât mai încărcate, cu atât mai bine. Venim după ani în care până și pâinea era la rație, iar acum, că e la liber, ne cheltuim cea mai mare parte a salariului pe ea, făcând să pară altceva decât o chestie vitală, care ne ține-n viață. Și venim după anii cu bucătării micuțe, cu mese înghesuite la care abia dacă încăpeam și fără mese în sufragerie, pentru că sufrageria nu mai exista din lipsă de dormitoare suficiente. Așa că mesele întinse se puneau doar de sărbători, sau eventualilor musafiri, care aveau astfel ocazia să vadă serviciul primit la nuntă de la nași și cele mai bune pahare scoase de prin vitrine. Aici însă este cu adevărat un consens național, fie că sunt catalani, andaluzi, madrileni... Masa e sfântă. Toată viața lor, programul de lucru și orarul școlilor se învârte în jurul acestei teme de importanță națională „La comida" și „la siesta" de după nici Dumnezeu nu le deranjează. Sunt foarte puțini spanioli care să îi spună camerei ăsteia salon, deși cuvântul există și la ei. Este camera pentru mâncat, camera pentru servirea mesei. Orarul de muncă este cu pauză la prânz, cel puțin o oră, la școli și la muncă. Copiii lor merg acasă și mănâncă sau, dacă nu, mănâncă la cantina de la școală, care nu

lipsește de niciunde. Și dacă părinții n-au posibilități, statul le dă bursă, dar nu rămâne niciun copil flămând. La început, programul cu pauza de la prânz mi s-a părut groaznic și fără sens, dar ei au speranța de viață cea mai ridicată din Europa. Copiii lor chiar se așază la prânz la masă, mănâncă trei feluri calde, în timp ce ai noștri ies de la școală pe la 3, după ce-au înghițit toată ziua sandvișuri, în cel mai bun caz, sau plăcinte și covrigi, în varianta proastă. Ajung acasă morți de oboseală și oricum acasă nu e nimeni să le încălzească ceva, pentru că mama și tata ajung târziu, după ce se termină orele în plus peste cele opt ore care le sunt plătite la muncă.

În apartament eram în total cinci adulți și doi copii. Cum însă toți bărbații erau șoferi pe tir, plecau lunea și se întorceau vinerea sau sâmbătă. În prima săptămână, adică începând cu a doua zi a sosirii mele, am rămas singură, pentru că A., singura femeie din casă, și-a luat copiii și s-a dus cu soțul ei în călătorie.

Nu prea știam cu ce să încep. Nu știam spaniolă și majoritatea spaniolilor nu știu nici engleză, nici germană. Stăteam într-un cartier foarte colorat și la propriu, și la figurat. Era un cartier de blocuri, cu locuințe ieftine în care trăiau la grămadă spanioli cu africani, marocani și alți arabi, estici și asiatici, sudamericani și latinoamericani... Numărul emigranților din Spania este copleșitor, chiar și cel oficial. Cel neoficial este dublu sau poate triplu, nu cred că-l știe cineva cu adevărat. Noi eram șapte în apartament, dintre care doar jumate erau oficiali. Era un cartier de apartamente modest, dar era mult mai aranjat decât cele de la noi, avea locuri de joacă, spații verzi, alei betonate și îngrijite, trotuare și parcări marcate, garaje, băncuțe și umbreluțe, toate facilitățile de care ai nevoie, bănci, magazine, școli, grădinițe.

Pe stradă circulau fără rețineri arabi în hainele lor albe și lungi, arăboaice acoperite complet de voaluri și basmale, africance în rochii multicolore și turbane haioase. Seara era o agitație impresionantă pe stradă și în parcul comun, unde se auzeau vorbind o mulțime de limbi și se adunau o multitudine de culori la grămadă. Mi-a plăcut acest amestec de rase, după ce în Germania părea

că e foarte bine delimitat până unde sunt acceptați emigranții și de unde nu mai au voie. Am înțeles mai târziu că și aici erau probleme, dar de altă natură și la altă dimensiune decât la teutoni. Aici se jucau la grămadă copiii spaniolilor cu cei de alte culori, mamele supravegheau și schimbau păreri, bătrânii jucau petanca, ceva cu mingi de metal pe care le aruncau într-un careu, tinerii făceau grupuri departe de privirile mamelor. O lume frumoasă, în care părea că au loc cu toții și că aparține tuturor.

Am început să ies din casă puțin câte puțin, încercând să-mi iau repere care să mă ajute să recunosc locul, ca să nu mă pierd. Eram singură, într-un oraș pe care nu-l cunoșteam, nu știam limba, n-aveam mobil și oricum n-aș fi avut pe cine suna dacă m-aș fi pierdut. Pe deasupra, îmi expirase și viza, deci eram o ilegală. Nu prea știam eu ce înseamnă asta și ce mi s-ar fi întâmplat dacă m-ar fi prins, dar oricum ideea nu-mi plăcea. De fapt, în toți anii care au urmat n-am avut niciodată probleme cu asta. Dacă ai sau nu rezidență legală, e prea puțin important. Nu contează, atâta timp cât îți vezi de-ale tale. Problema vine doar când îți cauți de lucru, e greu să găsești ceva bun și bine plătit, le e frică și lor, pentru că amenzile sunt foarte mari. În anii '90, toată lumea avea lucrători la negru, mai ales la curățenie, la copii și bătrâni, în agricultură și construcții, în transport ca șoferi pe internațional. Adică slujbe pe care ei nu prea voiau să le facă, fie că sunt prost plătite, fie cer sacrificii pe care ei nu sunt dispuși să le facă. Eu am ajuns în timpurile în care începeau să fie mai exigenți și se găsea tot mai greu de lucru fără acte. Și totuși, nu era imposibil.

Nu să mă pierd mi-era cel mai frică, ci să nu pățesc ceva grav și să mi se piardă urma definitiv. Toate lunile care au urmat și în care am trăit într-un fel singură, am umblat cu un bilet în geantă pe care scria numele meu, adresa din Spania și cea din România, numărul de telefon din România și cel al lui Ionel, unul dintre colegii de apartament. Mă înspăimânta gândul că dacă mă calcă vreo mașină pe stradă, de exemplu, nu mă va căuta nimeni la morgă pentru identificare și că voi sfârși îngropată din mila primăriei, la groapa săracilor.

Singur

Cei cu care stăteam în apartament erau aproape tot timpul plecați, aveau fiecare problemele și preocupările lor. Aici când vii, când iei decizia asta, trebuie să vii pe puterile tale și nu pe-ale altora, să fii convins că efortul și sacrificiul trebuie să-l faci tu, să nu aștepți îndurarea altora și nici omenia lor. Că nimeni, chiar dacă o face, nu e obligat nici să te ajute și nici nu trebuie să se simtă obligat să o facă, sau vinovat dacă n-o face. Eram mai pe puterile mele decât în Germania, unde aveam de împărțit doar munca, nu și banii. Contractul de muncă era egal pentru toți și plata de la sfârșit era garantată, într-un fel. Nu trebuia să facem concurență pentru nimic, nu era cazul să ne evidențiem prin muncă și nici să părem unii mai deștepți decât alții. De invidiat nu aveam ce să invidiem, eventual aveam câte unii dintre noi o pereche de cizme de gumă în plus sau parpalace de ploaie mai bune. În Spania s-a schimbat puțin problema, aici eram egali doar în ceea ce privea trecutul nostru, care nu mai însemna nimic și n-avea nici o importanță. Era ca și cum ai spune c-am tras linia și am luat-o toți de la început, urma să fim ceva, să fim cineva, nimeni n-avea o certitudine despre ceea ce urma. Era o competiție care aducea pe tapet și unele chestii urâte din mintea și sufletele pustiite ale unora.

Toți am fost ajutați mai mult sau mai puțin la început, chiar și cei care povestesc c-au dormit prin parcuri, că prietenii la care veniseră nu mai răspundeau la telefon și ușile se închideau în fața lor.. Chiar și ei au ajuns în casele altor prieteni sau ale unor necunoscuți care le-au întins până la urmă o mână. Toți am fost ajutați de alți români sau de alte națiii, fie că vom admite sau nu lucrul ăsta. Sigur că ne place să ne batem cu pumnul în piept, strigând că eu singur am făcut tot, eu singur m-am descurcat, am muncit pe brânci și am ajuns, și am făcut, și am dres. Într-adevăr, nimeni nu s-a dus la muncă în locul tău, dar cu siguranță dacă nu te ajuta cineva, n-ai fi ajuns să te duci la munca aia prima, aia de la început și pentru care ai crezut că l-ai prins pe D-zeu de-un picior atunci când te-au luat.

Prima mișcare pe care-am făcut-o a fost să încerc să învăț limba, să mă

obișnuiesc cu cartierul și cu orașul. Am început cu un intens „studiu de limbă", ca materiale didactice am folosit presa gratuită, un ziar local de anunțuri pe care îl găseam la cutia poștală și prin magazine. Înțelegeam câte un cuvânt pe ici-colo și am început să le leg între ele cu ajutorul unui ghid de conversație pe care-l aveam. Mi s-a părut foarte ușoară încă de la început și mi-a făcut mare plăcere să o studiez în stilul meu neortodox, cu ziare, reviste și anunțuri de la mica publicitate. Acum ador limba spaniolă! O găsesc deosebit de expresivă, generoasă în sinonime și subtilități și am cuvinte pe care-mi place să le folosesc chiar și când vorbesc românește cu ai mei. Și nu pentru că vreau să mă dau mare sau pentru că am uitat cum se zice – oricum, fetele mele vorbesc spaniola mai bine decât mine, nu mă pot da mare cu asta. Pur și simplu consider că acel cuvânt spaniol exprimă mult mai bine ceea ce vreau eu să spun și că nici un cuvânt din limba mea nu are semnificația pe care eu o caut. Asta poate și pentru că, între timp, sentimentele și modul de-a gândi s-au schimbat și am adăugat puțin din spiritul spaniol. Am rămas profund româncă, aceeași ardeleancă încăpățânată care poartă mereu în suflet respirația Apusenilor. Am adăugat însă și briza mediteraneană, nostalgia traiului departe de munții mei, entuziasmul și bucuria cu care trăiesc zi de zi spaniolii. Capacitatea lor fantastică de a se bucura de lucruri mărunte, calmul cu care-și înfruntă problemele și destinul. M-am îmbogățit... aș vrea eu să cred. Adică nu cu averea aia pentru care vin mulți români în Spania, măsurată în Audi-uri, Mercedes-uri, prostioare cu marcă pe ele sau lanțuri de aur la kil, ci cu acea bogăție fără preț, care se măsoară în cunoaștere, înțelegere, acceptare, renunțare, toleranță, bucuria unei plăceri simple și conștiința vieții care se duce fără îndoială tot spre apus.

În prima duminică din Spania, am ieșit la restaurant împreună cu un grup de români. Erau colegii de muncă ai vecinilor de apartament, împreună cu nevestele și copii. Am fost un grup mare și am ieșit undeva în afara orașului, o clădire veche, superbă, din piatră, ca o cazemată veche. Am aflat mai târziu că era o „masia catalană" (fermă veche), refăcută și modernizată, cum poți găsi o

mulțime pe-aici și care fac deliciul turiștilor. Mi se părea fantastică situația tuturor românilor de la masă, erau aproape toți cu familiile acolo, lucrau și aveau un loc al lor căruia să-i zică casă. Ai mei erau departe, eu stăteam în casa altora și de lucru nu știam când o să găsesc. Aparențele înșală, sau situația mea, care părea mult mai disperată decât era de fapt, mă făcea să văd greșit realitatea. De fapt, majoritatea n-aveau acte, stăteau în chirie împărțind apartamente cu prieteni sau rude, aveau slujbe unde erau exploatați și, în general, fraieriți cu banii.

Astea însă nu le știam eu, spre norocul meu, poate aș fi dat bir cu fugiții de la început. Scopul ieșirii a fost să-i cunosc, să încerc prin telefonul fără fir să găsesc ceva, orice, de lucru. Am cunoscut și un spaniol, primul, care era șeful lor, un patron de firmă de transporturi. Am vorbit și cu el tot în scopul ăsta. Erau deja câteva persoane care cel puțin păreau dispuse să mă ajute, deși tema cu găsitul de lucru era foarte delicată.

Eram optimistă și încrezătoare, e ușor într-o climă ca cea de aici, cu mult soare și cer senin în fiecare zi, în cartierul colorat și vesel în care trăiam, plin de forfotă și zumzet până noaptea târziu. Nu eram încă disperată, aveam banii din Germania, îmi plăteam partea de chirie, de cheltuieli și îmi cumpăram de-ale mele. Le trimiteam bani acasă și eram liniștită pentru că știam că fetelor nu le lipsește nimic.

Începusem să sun mai des acasă, aveam mai mult timp și acum mă gândeam la ele tot timpul. Mi le imaginam în parcul de joacă, pe străzile din centru, prin magazinele de jucării și printre rafturile cu iaurturi Danone. Acum aveam prea mult timp liber și simțeam că mă omoară lipsă de ocupație, senzația de om fără rost, de care nu puteam scăpa oricât de tare mă străduiam să învăț spaniola aia și să caut de lucru. Știam că am obligația să nu-i dezamăgesc pe cei pe care i-am sacrificat, care cred în mine și au așteptări. Așteptările erau pe măsura renunțărilor și abandonurilor. Apoi mai era singurătatea, pentru că aici chiar eram singură, nu doar mă simțeam singură. Petreceam zile întregi fără să schimb o vorbă cu nimeni și mă simțeam ca un bagaj uitat într-o gară,

care stă în mijlocul peronului, încurcă pe toată lumea și de care nu întreabă nimeni niciodată. Cu toate astea, eu credeam în norocul meu!

În următoarele săptămâni a fost mai ușor. Angela, colega mea de apartament, a renunțat la călătorii și a rămas acasă. Ne-am cunoscut mai bine și am devenit oarecum prietene. Nici ea nu avea prea mulți cunoscuți pe-aici, deși avea deja vreo trei ani de Spania și lucra în două locuri. Mi-a arătat orașul și m-a ajutat mult cu limba. În fiecare dimineață făceam cu ea lecții de spaniolă. Cum n-aveam dicționar, îmi făceam o listă de cuvinte românești pe care voiam să le învăț, ea mi le traducea, apoi învățăm cuvintele noi și mă asculta ca la școală. Vorbea foarte bine spaniolă, iar mie mi se părea că niciodată nu voi ajunge să vorbesc atât de bine ca ea.

Încet, încet, am ajuns să am un vocabular destul de bogat în cuvinte, pe care nu eram în stare să le leg într-o frază, așa că am trecut la reviste de scandal, pe care le citeam și îmi notam expresii noi pe care ea mi le traducea. A mers repede cu spaniola, după câteva săptămâni mă descurcam, și am început să caut mai serios de lucru. Angela suna la toate anunțurile care ni se păreau potrivite, adică pentru curățenie în casă, supravegheat copii sau bătrâni, spălat vase prin restaurante...

Am găsit în sfârșit și primul anunț la care m-au chemat la interviu. Era o pereche tânără, care urma să se stabilească în apropiere de Girona și aveau nevoie de o persoană internă. Adică să locuiască la ei acasă și să facă de toate. Culmea, el era neamț. I-am cunoscut pe amândoi și le-am prezentat toate referințele mele, inclusiv cele din Germania, le-am dat și numărul de telefon al foștilor mei șefi și mi-au zis c-o să-i sune. Am dat interviul în engleză și germană cu el și în spaniola bâjbâită pe care o știam cu ea. Mi-au zis că da, mă angajează, dar că mai durează un timp cu mutatul. Că încă mai au lucrări de făcut la casă, dar în septembrie o să încep. Am negociat și salariul, condițiile de muncă, pauze, libere...

M-am bucurat și am sunat fericită acasă, aveam deja un rost, nu mai eram chiar un bagaj uitat pe peron. Trebuia doar să mai am puțină răbdare, să

mă bucur de timpul liber și să mă odihnesc după munca de pe plantație. Mi-am petrecut timpul cu Angela și copiii, învățând limba, dormind mult și vizitând orașul. Bomba a căzut după vreo trei săptămâni, timp în care n-am mai căutat nimic. M-a sunat doamna pe care nu mai știu cum o chema și mi-a zis că s-au răzgândit și nu mă mai pot angaja. Nu mi-a dat detalii, mi-a urat mult succes și gata. Nu știu dacă au sunat în Germania sau nu, dar mie mi-a căzut cerul. Dădusem un interviu în trei limbi străine, le-am prezentat diplomele universitare și poze cu familia mea, dovezi că am lucrat ca profesoară în România nouă ani. Și toate astea pentru un post de îngrijitoare de copii și femeie în casă. În ce țară venisem?

Cel mai greu a fost să dau telefon acasă și să le spun. Să te recunoști învinsă în fața celor pe care-i iubești este tare greu. Și iar am început căutarea. Iar am luat ziarele și anunțurile de la mica publicitate. Am mai obținut un interviu, de data asta în Girona. Era o familie de vârstă medie, cu un apartament foarte luxos în plin centru, care aveau gemeni, băiat și fată de-o lună. Vă închipuiți pentru ce mă angajau! Iar un interviu și tot în engleză. Erau amândoi farmaciști și vorbeau bine engleza. Ea făcuse doctoratul în SUA. M-au angajat cu condiția să vorbesc cu copiii doar în engleză, limbă în care mi se adresau și ei. Orarul meu era de la 8.30 dimineața la 18.30 seara. Urma să mănânc la ei la prânz și aveam liber sâmbăta. Mă plăteau atunci în pesetas și era echivalentul la 590 de euro pe lună. Mă ocupam de copii, îi plimbam și făceam curățenie în casă în timp ce dormeau gemenii. Nu era greu. Era ceva ce făcusem toată viața acasă. Îngrijit de copii și casă toate româncele o fac. Doar că banii erau puțini și copiii nu erau ai mei.

Muncind la negru în paradis

În prima săptămână de muncă, m-au dus în deplasare. Aveau o casă de vacanță la mare, într-o stațiune frumoasă, dar foarte aglomerată: Platja d'Aro. La doar juma' de oră de oraș, este favorita celor din lumea bună a Gironei. Se mută vara în vilele lor impunătoare și confortabile și își continuă viața de-acolo, de la reședința de vară. Fac naveta la muncă cu mașina pentru că benzina nu-i o problemă, femeile își văd de case, de copii și de bronzat.

A lor era o vilă splendidă. O casă mediteraneană tipică, ascunsă de verdeață, cu ziduri groase de piatră, un salon mare cu o ieșire amplă spre terasa care înconjura toată casa; dormitoare simple, mobilă puțină, plante multe. Nuanțe de alb, albastru, roșu cărămiziu, lemn natural... Avea vreo cinci, șase dormitoare, o bucătărie mare și mai multe băi. Curtea umbroasă cu gazon, plante de climă caldă și un porcho imens, pavat, înconjura toată casa la exterior. Pe pavimentul de culoarea pământului erau împrăștiate șezlonguri și fotolii, măsuțe, ghivece de lut ars, amfore din care se revărsau plante exuberante. Era o splendoarel Ca să nu mai zic de stațiune, plină de palmieri, parculețe și magazine cochete, cazinouri și terase. Plaja e imensă aici, largă, mărginită de o alee pietonală înțesată de terase unde te poți lăfăi pe canapele comode, privind marea turcoaz și turiștii fericiți. Terasele au cel mai frecvent muzică live și pe Santana îl auzeam cel mai des pe-acolo. „Samba pa ti" a fost imnul acestei etape.

Fiecare stațiune are farmecul ei specific pe litoralul catalan, pe Costa (mea) Brava. Plaja nu are aceeași geografie de-a lungul țărmului. Sunt plaje mari, întinse și late, cu nisip fin, mărginite de dune nisipoase îmbrăcate în ierburi aurii bătute de vânt; multe dintre ele sălbatice, neamenajate, te poți așeza oriunde, nu te ridică nimeni, nu te deranjează nimeni; plaje abrupte lângă stânci împădurite, golfuri mici și pietroase cu peșteri și profunzimi întunecate; stânci falnice care cresc direct din mare și pe care catalanii și-au făcut cetăți, turnuri de supraveghere și care acum sunt adevărate muzee în aer liber. Sunt sute de golfulețe mici și secrete, la care doar cei din zonă știu a ajunge pe

cărările săpate în stâncă, prin vegetație. Am fost pe o plajă micuță, parcă făcută pentru perechi care vor să fugă de ochii altora, o plajă ciudată din pietre destul de mari, netede și șlefuite de valuri, de o culoare închisă, aproape negre. Apa din acest golf era incredibil de limpede și de o culoare închisă, ca de smoală! Marea e diferită și ea, culoarea ei depinde de plaja pe care-o scaldă; turcoaz, albastru închis, verde profund. E foarte curată și translucidă, vedeam fundul la adâncimi foarte mari și erau o grămadă de pești care înotau cu tine până la margine; e mult mai sărată (am probat) decât marea noastră, fără mirosul acela puternic de mare de la noi care ți se impregnează în piele și haine. Satele pescărești înșirate de-a lungul coastei sunt mult, mult mai frumoase decât stațiunile turistice. Majoritatea caselor sunt albe, pline de flori, construite foarte aproape unele de altele, astfel că formează străduțe înguste, umbroase, majoritatea pavate cu piatră naturală. De obicei, vara sunt pline de artizanat local și înțesate de turiști, iar iarna rămân goale, pustii, bătute de vântul rece și de o tristețe molcomă înduioșătoare. E o binecuvântare și un spectacol al naturii litoralul catalan. Mă simt foare norocoasă că l-am văzut, m-am îndrăgostit profund și ireversibil de el, și o să-l port în suflet pentru totdeauna, ca pe o comoară prețioasă. E unul dintre cadourile cele mai frumoase pe care mi le-a făcut viața.

Copiii sunt frumoși peste tot și eu m-am atașat repede de „ai mei". Cristina era mică, slabă și urâțică, plângea mult și voma aproape tot timpul, în timp ce Luis dormea și râdea mereu, era grăsuț, bucălat, cu ochi mari, albastru-verzui, ca un copil din reclame. Toți se purtau frumos cu mine, iar eu încercam să le fac pe plac, pentru că mi-erau dragi copiii și pentru că aveam nevoie de banii ăia, chiar dacă erau puțini. Nu făceam altceva, nu făceam mâncare, curățenie, pentru că aveau o sud-americancă care făcea totul în casă. Eu îngrijeam copiii, făceam plimbări lungi cu căruciorul, profitând de frumusețea stațiunii, de mare și de soare.

Casa aparținea familiei și cu noi stătea și mama lui, o doamnă de la care am luat prima lecție despre femeia spaniolă tradițională. Era o bătrânică de

vreo 80 de ani, văduvă, simpatică și perfect lucidă. Nu era deloc ceea ce știam eu despre bunicuțele din țara mea. În fiecare dimineață se trezea la oră fixă și se aranja, ca și cum ar fi fost ziua de mers la biserică. Apărea în fiecare zi îmbrăcată altfel, cu costume, rochii, taioare clasice, încălțată în pantofi de stradă eleganți, întotdeauna cu toc și care sunau puternic pe pavimentul de gresie, asortată cu bijuterii, machiată și coafată. În prima zi când am văzut-o, am crezut că pleacă undeva, că așteaptă să vină taxiul s-o ducă, apoi am înțeles că asta era stilul ei de viață. Nu lucrase niciodată, era o perfectă „mestressa de casa", supraveghea atent treburile casnice și pregătirea mesei. Cu toate astea, nu uita să fie cochetă, îngrijită și să continue să fie de fapt, înainte de toate, femeie. Aparținea altei epoci, era obișnuită cu alt stil de viață. Era din garda veche a societății spaniole, în care femeile aveau datoria (și limitarea) de-a vedea de casă și de copii, în timp ce bărbatul trebuia să plătească facturile.

Nu știu vouă, dar mie mi s-a întâmplat în multe perioade ale vieții să-mi pese foarte puțin de cum arăt. Sarcina, lehuzie, copii mici, alăptat, copii bolnavi, perioade de șomaj sau concedii cu depresii... zile întregi în care nu ieșeam din halate de casă. Zile întregi în care te vedeai orice altceva, numai femeie nu, și odată cu asta se ducea naibii și respectul de sine, relația cu tine și cu alții. Degeaba te aștepți în perioade ca astea să fii văzută, n-are nimeni ce vedea, normal că devii invizibilă pentru că, fără să știi, te comporți ca o fantomă. Și ne place sau nu să recunoaștem, multe probleme încep de aici: tu te faci că nu ești, eu mă fac că nu te văd! Acuma, nu știu cine generează problema, cine greșește primul și cine este mai vinovat decât celălalt. Femeia, căreia începe să-i pese tot mai puțin de cum arată, sau bărbatul, care o face să simtă că nu-l mai interesează cum arată eal Pentru că inevitabil în viața unei femei care naște sunt momente în care n-ai ce face, nu poți fi sexy, că n-ai cum. Așa că, dacă atunci simți că lui nu-i pasă pentru că are oricum la ce se uita, că nu ești doar tu pe lume, chestia poate degenera în nu se știe cel Nu mă mândesc c-am trecut prin perioade de-astea și mă îndoiesc să fie femeie care să zică că n-a trecut, iar doamna mai sus citată a fost un exemplu admirabil

pentru mine. De la ea am înțeles exact că nu contează dacă cineva te vede sau nu, dacă cineva te va complimenta sau nu pentru ținuta ta, pentru frumusețea și cochetăria ta. Este prea puțin important dacă e vreun bărbat prin preajmă care să-ți vadă mărgelele. Cel mai important este să faci asta pentru tine și atunci cu siguranță cineva îți va zâmbi, Dacă nu altcineva, atunci măcar femeia frumoasă si mulțumită din oglinda tal

În Spania, doar după '80 a fost aprobat divorțul, până în anii '70 o femeie trebuia să ceară aprobarea unui bărbat pentru a deschide un cont în bancă pe numele ei, nu avea dreptul să dețină pașaport sau să facă o reclamație la poliție sau la judecător fără acordul soțului, al fratelui său al tatălui. Acum nu mai e valabil, dar concepțiile se schimbă greu. Femeile sunt mai prost plătite decât bărbații pentru munci egale, sunt puține femei în posturi de conducere și violența domestică atinge un indice înspăimântător. În 2007 au fost ucise peste 70 de femei; peste 600 de femei ucise de partenerul de viață în ultimii 10 ani. Se fac multe eforturi pentru a schimba toate astea și se vede. Poliția ridică bărbații cărora li se face reclamație chiar și pentru o înjurătură spusă pe un ton mai ridicat și femeia primește ajutor, asistență, protecție din partea statului pentru ea și copiii ei, dar, din nefericire, câte-o moarte se mai întâmpla. La noi cine le ține socoteală? Femeia spaniolă modernă muncește ca și perechea ei acolo unde vrea, în orice domeniu de activitate, face carieră, se desparte și divorțează, este mamă singură, în pereche tradițională sau lesbiană, are o viață socială foarte activă și pare că a uitat anii în care era considerată cetățean de rang inferior. Iese în grupuri de la adolescente, la „n" ani, dansând și distrându-se, fără bărbații, sau, mă rog, fără perechile lor de gen opus. Ar părea chiar exagerat libertinajul lor, dacă ar fi să mă iau după regulile tradiționale românești, care încă nu văd cu ochi buni găștile de mame și bunici neînsoțite prin baruri și cluburi. Își iau revanșa probabil, mai ales bunicile, scăpate spre apusul vieții de zidurile unei societăți tradiționale și misogine. Au banii lor și au aceleași drepturi și datorii ca și partenerii lor de viață. Româncele noastre probabil sunt încătușate mai tare de lipsa banilor și mai puțin de prejudecățile

sociale... Ceea ce le-a rămas spanioloaicelor ca un bun obicei din vremurile pe care vor cu disperare să le lase în urmă e obiceiul sănătos de-a fi mândre de frumusețea lor, de cochetăria și de eleganța feminină. Poți și trebuie să fii îngrijită și la 100 de ani, dacă ajungi până acolo. Nu e o rușine și nici n-o să auzi o femeie de aici să susțină că n-o mai interesează cum arată, că e bătrână și nu mai contează, așa cum auzi destul de frecvent declarat pe la noi. Recunoaște, asta te interesează și te va preocupa mereu... Pe-acolo se îmbracă modern și se aranjează, nu există haine sau culori care să fie apanajul unei anumite vârste; ies la restaurante și la cluburi, se complimentează între ele fără falsă pudoare, își spun între ele guapa (frumoaso), reina (regina). La început mi se părea stânjenitor., pentru că eu n-am fost învățată cu vorbe de alint așa în public și am crezut că trebuie să fim mai degrabă modeste, decât mândre; dar acum îmi place, mi-e dor să-mi spună cineva reina, modestia o fi bună și ea, dar autostima la fel, fiecare cu rolul ei. De la spanioloaice am învățat că vârsta pe care o porți în suflet e mai importantă decât cea pe care o arată ridurile de la colțul ochilor., că femeia are tot dreptul să iasă unde vrea ea, singură sau cu cine are ea chef... Că nu e nici o rușine să vrei să atragi priviri, să îți dorești să fii admirată, să fii complimentată și să te mândrești cu complimentele primite. Și că în general există încă viață după 40 de anil Când am plecat din România, mă simțeam bătrână la 30 de ani; acum consider că viața începe după 40 de ani!

Rețete culinare

Una dintre primele gafe pe care le-am făcut în noua mea carieră de babysitter, nu că aș fi făcut prea multe, a fost în bucătărie. Habar n-aveam de bucătăria spaniolă și de diferențele dintre bucătăriile noastre. Eram convinsă că, în chestii elementare cel puțin, toată lumea mănâncă cam la fel. De unde era să știu eu cât e de diferită o bucătărie de alta, nu am avut ocazia nici să călătoresc prea mult și nici să mănânc pe la restaurante internaționale. Bucătăria nemțească nu se deosebește prea mult de-a noastră, mai ales de cea din Transilvania, cu influența sașilor., atât de evidentă în rețetele ardelenești (sau e invers?).

În seara de care-mi amintesc acum, sudamericanca avea liber și m-au rugat să le prepar cina. Mi-au zis să le fac ceva simplu, un spanac cu ceva lângă. Nici prin cap nu mi-a trecut să-i întreb cum să-l prepar! Eu știam să fac spanacul într-un singur fel, cu usturoi, lapte și pută fainã, așa cum se face la noi. L-am preparat rapid și le-am mai făcut două ochiuri lângă, așa cum le făceam la fete acasă. Când le-am dus farfuriile la masă au rămas cu gurile căscate și mai tare le-au căscat când au gustat din pireul meu de spanac. Era prima dată când mâncau pireu de spanac după unica rețetă care circulă pe la noi și le-a plăcut foarte mult. M-au întrebat unde am învățat să gătesc așa, dacă am făcut vreun curs de specialitate. Eu am crezut că-și bat joc de mine, era doar un spanac cu ochiuri, nu era nimic special. Mda, am făcut cursul de nevastă la școala comunistă a familiei și la cel al economiei de tranziție, în care a trebuit să învăț să fac de mâncare din mai nimic, s-o înmulțesc și s-o fac să țină mai mult. Din punctul ăsta de vedere, consider că românce le sunt un geniu culinar., iar modul în care au știut să-și hrănească copiii și să îi țină sănătoși în ciuda sărăciei de dinainte și de după revoluție este demnă de ode și legende.

Nu își băteau joc de mine, chiar le-a plăcut mâncarea mea și după aceea mi-au explicat că aici spanacul se spală, se trage la tigaie cu puțin ulei de măsline și gata. Este poate mai puțin gustos, însă desigur mai sănătos și mai bogat

în vitamine. Cum este de fapt toată bucătăria spaniolă, plină de salate simple și savuroase, stropite din belșug cu ulei de măsline, cu puțină carne și fără prăjeli, rântașuri, sosuri și alte chestii grele și nesănătoase. Respect bucătăria românească, dar trebuie să recunosc că cea spaniolă este mai sănătoasă, mai simplă, deci mai puțin obositoare pentru bucătăreasă și, cu toate astea, tot atât de savuroasă.

În Girona, când ne-am întors de la mare, le-am mai preparat câteva rețete românești și am făcut câteva prăjituri cu care i-am impresionat. Mama gemenilor făcuse un curs de bucătărie înainte de a se căsători, pentru că nu știa să facă nimic până atunci, chestie care era de neconceput pentru o femeie de categoria ei. Mi-a preparat și ea o rețetă de prăjitură pe care o am încă în caietul cu rețete, moștenire de familie. A fost bună, ceva cu lămâie și frișcă... Avea un arsenal impresionant de oale, tăvi, forme de copt, roboți, aparate cu mii de funcții, ustensile de amestecat, tăiat, ornat... M-a învățat și pe mine să le folosesc și să le știu rostul la fiecare, chestie foarte importantă, având în vedere dotarea de la care plecasem eu. Nu că n-aș fi avut acasă destule prin bucătărie, familia mea avea tradiție în prăjituri și mese festive, dar eram departe de tehnica lorl Torturile făcute după rețetele mele deveneau adevărate opere de artă în formele speciale de copt, ornate cu ustensilele speciale din dotare. Ar fi putut concura cu orice produs dintr-o patiserie de clasăl

După ce ne-am întors în Girona, doamna gătea în fiecare zi și trebuie să recunosc că am mâncat preparate foarte bune la ea în casă. Am schimbat între noi multe rețete, am învățat să gătesc altfel decât la noi, am prins secretele bucătăriei spaniole și catalane. Le-am gătit și eu de câteva ori specialități românești și întotdeauna am avut succes cu preparatele mele, chiar dacă nu am găsittoate condimentele și ingredientele tipice celor de acasă. Cel mai mult le plăceau însă prăjiturile și torturile mele, rețete moștenite de la Babi a mea, o mare artistă a bucătăriei dulci. A vrut s-o învăț și pe ea câteva rețete, vă dați seama ce mândrie pe mine, urmam după un curs de specialitate în domeniu. Cel mai greu mi-a fost să-i explic doamnei cum e aia cu coptul la foc mic, la

foc mediu sau mare și până când... e gata. Rețetele mele nu aveau timpi de coacere și cu atât mai puțin temperaturi specificate în rețetar.. De unde până unde atâta știință...

În fiecare zi erau la prânz trei feluri de mâncare, niciodată nu se mânca a doua zi același lucru, masa era la oră fixă, se servea în comedor și se sărbătorea ca un moment special al zilei în curs. Una dintre cele mai bune mâncăruri de care îmi amintesc din casa lor a pregătit-o la sărbătoarea castanelor, care coincide cu zilele Gironei, la sfârșitul lunii octombrie. A făcut vânat cu castane și sos de vin roșu, foarte rafinat și bun. Eu le-am făcut tort cu pireu de castane după rețeta familiei mele, în formele acelea speciale, din care i-a servit pe invitați și pentru care am primit felicitări la scenă deschisă. Tortul de pireu de castane și salată de vinete le-am pregătit de mii de ori în anii care au urmat și au devenit un fel de carte de vizită de prezentare a bucătăriei românești.

Dar până acolo mai aveam mult drum de parcurs.

Viață nouă în casă veche

Aveam un venit, o slujbă și era momentul să-mi caut un loc al meu. Problema erau actele, adică lipsa lor și faptul că nu puteam închiria un apartament pe cale legală, fără rezidență. Mai erau și banii, care erau puțini și din care trebuia să trimit acasă câte ceva, în fiecare lună. Am început să mă interesez de apartamente în care stăteau mai mulți români, să încerc să găsesc o cameră subînchiriată într-unul. Cunoscusem o pereche de români fără copii, care aveau un apartament închiriat cu trei dormitoare. El tot șofer pe tir, ea deocamdată în căutarea unui loc de muncă. Am vorbit cu ea să-mi închirieze o cameră, având în vedere spațiul în plus pe care-l aveau. Nici ei nu stăteau prea pe roze cu banii și, oricum, ea era toată săptămâna singură. Nu s-a lăsat greu convinsă, am negociat prețul camerei, contribuția la cheltuieli, am stabilit care e camera mea. Urma să mă mut duminică seara. Mi-am făcut bagajele, n-a durat mult, aveam doar o sacoșă și m-am pornit. Surpriză: n-am avut noroc! Între timp, respectiva s-a răzgândit și n-a catadicsit să mă avizeze. Drept scuză, mi-a zis că-i vin ceva neamuri din România, neamuri care până la urmă n-au mai ajuns niciodată. Explicația pe care am aflat-o de la alții după o vreme a fost că doamnei i-a fost teamă că mă voi încurca cu domnul, așa cum făcuse ea, de altfel. Erau o pereche de amanți fugiți împreună din țară, de pe la casele lor, lucru pe care l-am aflat mai târziu. Am fost pe punctul de-a dormi în parc pe-o bancă, pentru că cei de la care plecasem ocupaseră deja canapeaua. Aveau musafiri și, chiar dacă eu îmi plătisem cheltuielile, eram șterșă din peisaj. Noroc cu omenia, care încă mai există la unii, și cu mâna întinsă despre care vă vorbeam înainte.

Culmea e că aceeași femeie, amanta adică, m-a căutat câțiva ani mai târziu, când lucrurile se schimbaseră, ca să-mi ceară ajutorul pentru angajare. Adică a venit la firma unde eu lucram și mi-a cerut să-i pun o pilă. Nu i-am pus, dar a continuat să vină, o dată, de două, de trei ori... până a primit-o șefu'. Și șefului i s-a prezentat drept prietena meal A angajat-o și eu habar n-am avut o vreme despre recomandarea pe care și-o făcuse singură. Acolo, amanta de

profesie s-a încurcat cu un coleg de muncă și a sfârșit prin a fi concediată. Eu n-am făcut un secret din istoria noastră, drept pentru care în firma aceea n-a avut mare trecere și n-a fost apreciată decât la adevărata ei valoare.

N-am avut noroc cu subînchirierea și părea că va fi foarte dificil să găsesc ceva care să îndeplinească toate condițiile. Prea puțin îmi păsa cum va arăta casa, ce condiții vor fi. Aveam nevoie de un loc al meu, un loc în care să pot închide ușa camerei și în care să nu pară că cineva mă suportă și îmi face o favoare pentru asta. Trecuseră deja trei luni de când mă simțeam stingheră și străină în casa altora și nu doar mi se părea, chiar eram în plus în casa acelor oameni. Nu mai puteam continua așa. Cum nu găseam nimic de una singură, iar colegii mei de apartament voiau să se mute și ei, am decis să căutăm ceva împreună și să lăsăm familia să ocupe liniștită întreg apartamentul.

Am găsit un apartament din care voiau să plece niște români și care era foarte ieftin, proprietarul nu cerea acte și avea trei dormitoare. L-am acceptat, deși era într-o stare catastrofală, vechi și lipsit de orice confort. Ar fi trebuit să mai așteptăm puțin, dar Angela și familia ei se cam săturaseră de noi. Deși nu pot spune că ne-au dat afară, am înțeles că își doreau să trăiască ca o familie adevărată. O chestie de altfel foarte rezonabilă și de înțeles. Iar apartamentul, deși se plătea din banii tuturor în mod egal, era închiriat pe numele lor, ei fiind singurii legali din casă. Așa că am acceptat apartamentul pe care urma să-l împart cu cei doi care m-au așteptat la început la gară. Lucrau ca șoferi, plecau lunea și se întorceau vinerea. Cum orarul meu de muncă era până seara târziu, nu mi s-a părut tragic să locuiesc în condițiile alea, mai ales că partea mea de chirie era doar de 80 de euro pe lună, plus cheltuielile de întreținere care nu depășeau, împărțite la trei, mai mult de 30-40 de euro. Puteam să mai trimit bani acasă, ceea ce mă interesa pe mine mai mult decât faptul că tocmai cam-era mea era morbidă, nu avea nici măcar ferestre, baia era mică, înghesuită si mizeră, nu aveam încălzire, iar bucătăria era plină de furnici. Măcar era bine situat, pe o stradă principală, unde eram aproape de stația de autobuz și aveam o alimentară chiar la parter..

Cu oamenii ăștia doi, care m-au așteptat la gară și cu care am împărțit apoi apartamentul, n-am avut nimic în comun înainte de-a pleca din România. Fără obligații, poate doar din milă, s-au oferit să mă ajute și să mă primească în casa lor, așa împărțită cum era. Își vedeau de munca lor, încercau să adune bani și probabil visau cu ochii deschiși momentul în care vor fi împreună cu familiile lor. Depărtarea de casă, singurătatea și particularul situației de emigrant a șters toate diferențele dintre noi, chiar și cele legate de sexul căruia aparțineam. În Spania am fost camarazi și colegi de apartament, nimic mai mult. Degeaba vă gândiți și la altele, că n-aveți la ce, dar n-aveți decât, dacă asta vreți. Oamenii ăștia m-au respectat și s-au comportat ca niște gentlemani de la început până la sfârșit, am împărțit bune și rele, în general ne-am ajutat cât am putut și am încercat cel puțin să nu ne încurcăm. În timpul ăsta, acasă, în satul meu, vecinii mă combinau cu o grămadă de bărbați, cu toți cunoscuții pe rând și cu unii dintre cei pe care încă nici măcar nu-i cunoscusem și despre existența cărora habar n-aveam! Asta e, aici filmul bate viața!

Și așa a început o altă etapă a vieții mele. Urmă să-mi înfrunt încă o dată destinul, într-un apartament de coșmar, îngrijind copiii altora și avându-i mereu în minte pe-ai mei. În timpul săptămânii, orele treceau fără să-mi dau seama, ocupată cu copiii care îmi erau în fiecare zi tot mai dragi. Apartamentul acestei familii era în centrul orașului, după cum v-am zis, și asta a fost un mare noroc al meu. În fiecare zi ieșeam cu gemenii la plimbare pe străzile din orașul vechi, Barri Vell, cum se zice în catalană. Girona este un oraș fascinant, are un cartier vechi de sute de ani, de mărimea satului meu din Apuseni, datat de prin 1600. Cartierul este înconjurat de zidul cetății, mai vechi decât cetatea în sine, și de unde se vede întreg orașul. Totul este renovat și foarte bine întreținut, majoritatea caselor fiind locuite, locul este curat și de un farmec boem cum rar ți-e dat să simți în alte locuri pline de clădiri moderne. Străduțele mici și întortocheate se pierd într-un labirint în care, după fiecare colț, te așteaptă o nouă surpriză. Poți pierde ore în șir descoperind minunățiile arhitectonice ale acestui cartier de poveste, fără să te plictisești vreodată. Eu una mi-am pierdut zile

întregi străbătând străduțele pavate cu piatră și sunt mereu surprinsă de ceva nou, un colțișor, o piatră, un zid, o poartă pe care mi se pare că o văd pentru prima dată. Orașul este străbătut de râul Onyar, peste care trec podurile la fel de celebre ca și cetatea în sine; podul de piatră, podul de fier, podul Sf. Augustin. Casele par construite de-a dreptul din râu, au fațadele pictate în culori vii, în multe culori pastelate care înveselesc orașul sub soarele care strălucește aproape în fiecare zi.

Terasele sunt peste tot, sunt mereu pline, iar forfota lor redă orașului vechi sufletul și pulsul vieții. Și ele, terasele, cafenelele și restaurantele gironeze au un farmec aparte. Între zidurile de piatră groase și reci, au reclădit o lume caldă, în care viața freamătă permanent, iar oamenii, prin veselia lor, redau culoarea bucăților de istorie cenușie. Nu cred că acest cartier vechi ar avea aceeași valoare fără oamenii care-l populează, fără terasele și restaurantele lui, fără buticurile mărunte, fără florile intimidate de soarele puternic de la ferestre și fără lumina care străbate de la geamurile locuitorilor lui. Ar fi doar o cetate istorică la care plătești bilet la intrare, intri pentru copiii tăi, ca să le arăți cum trăiau strămoșii, pentru o scurtă și plictisitoare lecție de istorie. Valoarea acestui cartier stă în viața care palpită între zidurile lui, oamenii care trăiesc, suferă, iubesc, urăsc, visează, cresc copii care aleargă pe stradă, ca în orice alt cartier. Oricât aș vorbi despre acest oraș pe care-l iubesc și-l visez cu ochii deschiși, este prea puțin pentru a-i descrie farmecul.

Toate străzile principale din Spania se numesc Rambla și în toate orașele de aici, oricât de mici ar fi, găsești o Rambla. Ei bine, apartamentul în care lucram era tocmai pe Rambla de Girona, ceea ce mă făcea o privilegiată. Stăteam eu unde stăteam, dar lucram pe Rambla și-mi petreceam toată ziua în inima acestui oraș de povestel

Vara trecuse, era deja octombrie spre sfârșit și începea să se facă tot mai frig. Eu aveam doar câteva haine de vară, plecasem cu puține lucruri din Germania. Aveam doar parpalacul protector și era cazul să-mi cumpăr câte ceva.

M-am dus la mercadillo, un fel de târg spaniol, mi-am luat două

treninguri groase și o pereche de adidași de care nu m-am mai despărțit multă vreme. Astea două ținute și parpalacul au fost singurele în care m-a văzut Rambla tot acest timp. Spun Rambla pentru că restul, adică gironezii, oricum nu se uitau la mine. Atunci credeam că sunt transparentă, pentru că mă plimbam pe Rambla și nu mă salutam cu nimeni, nu cunoșteam pe nimeni, nu atrăgeam privirile nimănui, bărbat sau femeie. Mă simțeam o intrusă care nu poate păcăli pe nimeni cu trăsurica ei de marcă, o biată „sin papeles" care pe Rambla plimbă copiii altora. Nu aveam trecut pentru nimeni, prezentul se prezenta într-un trening ieftin și viitorul era un mare necunoscut.

Multă vreme, chiar după ani trăiți acolo, am avut aceleași senzații ori de câte ori am revenit pe aceste străzi, până când mi-am găsit un loc printre ei, când am simțit că aparțin acelor locuri. Durează ani buni până când un loc de care nu te leagă nimic devine și-al tău. Poate pentru unii este nevoie de mai mulți ani, pentru alții de mai puțini și poate, pentru unii, acest moment nu vine niciodată. La mine a venit când am început să am amintiri legate de aceste străzi, când am început să recunosc fețe ale străinilor cu care în mod inevitabil mă reîntâlneam zi de zi. Atunci când aveam deja o cafenea preferată, o terasă la care ieșeam repetat cu puținii prieteni pe care îi aveam, un magazin la care vânzătoarea mă recunoștea și-mi spunea pe nume, banca pe care mă opream mereu pentru o pauză scurtă. Momente în care deja aveam un trecut, un trecut comun cu locul pe care îl îndrăgisem din prima clipă, de fapt. Dar de care aveam nevoie să mă atașez și asta nu vine de azi pe mâine. Este nevoie de timp, răbdare și trebuie să pui mai mult de la tine, pentru că locul îți dă orice vrei, te ajută să recreezi decorul de care ai nevoie ca să te reinventezi, un om nou, care a tras o linie și a început de la zero.

Nici după câțiva ani de trăit acolo nu eram total vindecată de complexul că eu nu aveam un trecut în acele locuri. Cea mai rușinoasă invidie mi-o dădeau ieșirile cu colega mea de serviciu, devenită cea mai bună prietenă a mea, născută, crescută și școlită în Girona. Deși asta se întâmpla după mai mulți ani, în care eu deja mă simțeam gironeză. Nu exista loc în care să ieșim

și să nu se întâlnească cu cineva cunoscut. Un amic, un vecin, un fost coleg de școală, ceva verișori sau cumnați, părintele cuiva de la școlile copiilor ei, o fostă colegă de serviciu... Ceea ce, în Girona, un oraș mic, în care dacă ai trăit și studiat toată viața acolo, este inevitabil.

În Spania nimeni nu mi-a vorbit urât, nici în casa unde lucram și nici pe-afară, când mă plimbam cu copiii, și nici mai târziu, prin alte case și la alte munci pe care le-am făcut. Nu mi-a strigat nimeni să plec în țara mea, nu m-au jignit în nici un fel și nici nu cred că interesa pe cineva cu adevărat treningul meu sau faptul că sunt o emigrantă. Toate au fost doar în mintea mea de atunci și asta fără nici un motiv real din partea spaniolilor. Mie mi-a trecut, am fost apoi foarte fericită printre ei și m-am chiar simțit de-a lor. Eu cred că și asta a fost tot în mintea mea, dar e mai bine așa. De ce să alegi să te simți exclus, pentru că din mintea și atitudinea ta vin multe. N-o să-ți deschidă ei brațele ca să te accepte, de vreme ce tu le ții bine strânse și te uiți urât la ei. Era o societate foarte deschisă în anii ăia, lucrurile probabil că s-au mai schimbat și pe-acolo, criza care i-a lovit i-a mai urâțit și pe ei, dar eu oricum cred c-aș fi la fel. De fapt, acolo am simțit pentru prima dată că suntem cu adevărat liberi și că lumea asta largă ne aparține tuturor, restul sunt doar granițe pe care ni le impunem noi, nimeni altcineva. Granițele trebuia să le trec eu și, dacă am acceptat s-o fac, am fost primită cu drag în lumea lor.

Într-un fel, ținuta cu care umblam și apartamentul dezastruos în care acceptasem să trăiesc mi le asumam tot ca pe o pedeapsă. Mintea mea era setată pe scop și mi-a luat multă vreme să înțeleg că aveam o datorie și față de mine, nu doar față de alții. Câștigam puțin, după ce plăteam chiria și trimiteam bani acasă nu-mi rămânea mare lucru. Nu prea se punea problema să adun bani. Am încercat să găsesc de lucru și în weekend, dar n-am reușit. Nici una dintre persoanele la care apelasem nu m-a ajutat cu nimic, iar șefii mei, deși ar fi putut, nu voiau s-o facă. Îmi plăcea mult Spania, dar am înțeles printre rânduri că-mi va fi foarte greu să încep de la zero cu doi copii și fără acte. Și că, dacă voi reuși, va dura mult mai mult decât mai puteam eu răbda.

Spaniolii sunt obișnuiți cu emigranții, și ei au fost obligați să plece în căutarea unui destin mai bun. Europa e plină de spanioli care au plecat în anii '50-'60, în căutarea unui destin mai bun pentru ei și familiile lor. Catalunya și alte regiuni mai bogate sunt și ele noua casă a andaluzilor din sud, care au fugit de un pământ arid și fără recursuri. Sunt toleranți cu noii veniți. Cu toate astea, nu e ușor să-ți găsești de lucru în slujbe calificate. Majoritatea celor de afară au slujbe pe care ei nu le vor. Aveam impresia că în momentul în care începi să ai ambiții, să visezi un loc mai bun se termină cu amabilitatea lor. Nu e așa, e la fel ca oriunde, de fapt.

Cei pe care îi acceptă cel mai ușor sunt argentinienii, cărora le recunosc diplomele universitare fără convalidare și care majoritatea lucrează în calificările lor. De fapt, le sunt foarte recunoscători argentinienilor, care în vremurile grele de foamete au ajutat mult Spania, trimițând alimente și nu numai. Îmi povesteau cei mai bătrâni despre vapoare pline de conserve cu carne de vită care au salvat de la foame familii întregi de spanioli, precum și despre un adevărat exod al spaniolilor spre această țară îndepărtată. Țară în care au fost primiți fără probleme. Este remarcabil faptul că nu au uitat, că acum, când și ei trec prin vremuri dificile, răspund în același mod. Nu au uitat, spre deosebire de alți vecini de-ai lor europeni, acei autosuficienți în Mercedesuri, care au uitat ce-au provocat și tot așa au uitat și ajutorul pe care nu l-au meritat, dar l-au primit din interese politice.

Weekenduri de emigrant singuratic

Sâmbetele și duminicile treceau cel mai greu, trebuia să-mi petrec toată ziua în casa cea urâtă, singură și fără rost. Nu făceam mai nimic de mâncare pentru mine, niciodată n-am fost în stare să fac de mâncare doar pentru mine. Monica nu era lângă, să-mi gătească, așa că mâncam tot weekendul iaurt, biscuiți, fructe și înghețată. Nu mă căuta nimeni, iar mie mi-era rușine să mă tot duc pe la alții în vizite, să-i deranjez în singurele zile libere de care se bucurau. Îmi petreceam sfârșitul de săptămână învățând spaniolă și uitându-mă la un televizor sport, pe care îl găsisem în casă. Spre norocul meu, televizorul avea video și închiriam din când în când câte-un film de la un club video din apropiere, atunci când nu făceam lungi plimbări singuratice prin orașul de care mă îndrăgosteam în fiecare zi tot mai tare.

Am găsit aproape un bar cu internet, Nupi Cafe, unde îmi scriam cu cei de acasă. Habar n-am avut ce-mi cerea bărbatul meu când mi-a zis să-mi deschid căsuță de mail, pentru a comunica pe internet. Nu știam ce-i aia mail și nici ăla internet. Am găsit cafeneaua cu pricina și mi-am închiriat o oră. M-am pus pe scaun în fața calculatorului și am privit monitorul vreun sfert de oră. De fapt, habar n-aveam nici să-l deschid. M-am tot uitat așa în gol spre monitor, până când barmanul, un băiat tânăr și sufletist, m-a întrebat dacă totul e ok. Da, am zis eu, atâta doar că nu știu ce să fac cu ora asta închiriatăl Până la urmă, mi-a făcut căsuța de mail, mi-a arătat ce și cum funcționează... bănuiesc că n-am fost nici prima, nici ultima. Am rămas buni prieteni, cafeneaua Nupi a devenit în timp cafeneaua noastră, a familiei, iar poza mea în fața calculatorului de la Nupi a fost pe desktop-ul lor o vreme destul de lungă.

Aveam mult timp liber, sâmbetele și duminicile erau prea lungi pentru mine. Toate încercările să găsesc ceva de lucru la sfârșit de săptămână au eșuat. Am fost și la mare, într-o stațiune numită Lloret de Mar, ca să caut de lucru pe-acolo. Stațiunea era plină de „sin papeles" angajați prin baruri și restaurante, dar trebuia să te recomande cineva. Ar fi vrut mulți să mă angajeze, știam ceva engleză și germană, aș fi fost utilă prin barurile unde străinii

erau majoritari, dar toate se terminau cu întrebarea despre acte. Așadar, în weekend aveam prea mult timp și, când ai prea mult timp, începi să te tot gândești...

Eu mă gândeam la ceea ce va fi între mine și bărbatul meu de-acum încolo, pentru că plecasem cum plecasem. Nu l-am părăsit, cel puțin când am plecat nu m-am gândit că aș putea s-o fac. Aveam în momentul acela o relație pe care nu știam cum s-o calific, nici bună, nici rea, poate mai degrabă nicicum.

Aparent, nimeni nu părea vinovat pentru eșec. E drept, călcasem pe bec, o greșeală de neiertat pe vremurile alea, dar am făcut ce-a vrut lumea de la noi, adică ne-am dus la sfat și ne-am luat. Școală am făcut, servicii aveam, creșteam împreună două fete sănătoase. Nu prea aveam timp să ne preocupăm de relația noastră, de analize și terapii de cuplu. Atunci când te lupți cu probleme mult mai concrete, cum ar fi nota de plată la gaz, discuția despre lipsa de comunicare devine ridicolă. Și trece un an, al doilea, al treilea și alții la fel și ajungi să te gândești că nu mai are rost să aduci vorba despre anumite chestiuni, prea mult timp trecute sub tăcere. Oricum te-ai obișnuit așa cum e, te blazezi, nu mai aștepți mare lucru nici de la viață și nici de la cel de lângă tine. Cam așa mă simțeam eu când m-am urcat în trenul spre capitală, în căutarea vizei spre libertate. Nu știam asta atunci, cel puțin nu înțelesesem toate așa cum le-am înțeles mai târziu. Știam doar că vreau să găsesc o soluție, să găsesc un final oarecare și să ies din menghina care mă sufoca. La problemele dintre noi ca pereche nu avusesem timp să mă gândesc și nici nu știam că trebuie să mă preocupe. N-am fost învățați să punem cărțile pe masă, nici la școala pe care-am terminat-o eu, nici în familie. Suntem din generația în care cărțile motivaționale, trainingurile de echipă și teoriile cu comunicarea nu erau încă la modă. Pe vremea de dinainte de revoluție, toți tăceam împreună, părinții ne învățau că e bine să-ți păstrezi ideile și convingerile.

Dragostea trece prin stomac și în cazul nostru s-a demonstrat că o factură de gaz poate eroda chiar și sentimente puternice, conservate ani întregi.

Oricum, consider căsnicia o instituție sensibilă, periclitată de intemperii, ca o clădire fragilă pe nisipuri mișcătoare, or, în vremuri de răstriște ca cele trăite de noi, apar fisuri care în final duc la ruine. Unele pot fi drese, altele niciodată... Dacă mai eram împreună, se datora într-un fel tot neputinței economice de-a rupe legături, indiferenței cu care așteptam ziua de mâine și familiei, care n-ar fi acceptat ușor un divorț. Părea uitat tot ce ne-a legat și rămăseseră doar problemele care făceau comunicarea noastră imposibilă. În Germania nu m-am gândit prea mult la el, nu-mi rămânea suficientă forță să o fac după o zi de muncă. Odată ajunsă în Spania, am început să-mi pun problema relației noastre, a unui viitor împreună sau separat. Începusem să ne scriem pe mail din ce în ce mai mult, iar singurătatea în care trăiam mă făcea să-l vreau lângă mine. Ne știam de la 15 ani, îl consideram cel mai bun prieten al meu. Ce se întâmplase în ultimii ani cu noi? Oare se terminase totul?

Din România încă se ieșea cu viză, pentru care se plăteau bani grei. Eu n-aveam suficienți să i-o plătesc, așa că i-am cerut să renunțe la ideea să vină la mine, convinsă că aici nu prea are mare lucru de făcut. Mă gândeam că cel mai bine ar fi să mă întorc acasă. Eram convinsă că vom cheltui bruma de bani adunați cu greu și că n-o să găsească nimic de lucru. Și apoi ce se va întâmpla cu fetele, le lăsam doar cu bunicii? Pentru mine nu era o soluție. I-am zis că eram hotărâtă să mă întorc acasă de Crăciun și că voi merge iar în Germania, dacă trebuie. Pe moment, mi se părea soluția cea mai bună, după ce-am văzut cum stau lucrurile în Spania. Și nu pentru că nu-mi plăcea Spania sau Girona, oamenii de-acolo, clima, orașul, marea atât de aproape... Fără acte eram însă hotărâtă să nu aduc fetele aici.

Familia la care lucram acceptase să mă ajute cu actele, după multe insistențe și tergiversări. Aveam nevoie de o ofertă de muncă de la ei, cu care aș fi putut obține o rezidență și drept de muncă. Era genul de job pe care ei nu-l doreau, și cu puțin noroc aș fi devenit „legală". La îndrumarea unor români, am apelat la o avocată, la Paquita, care se ocupa de asta.

O grămadă de avocați spanioli s-au îmbogățit cu afacerea asta, profitând

de bieții oameni, românii plăteau și rămâneau și fără bani, și fără acte. Nu dădeau nici chitanțe, iar la sfârșit, fără bani și fără acte, ia-i de unde nu-s. Măcar mie nu mi-a cerut bani înainte, spre norocul meu. După multe insistențe, în care timpul a trecut în defavoarea mea, am reușit să-i conving pe cei pentru care munceam să-mi facă oferta care era atât de importantă pentru mine. De restul urma să se ocupe Paquita. Poate că aș fi reușit, dar, chiar cu vreo două săptămâni înainte de-a depune dosarul meu, s-a schimbat legea și Partidul Popular care guverna atunci a blocat toate portițele de-a obține acte pentru emigranți. Legea nu lăsa nici o cale de scăpare, cu excepția reunificării familiei. A fost o lovitură decisivă și eram hotărâtă să mă întorc. Fără acte poți trăi până mori liniștit, poți aduna ceva bani făcând munci în construcții, la curățenie, în agricultură. Nu poți însă avea o viață normală, nu poți închiria un apartament, nu poți obține un credit la bancă, nu poți nici măcar să cauți un serviciu legal, cu toate drepturile la servicii sociale, drepturile bănești legale, dreptul la pensie și la vacanțe. La douăzeci de ani și fără copii în grijă, mai poți accepta soluții temporare și ai timp să aștepți o schimbare de lege, de guvern. Eu nu mai aveam timp și aveam responsabilitatea a două suflete care mă așteptau. Și încă o dată am început să mă gândesc cu dor acasă și la momentul întoarcerii.

N-a fost să fie nici de data asta. Între timp, cu un împrumut și ignorând cu desăvârșire toate sfaturile mele, bărbatul meu își cumpărase o viză. Nu prea știu cum și ce făcuse, dar m-a anunțat că vine în decembrie. Eu hotărâsem deja în capul meu să mă întorc de Crăciun, el m-a anunțat că ajunge la începutul lunii decembrie.

Aveam o problemă nouă: unde o să-l cazez. Camera în care stăteam era foarte mică, cam cât o debara de la blocurile românești. Eu aveam un pat de-o persoană, urât, din fier ca de spital, un dulap cu două uși plângătoare și un scaun șchiop, pe care îmi lăsam seara hainele. N-aveam idee cum o să rezolv asta până la venirea lui, dar printre gândurile negre despre viitorul incert începusem să mă bucur că va fi lângă mine în curând.

Problema care mă frământa mai tare era ce va face, ce va munci, chestiune mult mai importantă decât organizarea. Între timp își luase carnetul de șofer profesionist, vorbea engleză și franceză. Astea însă nu aveau nici o importanță aici, fără puțin noroc. Speram la o muncă de șofer pe tir, pentru că majoritatea românilor de pe-aici asta făceau. Era o slujbă în care nu avea neapărată nevoie de spaniolă de la început, se câștiga foarte bine și nici de acte nu te prea întrebau patronii.

Între timp, zilele treceau la fel pentru mine. În fiecare zi luam autobuzul la 8 dimineața, era aproape întotdeauna același șofer, programul copiilor mici cam la fel în fiecare zi, o știți voi, mamelor: mâncat, dormit, jucat, distrat, râs, iar mâncat, plimbat, dormit... seara, după băiță, mă întorceam acasă, era cam 8 seara când ajungeam.

N-am cunoscut pe nimeni, nu aveam nici un prieten și, în afară de familia din țară, nu mă suna nimeni la telefonul mobil cumpărat între timp. Sâmbăta și duminica eram la fel de singură, din când în când mai ieșeam la câte o terasă cu colegii de apartament și cu foștii vecini de apartament, e drept foarte rar. La plajă ajungeam cu puțin noroc în weekend, atunci când ne lăsa cineva mașina sau ne invitau puținii care aveau una. Nici unul dintre cunoscuții mei cei mai

apropiați nu avea mașină pe-atunci. Eu am prins vremurile în care românii de pe-aici nu aveau mașini mai tari decât patronii lor.. Abia mai târziu am văzut și de-astea, de exemplu fata de la curățenie în casă care venea la lucru cu BMW-ul, în timp ce patronul avea un Seat Panda pentru deplasări scurte prin oraș. Nu că și l-ar fi permis, adică prima, și nu că nu și-ar fi permis altceva, al doilea...

Descopeream o lume care semăna mult cu ceea ce ar fi putut fi România noastră post revoluționară. Familii medii, cu salarii nu foarte mari, cu apartamente modeste, dar suficiente și accesibile pentru toți, cu facturile plătite la zi și care totuși mai puteau cumpăra câte-un căruț plin de la supermarket, cel puțin o dată pe săptămână. Salariați cu venituri de simpli muritori, chiar mai mici decât media europeană, dar cu o viață aparent bună, o vacanță din când în când, ieșiri cu prietenii, o mașină bună în garaj. O lume în care pensionarii nu erau bogați, dar aveau cluburile lor, făceau activități, excursii, cursuri, seri de dans. In care tinerii puteau munci în timpul studiilor, pentru că aveau unde și își puteau permite o viață a lor, fără să împartă casa cu părinții și implicit cu salariul acestora. Toată lumea avea dreptul la consultații medicale gratis, dar de-a dreptul gratis, copiii de emigranți erau școlarizați după vârstă și fără prea multe formalități și hârțogării, și asta doar pentru că li se respecta dreptul internațional la educație. În general, este vorba despre respectarea unor drepturi esențiale legate de tot, pentru că dreptul la o viață demnă o au și pensionarii, și angajații, și tinerii... Funcționari îți explicau cu răbdare și fără blazare ce și unde să te adresezi pentru a-ți rezolva problemele, polițiști te salutau politicos atâta timp câte îți vedeai de treburile tale și asociații sociale fel de fel îți puteau da o mână de ajutor real.

Nu vreau să idealizez societatea de aici, de fapt eu cred că nu există așa ceva. Vreau doar să spun că nu întotdeauna legile și bugetul mic al unei țări sunt cele care ne fac viața imposibilă. De cele mai multe ori, cei din spatele sticlei de la ghișeu sunt problema unui moment, cei care îți vorbesc în scârbă sau nici măcar nu se obosesc să-ți vorbească, se grăbesc, sunt indispuși și stresați

și vor neapărat să-ți arate și ție că ai picat într-un moment prost, adică în timpul programului de lucru. Tu, care nu ai încotro și trebuie să faci un consult la medic sau să-ți schimbi neapărat pașaportul, n-ai decât să suporți, dacă vrei să fii „servit". Rar, sau poate niciodată, n-am ieșit dintr-o instituție românească cu toate răspunsurile la întrebările puse, fără nervi și cu treburile rezolvate din prima încercare.

Din păcate, nu este necesară atitudinea lor ca să ne simțim cum suntem de fapt, adică niște cetățeni ai unei tranziții permanente... de la rău, la mai rău. Este suficientă absența infrastructurii de peste tot unde contează de fapt, a corupției care ne înconjoară ca un mucegai, pe care azi îl ștergi și mâine e la loc. Pentru a schimba puțin, doar puțin, recunosc, nu e nevoie doar de fonduri europene și de ajutoare nerambursabile, este nevoie și de bun simț, iar asta nu costă bani.

Îmi amintesc acum de primele contacte pe care le-am avut cu consulatul român din Barcelona. Pentru a obține programare, era nevoie să suni și să ceri programare telefonic. Aveam un singur număr de telefon la dispoziție, la care am încercat de zeci de ori să sun. Ba nu-ți răspundeau, ba îți intra un mesaj într-o spaniolă de baltă. Cum nu puteam rezolva anumite probleme decât trecând pe-acolo, am insistat câteva zile la rând să sun și am reușit să obțin o programare. Mă întreb: dacă ai avea o urgență în care ar trebui să intervină, ce s-ar întâmpla? Pentru că în Spania nu sunt doar români emigranți, sunt și turiști români. După zile de nervi cu telefonul în mână, am ajuns și acolo. Era exact aceeași atmosferă ca oriunde în țară, același tratament tipic nesimțit specific instituțiilor românești. De fapt, funcționarii aceia sunt acolo pentru noi, toți românii de-acolo, așa cum suntem, buni sau răi, români sau țigani. Sunt plătiți din impozitele părinților noștri pensionari din țară și ale tuturor românilor cu salarii mizere. M-am simțit ca și cum aș fi ajuns înapoi în țară și am intrat în panică. Ne-au îmbrâncit, ne-au repezit, ne-au certat când n-am știut să completăm formularele, ca să nu mai vorbesc că n-aveau nici pixuri și nici mese la care să te așezi să le completezi.

Aceeași atmosferă ca la Cluj, când ne-am întors după câțiva ani, ca să schimbăm pașapoartele. Coadă dezorganizată, atitudine de superioritate, rea voință. Și ca o ultimă noutate: atitudinea de total dispreț față de emigranții veniți din Spania sau Italia, căpșunarii și femeile de la curățenie. Nu ne lăsau nici la coada românilor de acasă, dar nici la cea a românilor stabiliți în străinătate. Deși eram rezidenți acolo de unde veneam, nu eram cetățeni ai țării respective. Ne-au categorisit cetățeni de categoria a doua chiar în țara a cărei cetățenie o purtam pe pașaport!

A venit și decembrie și urma să sosească perechea mea de-o viață. Am mai adăugat un pat simplu în debara, acum trebuia să sari direct în pat din ușă, nu mai rămânea loc nici pentru scaun, iar ușile dulapului se deschideau pe jumătate.

A ajuns într-o duminică, spre norocul lui, așa că eram acasă. M-a sunat din gară și-am pornit spre el în fugă. N-am mai luat autobuzul de data asta, n-am mai avut răbdare să aștept în stație. Ne reîntâlneam după 7 luni. Trecuseră doar 7 luni? Mie mi se păruse o viață de când plecasem. L-am așteptat cu paella, și-am cumpărat Coronitza, berea pe care visa de mult să o guste. Începea o altă etapă, de data asta eram împreună.

Barcelona

Așa cum am zis, speram să-și găsească de lucru ca șofer de camion. Nici măcar nu încercam altceva, era unica șansă să câștige un salariu care să ne permită să ieșim din mizerie, chiar dacă n-am fi rezolvat actele. Ar fi putut câștiga dublu față de cei din construcții și cel puțin triplu față de mine. Trebuia să-și plătească datoria de la viză, să trimitem bani în țară la fete și să adunăm ceva bani, ca să ne mutăm din apartamentul groazei. Nu știa nici o boabă de spaniolă, dar aici erau șoferi care lucrau de doi, trei ani cu toate că știau foarte puțină, unii aproape deloc. Stăteau cu săptămânile singuri în camioane prin Europa, nu aveau ocazia nici să învețe și nici să practice prea mult ceea ce mai prindeau după ureche. Am apelat la toți prietenii noștri șoferi și i-am rugat să vorbească cu patronii lor pentru el.

Tot Ionel, același din gară, de la început, ne-a ajutat și acum. Pentru început, avea nevoie de puțină practică, așa că l-a luat cu el pe camion și l-a învățat să fie tirist. A făcut școala în țară, dar n-a condus în viața lui un camion, în afară de orele obligatorii de la școală. Din prima săptămână când a ajuns, s-a urcat pe camion cu prietenul lui și a plecat la practică. Deși voluntară, să zic așa, a fost foarte importantă în acel moment.

Cadoul pe care ni l-am făcut în primul weekend împreună a fost o vizită în Barcelona. Era visul nostru vechi să vedem Sagrada Familia, faimoasa catedrală a faimosului Gaudi. Am luat autobuzul și ne-am dus fericiți spre monstrul sacru al catedralelor mondiale. Recunosc, eu am fost și înainte de sosirea lui prin Barcelona. A fost o tentație prea mare, Barcelona era la 100 km de mine. N-am rezistat și bine am făcut. Oricum, banii ăia pe care i-am cheltuit atunci pentru moftul meu nu mă făceau nici mai bogată, nici mai săracă. Singurele valori care mi-au rămas din toată peregrinarea sunt legate de aceste mici nebunii făcute pentru experiențe personale și nu pentru bonuri de casă.

Barcelona e mai mult decât un oraș plin de obiective turistice celebre în lume. Pentru mine, Barcelona e buricul pământului. E senzația reală pe care am avut-o pe Rambla, înconjurată de oameni de toate rasele, veniți din toate

colțurile pământului, de saltimbanci și artiști anonimi, de diversitatea limbilor și culturilor care își lasă amprenta peste noua și cosmopolita Barcelona. Rambla, străbătută de turiști curioși și barcelonezi grăbiți, impresionantă prin clădirile care o limitează, dar unică prin oamenii care o animă. M-am simțit acasă în Barcelona, era casa tuturor, pentru că oricât de freak sau de conformist ai fi, te regăsești în Barcelona. Aici nici ceea ce e vechi nu e tradițional și nici ceea ce e nou nu e pur și simplu modern. E orașul tuturor și e unic, iar eu o să-i port în suflet pentru totdeauna minunatul lui spirit. Sagrada Familia, catedrala care nu seamănă cu nimic, poate doar cu visul unui arhitect cu o minte genială, catedrala neterminată nu ar sta niciunde în lume la fel de bine ca acolo. Înconjurată de orașul flămând de viață, sfidează realul ca un castel de nisip gigantesc, ajuns aici în mod bizar din lumea fantastică a poveștilor cu zmei, balauri și feți frumoși. Era imposibil să ne dezamăgească.

Am străbătut pe jos puțin din gloria acestui mare oraș și am revenit de-a lungul anilor, ori de câte ori am avut ocazia. De fiecare dată am avut aceeași senzație: c-am ajuns în centrul universului. Plimbările prin Barcelona, ca și celelalte escapade pe care le-am făcut mai târziu prin Catalunya, au fost premiile cele mai mari pe care ni le-a dat viața pentru curajul nostru. Am văzut locuri de vis pe Costa Brava, sate catalane care par să fie decor pentru filmele cu cavaleri și domnițe, sate pescărești cu farmec boem și aer de acuarelă, muzee care nu seamănă cu muzee și cetăți care seamănă cu muzee. Nimic din toate astea nu le voi pierde, nimic nu va fi uitat sau risipit. Trofeele mele stau în sufletul meu la loc de cinste.

Cu tot efortul depus, au trecut două luni lungi și grele până când bărbatul meu și-a găsit de lucru. Timpul trecea și noi ne afundam tot mai rău în disperare.

Între timp, eu plecasem de la familia gemenilor. Discuțiile au început de la actele pe care nu le obținusem la timp din cauza relei voințe a lor și, în final, normal, de la bani. Vă reamintesc, câștigăm 560 de euro pe lună și lucram de la 8 la 7 seara. Mi-au cerut să stau câte o oră în plus seara, iar eu am cerut bani

în plus. Am avut parte de o reacție spontană de strigăte și insulte, așa că s-a terminat la fel de spontan. Era momentul să merg mai departe Am plecat într-o seară, fără să întorc capul. A fost singurul loc de muncă, din multe altele care au mai urmat și de la care am plecat fără să las loc de bună ziua, unde nu m-am întors niciodată să salut și singurii șefi cu care nu am rămas prietenă. Îmi părea rău pentru copii, mi-ar fi plăcut să-i revăd în timp...

A urmat o perioadă în care nici unul n-am lucrat. După vreo lună de voluntariat pe camion, timp în care aștepta un camion liber., patronul a luat pe altcineva în locul lui. A fost norocul celuilalt, care s-a aflat la momentul și în locul potrivit. Am rămas cu buza umflată, dar cu experiența pe camion. Banii din Germania aproape se terminaseră, premonițiile mele se adevereau și eram în pragul disperării. Într-o dimineață caldă de februarie, cu magnoliile înmugurite deja, am ieșit la plimbare în cartierul în care locuiam. Era o zi de muncă, toată lumea făcea ceva, se ducea undeva, avea treabă. Ne simțeam abandonați de soartă și am încercat să facem un rezumat, să stabilim termene. Ne-am pus problema să ne întoarcem acasă, dar eram plini de datorii de la viza pe care-o cumpărase. Culmea, în ianuarie 2002, adică după o lună de la sosirea lui, vizele au fost eliminate... Am stabilit o lună ca termen maxim de forțare a norocului, după care eu urma să plec prima. Oricum, slujbele pe care le puteam găsi eu nu ne-ar fi ajuns ca să putem trăi aici amândoi și să menținem fetele acasă. O lună. Asta a fost decizia luată.

Norocul care îți face soarta

Nu a durat nici o săptămână și am găsit de lucru într-un atelier de croitorie unde coseam nasturi, făceam tivuri și butoniere. Nu sunt chiar antitalent la capitolul ăsta, dar e departe de-a fi o muncă pe care o știu face bine. Am făcut și eu ce-am putut, erau câteva ore pe săptămână și, chiar dacă nu mă pricepeam, nu m-a dat afară. Aveam bunăvoință, cred că asta a fost apreciată mai mult decât nepriceperea. Pot spune cu toată sinceritatea că a fost slujba pe care am făcut-o cel mai prost dintre toate slujbele mele. Și nu din rea voință. Degeaba m-am străduit, toate tivurile îmi ieșeau strâmbe, butonierele se descoseau, iar ațele atârnau triste pe haine. Am fost o „cusătoreasă" catastrofală și, totuși, nu am fost concediată. Avea suflet patroana mea, îi mulțumesc pentru răbdare și sper ca bunătatea ei să fie răsplătită în timp. Montse mă ducea din când în când să-i fac curat în casă, îmi dădea să-i calc haine, mă lua cu ea la munte, la mama ei, unde ajutam și acolo prin casă. Făceam orice, niciodată n-am simțit că munca m-a umilit în vreun fel. Ținea la mine, îi povesteam mult despre viața mea de acasă, de fetele mele, de situația din țara mea. Bărbatul ei era patron de tiruri și majoritatea șoferilor erau români. De fapt, fetele din atelier erau toate românce. L-am rugat să-l ia și pe-al meu la lucru. Mi-a zis că n-are nimic liber deocamdată, dar o să vadă ce poate face. L-a mai trimis din când în când în câte-o cursă în doi și l-a dus la lucru la munte, unde avea un teren de vânătoare pe care îl întreținea și curăța din când în când. A mai făcut câte un ban și, mai ales, i-a mai crescut moralul. A venit într-o seară cu o sută de euro câștigați la munte atât de încântat și îmi flutura banii în față ca și cum ar fi câștigat un milion la loto. Într-adevăr, pentru noi atunci valorau cam cât un milion pentru alții. Tot prin intermediul lui am aflat de un francez care își deschidea un birou de expediții și căuta o secretară. M-am dus la interviu și m-a angajat pentru că știam ceva germană.

Lucram acum și la atelier, și la birou. Francezul nu avea prea multe prune în straiță, părerea mea e că nu avea un chior și că habar n-avea de transporturi. Dar norocul nostru, al meu și al soțului meu, a venit de aici. În aceeași clădire

în care era biroul francezului, mai avea biroul un alt patron de tiruri, Bernardo, care avea și el majoritatea șoferilor români. Într-o zi l-am auzit plângându-se că unul dintre șoferi îi plecase și că a rămas cu tirul încărcat. Că n-are pe nimeni să trimită să-i descarce tirul. Eu m-am băgat în vorbă și i-am zis că știu eu un șofer, dacă îl interesează. M-a întrebat pe cine și i-am zis de-al meu șofer. Bărbatul tău e șofer de tir?, m-a întrebat de vreo două ori. Da, e șofer de tir. Și a mai lucrat undeva? Spre norocul nostru mai lucrase puțin la celălalt, l-a sunat și i-a confirmat telefonic că se poate conta pe soțul meu. Așa că, în seara aia, inginerul meu și-a început cariera de șofer de tir.. L-a chemat la birou și i-a dat cheile camionului, telefonul de firmă și adresa de descărcare. Urma să plece la Valencia, chiar în seara aia.

Târziu, după vreo doi ani, am aflat din întâmplare povestea primei experiențe ca șofer. Nu era genul care să se plângă și nici mare povestitor de anecdote la un pahar.. Totuși, după câțiva ani, când deja era un experimentat tirist, ne-a dezvăluit la un chef cum a găsit adresa de descărcare în Valencia. Pe vremea aia nu erau încă GPS-uri, iar hărți n-a găsit în camion. Nimeni nu l-a întrebat dacă avea sau nu hărți, sau bani să-și cumpere. El știa că trebuie să ajungă în Valencia și dus a fost. Orașul l-a găsit cumva, deși autostrăzile lor sunt labirinturi, acum știe toată lumea, cred. Trebuia să găsească ieșirea corectă de pe autostradă și vă asigur că asta e chiar foarte complicat, un oraș ca Valencia poate avea 20-30 de ieșiri care te duc în diferite zone ale metropolei. A cerut ajutorul colegilor de muncă și a ieșit cu bine din labirint, dar adresa nu știa nimeni să-i explice pe unde e. La vremea aia abia dacă înțelegea câte un cuvânt în spaniolă, așa că nu putea cere ajutor prin telefon patronului. Drept urmare, când deja era pe direcția bună, a început să oprească din intersecție în intersecție și să întrebe unde e firma cu pricina. L-am întrebat de ce-a oprit așa des și mi-a zis că nu reușea să țină minte mai departe de prima explicație și direcție pe care i-o indica respectivul: dacă îi zicea „a la primera la izquierda" se ducea la stânga și se oprea, că nu înțelegea și nu putea reține ce i-a zis mai departe. Se oprea din nou, întreba pe altul și tot așa vreo două ore și „n" persoane

întrebate, până când a ajuns la destinație. Iar când a ajuns, hazul mare a fost că ăia de acolo nu știau nimic de marfă și nu voiau să-l descarce. Cum nu pricepea nimic, m-a sunat pe mine și mi-a zis să mă duc să vorbesc cu șeful lui să văd ce se întâmplă. În final s-a lămurit totul, marfa era pentru alții și bărbatul meu, inginer mecanic cu licență, a lucrat ca șofer de tir în Spania 7 ani buni, a ajuns să fie unul dintre cei mai căutați și nu s-a văitat niciodată de soarta lui.

Următoarele drumuri pe care le-a făcut au fost în Peninsula Scandinavă, în plină iarnă. L-a trimis într-o luni, pe el și pe un coleg de-al lui, și s-au întors după trei săptămâni. La plecare nu i-a avertizat despre durata călătoriei. Și dacă ar fi știut, tot aia era, pentru că mai mulți bani tot n-avea de unde să-și ia. Eu îi luasem de mâncare ce-am putut și mai avea la el vreo 50 de euro, ceea ce pentru noi era o mică avere. Eu trăiam o lună cu banii ăia. Card n-avea, doar eu aveam un cont în care oricum nu era mare lucru. Se cam golise de când cu lunile în care lucram doar eu, sau nici unul. Oricum, șefului lui nici nu-i trecuse prin cap să-l întrebe dacă avea sau nu bani. E greu să-ți închipui cum e să nu ai, când ție nu-ți lipsește nimic. La un moment dat, când am văzut că practic făcea naveta între Germania și Suedia și că nu are de gând să-l aducă acasă, i-am zis că i s-au terminat banii. Cum adică, s-au terminat banii? Păi să scoată de pe card, mi-a zis. Păi nu are așa ceva. Cum, nu are un card la el? Păi nu are nici la el, nici acasă, și niciunde, i-am zis. Acum îi înțeleg perplexitatea, atunci mai puțin. Era greu să-ți închipui atunci că mai există cineva fără cont în bancă și fără cel puțin un card în buzunar. Pentru noi, însă, care veneam dintr-o țară în care totul era cash, era ceva normal.

Mie, când mi-am deschis primul cont în bancă, a trebuit să-mi arate cum funcționează mașina de dat bani. Trebuie să recunosc că nu reușesc să țin minte cum îi zice în românește, pentru că eu am aflat de existența ei în Spania și pentru mine întotdeauna se va numi cajero, sau caixer din catalană, pentru că acolo am aflat eu de existența lui și pe atunci nu știam cum îi zice în românește. Primele dăți când am scos bani trebuia să mă abțin să-i zic

mulțumesc, atât mi se părea de fascinant faptul că-mi spunea bună ziua, îmi știa numele și mai îmi dădea și bani. În satul meu, nu era nici măcar telefon fix, darămite cajeros, când am plecat eu. Bietul bărbatul meu, cum nu avea ce pune în el, nu avea nici cont. Bernardo m-a întrebat câți bani și-a luat la el și mi-a râs în față când i-am zis că destui, după părerea mea. Suma i s-a părut ridicolă, el cheltuia atât probabil la două, trei mese.

De fapt, șoferii spanioli aveau carduri de firmă și aveau diurne pentru mâncare în deplasare. De ce oare credeți că avea doar români fără acte la lucru? Un șofer spaniol nu i-ar fi stat nici mort trei săptămâni afară, fără bani pentru mâncare de la firmă. În vremea aia un spaniol ar fi luat pentru aceleași curse cel puțin 3000 de euro pe lună, în timp ce pe-al meu îl plătea cu 1600 fix, indiferent de lungimea curselor pe care le făcea. Norocul lui a fost că naveta între Germania și Suedia se făcea cu bacul, pe care se îmbarcau cu tir cu tot. Aici era bufet liber non stop, adică de seară când te îmbarcai, până dimineața la debarcare. Și aici mâncau până nu mai puteau, el și colegul de navetă, se spălau, își spălau hainele, și se odihneau ca oamenii. Nu era chiar ce trăisem eu în Germania, dar avea și el partea lui de mizerie.

S-a întors după trei săptămâni și numai datorită vizitei pe care o primea colegul lui de suferință. Îi venea nevasta din România și nu se văzuseră de vreo doi ani. Așa a acceptat să-i mai aducă pe-acasă, faptul că nu mai aveau bani și haine curate nu l-a impresionat deloc. Îmi amintesc și acum ziua în care a intrat cu tirul în curte. Eu am ieșit afară să-l salut, în timp ce el parca cu spatele. Se uita la mine fericit, râzând cu gura până la urechi și a dat prea mult cu spatele, până a dărâmat gardul de cărămidă din spate. Nu era primul care o făcea, gardul era foarte slab și probabil că ar fi ajuns un picior să îl dărâme. Ca să nu mai zic că avea o rablă de camion, era obosit și nu avea ochi în acel moment pentru oglinda retrovizoare. Cum Bernardo era un coleric, am știut ce-o să urmeze. Am fugit repede înăuntru ca să nu văd și să nu aud nimic, pentru că Bernardo era deja afară, strigând cât îl ținea gura. L-a dat afară pe loc, i-a luat telefonul și cheile camionului și a strigat vreo oră prin curte că toți românii

sunt niște idioți. Pe-al meu asta nu l-a speriat prea tare, s-a apucat să aranjeze în camion marfa pe care o adusese din Suedia și să-și strângă lucrurile. Mă aștepta pe mine să termin programul de lucru și să mergem acasă. Nici eu nu eram foarte disperată că-și pierduse munca, cred că devii imun după câteva experiențe ca ale noastre. Eram fericită că s-a întors și nu mă puteam gândi la altceva. După nici două ore de la scandal, Bernardo, deja calm, s-a dus la el și l-a întrebat la ce naiba se uitase când dădea cu spatele? Răspunsul lui a fost simplu: tu la ce te-ai fi uitat în locul meu? I-a dat cheile și telefonul înapoi, și aici a rămas trei ani. Am început să câștigăm ceva bănuți și bineînțeles că am început să ne gândim la reunirea familiei rătăcite.

Premiul etapei

Începutul sfârșitului acestei perioade se apropia. Și a culminat într-o bună zi, în care am început să plâng în hohote pe stradă, privind o familie cu copii plimbându-se fără griji și fără să-și poată imagina ce au declanșat. Am plâns până când am luat decizia pe care trebuia să o iau pentru că venise momentull La sfârșitul lui aprilie, am renunțat la apartament și m-am dus acasă. El a rămas să doarmă în camion, ca majoritatea colegilor lui de breaslă pe atunci, să mai adune bani și să încerce ceva cu actele. Mă întorceam acasă după un an. Eram hotărâtă să-mi caut de lucru acasă, să încerc ceva și să nu mă întorc în Spania. Aș fi vrut foarte mult să reușesc acasă, de fapt asta mi-am dorit în sufletul meu mereu.

Călătoria cu autobuzul a fost nesfârșită și plină de emoții. Mi-a fost frică la intrarea în țară, pentru că depășisem perioada legală și mă întorceam după un an, fără rezidență. Am plătit însă ceea ce se plătea și am trecut cu bine. Am fost vreo cinci în autocar cu perioada depășită și, dintre toți, l-au coborât doar pe unul. De la graniță până acasă mi s-a părut drumul cel mai lung, autobuzul se oprea din sat în sat, ca să lase pachete, iar la ieșirea din Oradea ne-a oprit poliția, ne-a făcut să tragem pe marginea drumului și să așteptăm... nu știu ce. După vreo trei ore în câmp, fără să vină nimeni să ne spună mai stați sau plecați, am pornit mai departe. Chestii balcanicel

Au fost șapte luni în care am fost fericită și liniștită. Fetele erau bine, casa mea era cea mai frumoasă și primitoare casă din lume, florile mele erau tot acolo și câinele bătrân la fel. Deși a urmat o altă lungă perioadă de separare, am fost liniștită și mulțumită tot acest timp, și nu am avut deloc impresia că pierd sau irosesc timp. Din Spania mă suna în fiecare duminică și trebuie să recunosc că-mi era dor de mare, de soarele spaniol, de agitația și forfota serilor de vară. Aici era liniște, multă liniște, toți doreau să plece undeva dacă nu o făcuseră încă, toți aveau pe cineva departe, toți pândeau celularele, dacă sună sau dacă au vreun mesaj. Am încercat, așa cum am zis, să-mi caut de lucru. Am fost la singura agenție de forță de muncă din orașul meu și mi-am depus

dosarul. Am așteptat vreo două luni să fiu chemată la vreun intreviu. Am intrat la o firmă de materiale de construcții, care căutau o secretară. Nu mi-au făcut contract, nu am semnat nimic, foarte tipic pentru perioada aia. Oricum, nici nu a fost necesar.. În a doua săptămână după ce-am început, au venit șefii mari, niște nemți, care au făcut un circ oribil când au văzut cifrele de vânzare, și când au auzit că directorul și-a luat un „personal assistant" în condițiile în care ei nu vindeau încă aproape nimic. Firma era germană, iar directorul era un ceh tânăr care nu vorbea nici o boabă de română. Nu pot să zic că m-au dat afară, pentru că nici nu mă angajaseră, de fapt. Nu mi-au dat nici un chior pe săptămânile acelea și firma de recrutare mi-a zis că n-are ce să le facă. S-a terminat rapid, n-a contat în CV și nici n-a lăsat traume. După experiența asta, n-am mai încercat nimic. Îmi petreceam ziua cu fetele, cu florile mele și cu telefoanele din Spania. Am făcut ce n-am făcut într-un an și de care în tot acest timp mi-a fost extrem de dor. Am fost mamă, am fost prietenă, am fost fiică, am fost eu... A fost o perioadă foarte atipică pentru mine, fără program și fără orare și, aș putea spune, fără stres. Nu aveam nici un plan, dar nici nu voiam unul. Am vrut doar să stau, să mă bucur de copiii mei, de casa mea, de mine și de timpul liber. Eram obosită.

Demi s-a întors prin noiembrie, cu speranța să-și facă actele printr-o nouă variantă. Trebuia să meargă la București, pentru că șeful lui depusese o cerere nominală pentru el la Ministerul Muncii. Pe baza acestei oferte de muncă, putea primi apoi în Spania acte de rezidență și drept de muncă. Cel puțin teoretic. Ne-am regăsit toți după un an și jumătate și urma să plecăm împreună spre nouă viață. În România nu mai aveam ce încerca.

Peregrinii

Ultimele zile acasă au fost grele. Au fost cele mai grele zile din viața mea. Demontam lucrurile din casa pe care atât de mult o iubeam, singura mea casă de atunci și dintotdeauna. Toate amintirile, fiecare bucată de sticlă, de lemn, de lut, tot ceea ce am fost și tot ce a însemnat ceva pentru mine și pentru cei pe care îi iubeam. Cum o să pot trăi fără toate, cum o să mai fiu eu și cum am să mă regăsesc, dacă las totul în urmă? Am dat spre păstrare multe din neprețuitele mele lucruri și am împachetat câteva de care nu m-am putut despărți. Am dăruit florile pe care le îngrijisem ani întregi și am vârât printre hainele din valize lucrușoare care să mă ajute să-mi aduc aminte mereu cine sunt și unde mă îndrept. M-am despărțit încă o dată de toate și de toți și am plecat pentru patru ani lungi.

Nu vreau să mai zăbovesc asupra acestui episod, care chiar și acum, după atâta timp, mă impresionează profund. Fetele erau de data asta cu mine și mă durea mai mult durerea lor decât a mea. Le luam din locul în care ele erau fericite, strada aia prăfuită era toată lumea lor, jucăriile rupte și julite aveau suflet, iar casa lor era palatul lor.

Am plecat cu o dubiță jerpelită, înghesuiți între sacoșe și pachete. Au rămas în urmă bunicii și câinele bătrân, pe care nu aveam să-l revăd niciodată. A fost o călătorie interminabilă, fetele plângeau și dormeau, dormeau și plângeau, și mă întrebau din oră în oră cât mai este. Am ieșit din țară într-o noapte geroasă de decembrie, iar la graniță am văzut termometrul care arăta -22 grade.

A fost călătoria cea mai tristă, încercarea cea mai grea prin care am trecut toți anii ăștia acum rememorați. Drumul acela spre niciunde, cu speranța care doarme în sufletele pustiite de tristețe și amar, cu întrebări fără răspunsuri despre un viitor pe care nu-l poți nici măcar întrezări... Amintirile care revin dureros... fetele care s-au născut acolo... fetele mele care au învățat acolo să umble, să vorbească, limba lor, care oare va mai fi a lor? Familia... fetele mele oare vor mai avea noțiunea de familie pe care am avut-o eu? Mormintele pe

care le lași în urmă, tradițiile familiei mele, voi fi oare în stare să le transmit? Și, mai presus de orice, întrebarea la care nu găseam nici un răspuns: OARE MERITĂ?

Nu am avut nici o problemă cu autoritățile vamale până la intrarea în Girona, destinația finală. Aici ne-au oprit polițiștii catalani, mossos d'esquadra sau moșii, cum le zic românii de pe aici. Cum eram într-o dubiță cu număr de România, ne-au oprit pentru control în plină noapte. Probabil că fețele noastre nu le-au părut prea legale și ne-au cerut să coborâm toți din mașină. Am întrebat în spaniolă dacă și copiii, au dat dovadă de compasiune zicând că ele pot rămâne în mașină. Ne-au înșirat de-a lungul unui zid și au pus farurile mașinii de poliție pe noi. Au cerut actele și au început să dea telefoane la centrală pentru a cere detalii despre noi, în timp ce ne-au cerut să coborâm toate bagajele și să caute în fiecare paporniță. Când au ajuns la ale mele, au scos și câteva dintre lucrușoarele pe care eu le împachetasem printre haine: vaze, bibelouri, rame cu fotografii, tacâmuri, farfurii, pahare... M-au întrebat ce fac cu ele aici, de vreme ce stau doar o lună în vacanță. Le-am răspuns foarte hotărâtă că soțul meu rămâne să lucreze aici o vreme mai lungă și că are nevoie de toate pentru noua lui casă. Nu știu dacă au crezut povestea, cert e că s-au oprit din căutări în momentul în care unul dintre moși mi-a spart o vază pe care o scosese din ascunzișul ei. M-am înfuriat rău și le-am zis că nu le-am cărat până acolo ca să le spargă ei și că oricum nu vor găsi altceva în sacoșele mele, chiar dacă vor căuta în toate. După vreo oră de așteptare, ne-au cerut scuze, m-au felicitat pentru spaniola mea și mi-au zis să mă gândesc să caut de lucru ca interpret, după care ne-au dat drumul.

În anii care au urmat, am ajuns chiar să lucrez ca interpret pentru poliție și judecătorie și m-am gândit de multe ori la vorbele acelui polițist.

Un alt început

Apartamentul pe care îl închiriasem fără să-l vedem, cu ajutorul unor prieteni și prin telefon, era așa cum poate să fie un apartament pe care nu l-ai văzut înainte de a-l închiria. Destul de vechi, mobilat cu resturi, aproape toate defecte sau pe punctul de-a colapsa. Era totuși într-o zonă bună, centrală, și avea avantajul că era mare. Aveam un salon cu terasă, trei dormitoare și două băi, o bucătărie dotată cu un balcon separat. Era mobilat, avea electrocasnice... Nu era nici pe departe casa în care visasem să aduc fetele, dar era un acoperiș doar pentru noi unde, în sfârșit, eram împreună!

Am ajuns cu două zile înainte de Crăciun, frânți după călătoria groazei și am încercat să facem puțină atmosferă de sărbătoare. Am cumpărat un brad ieftin, de plastic, pentru că în Spania brazii naturali sunt rari și ca atare foarte scumpi, și am pus toate amintirile la vedere, pentru a ne simți mai acasă. Câteva globuri, beteală de doi bani, o instalație electrică... A rezultat un decor de Crăciun patetic, de magazin chinezesc, care mi-a produs o traumă atât de puternică, încât acum, oricâte decorațiuni de Crăciun aș avea, consider că nu sunt destule. Eu măcar am o scuză plauzibilă.

În noaptea de Crăciun am fost invitați la masă acasă la Bernardo, cel care ne ajutase cu actele și care era fericit să ne vadă în sfârșit pe toți împreună. A fost frumos, am făcut chef împreună, români și spanioli, iar fetele s-au simțit bine, deși era ciudat Crăciunul acesta cu palmieri, mare și plajă! Au fost noii colegi de muncă a lui bărbatu-meu, șoferi români, majoritatea singuri, cu familiile departe sau fără, și familia mare a lui Bernardo, frați, surori, copii, cumnați... Dintre români, doar cel cu care a fost în călătoria nesfârșită prin peninsulă era acolo cu nevasta. Ne știam dinainte de plecarea mea. Ei i-am lăsat moștenire locul de muncă de la atelierul de croitorie, iar ea a rămas câțiva ani buni acolo, pentru că era un loc călduț.

Bernardo locuiește într-o casă situată într-un loc privilegiat, de o frumusețe rară, într-o stațiune de pe coastă, pe o colină înaltă, de unde se vede și marea, și muntele, deodată. Locul este spectaculos, priveliștea îți taie

respirația, iar casa este o construcție specifică locului, albă, simplă, aerisită și veselă. Am mâncat sarmale, salată de vinete, de boeuf, prăjituri românești de casă, dar și gambași, paella, marisco și alte câteva specialități nelipsite de la mesele spaniole. Tot acolo ne-am petrecut și revelionul și am început anul 2002 împreună, fericiți și cu mari speranțe într-un viitor mai bun.

Era de fapt al doilea Crăciun în Spania pentru mine și pentru bărbatul meu. Primul Crăciun am încercat să mi-l amintesc, dar sinceră să fiu, nu reținabsolut nimic legat de el. Dar știți cum? NIMIC. Am încercat să-mi amintesc dacă am avut brad sau nu, ce-am mâncat sau ce-am făcut, dacă am fost sau nu pe undeva. Zero absolut. Cred că în cazul ăsta, creierul meu a refuzat să rețină primul și de fapt singurul Crăciun petrecut fără fetele mele, probabil fără brad și fără nici o luminiță de speranță în suflet. Eram în casa cea urâtă și cred că singurul lucru pe care l-am avut atunci de Crăciun au fost conlocuitoarele noastre furnici.

Acum, în timp ce vă povestesc toate astea, îmi dau seama că și Revelionul era al doilea din Spania. Păi de primul îmi amintesc tot atâtea ca și de Crăciun. Singurul lucru pe care mi-l amintesc cu adevărat este că în 1 ianuarie am fost la plimbare în Lloret de Mar. Stațiunea este absolut superbă, un orășel cam de mărimea Mangaliei, cu străduțe pline de istorie, cu vile cocoțate pe coline verzi și cu o grădină botanică de-a lungul coastei, combinația perfectă antistres între parc, soare, mare și verdeață. Plimbarea debutului de an a devenit apoi o tradiție a familiei mele, în fiecare an am revenit în Lloret pentru plimbarea care aduce noroc.

Lloretul, dacă vreți să-l vedeți, și vă asigur că merită, mergeți să-l vedeți în extrasezon. Vara este plin ochi de tineri care vin exclusiv la distracție, dar la distracție de genul că mă îmbăt până pic pe stradă sau urlu la lună pentru că eu sunt în vacanță și nu-mi pasă de nimeni. Este locul în care se fac banchetele de final de an școlar ale localnicilor, englezilor, nemților, nordicilor... mă rog, cei care-și permit să-și trimită copiii la așa ceva. Petrecerile de burlaci și burlăcițe, chefurile gen majorate... cam asta este atmosfera aici. Dacă vrei așa ceva,

este locul ideal de pe Costa Brava. Eu, cum nu caut așa ceva, în condițiile în care pot merge la mare pentru că vreau să aud marea, nu mergeam vara în Lloret decât cu eventualii musafiri, pentru a le arăta grădina botanică, pentru a savura un cocktail în barurile de pe plajă.

Sau, dacă eram deprimați, eu sau bărbatul meu. Și să vă spun de ce. Era un loc, chiar pe faleza stațiunii, unde soseau și plecau autocarele cu turiști. Ei bine, noi ne așezam acolo, pe balustrada de beton, și îi urmăream pe cei care plecau. Vă dați seama cam ce față ai când ți se termină concediul și pleci de la mare într-o țară ploioasă și sumbră de prin norul Europei?! Ei bine, nouă ne trecea deprimarea o vreme.

Pare Coll

După adresa pe care o aveam, fetele urmau să fie repartizate la o școală publică din apropiere, care nu-mi inspira foarte multă încredere. De fapt, aș fi vrut foarte mult să intre la un colegiu semiprivat din apropiere, colegiul Pare Coll, la care mai erau înscriși și alți copii de români. Ce vreau să spun cu semiprivat? Adică nu e privat sută la sută, pentru că o parte din buget este de la stat și o parte din fonduri proprii. La un colegiu privat nu mi-aș fi putut permite să le dau, nu știu exact la cât se ridică taxele, dar am auzit de colegii la care era vorba și de 1000 de euro pe lună. La colegiile astea oricum nu le-ar fi primit, decât în condiții cu totul speciale. Familiile își înscriu copiii de când se nasc, așa a făcut și mama gemenilor, de acolo mai știam ceva amănunte legate de colegiile private. Primeau și copii săraci, bursieri pe care îi finanțau ei, aveau câteva locuri pe an pentru ei. Oricum, nu mă interesa locul pentru săraci din aceste colegii...

Demi n-a fost de acord cu școala asta pentru că era condusă și patronată de maici, adică o școală religioasă catolică. Să nu credeți că-i obliga să meargă la slujbă sau să se roage în fiecare zi. Profesorii sunt toți „civili", iar materia care se preda nu are nimic de-a face cu religia. Au norme mai stricte, legate de ținută, de comportament și trebuie să plătești în fiecare lună o sumă de bani, care, de fapt, nu e chiar atât de mare. Am vrut să dau fetele acolo pentru că am crezut, într-un moment de inconștiență, că maicile au suflet bun, doar ele sunt cele care fac misiuni pentru săraci și ajută oamenii la greu. Sau nu? Am sperat că ele o să aibă mai multă înțelegere pentru fetele mele, mai multă răbdare și milă. Și fetele aveau nevoie de răbdare, începeau clasa la jumătatea anului și nu știau nici o boabă de spaniolă și catalană. Trebuie să recunosc acum rușinată că a fost și snobism la mijloc, nu voiam să meargă la o școală unde copiii africanilor și ai marocanilor erau majoritari și despre care se știa că sunt mai slabe și sub nivelul celorlalte. Nu toate școlile publice, dar asta era una dintre cele mai slabe. Am scuza mamei, care vrea tot ce e mai bun pentru copiii ei. Am regretat abia mai târziu, când am învățat cu adevărat ce înseamnă toleranța

și convietuirea, când am acceptat până la urmă faptul că religia și credința nu au uneori nimic în comun cu mila creștinească, care de fapt nu vine din norme, vine pur și simplu din sufletele noastre, îndoctrinate sau nul

Nu mi-am ascultat bărbatul, așa că m-am dus la inspectoratul școlar unde am cerut să vorbesc cu cineva, apărând așa cum am știut mai bine șansa fetelor mele de a merge la o școală pe care o consideram eu potrivită așteptărilor. Am făcut-o bine, după cum se pare, și am primit repartiție la școala pe care am ales-o eu din start, încă înainte de-a aduce fetele acolo. Vă reamintesc că, în acel moment, nici unul din familie nu avea acte de rezidență, chestie care este interesant și foarte important de precizat. Practic, eram toți ilegali, doar tatăl familiei le avea în curs de apariție. N-a contat că n-avem acte, nu conta nici culoarea pielii, dacă cumva am fi avut alta decât avem; nici stiva de hârtii traduse și legalizate care ți se cer la noi în țară pentru orice. Vă garantez că aici toate se fac pentru și în favoarea copilului, care are dreptul să meargă la școală gratis, chiar dacă atunci când ajunge aici știe doar alfabetul chinez, arab sau nu îl știe deloc. Fetele au dat un test din care trebuia doar să rezulte că ele știu cât de cât să scrie și să citească. Eu am avut voie să stau cu ele și să le traduc și tot acolo a fost și nelipsitul psiholog care trebuia să se asigure că fetele mele nu sunt traumatizate de interviu. Nimeni nu mi-a cerut acte sau diplome de absolvire din țară, n-am avut de convalidat nimic pentru ele. Ce să le ceri, dacă au dreptul să meargă la școală? Copiii care vin din Africa merg și ei la școală imediat ce ajung aici, chiar dacă nu știu nici să scrie, nici să citească, unii dintre ei. Și fiecare merge la școală după vârsta pe care o are și nicidecum după convalidarile pe care le fac comisiile școlare. Am avea de învățat de la ei, doar dacă am vrea să deschidem puțin ochii și, odată cu ochii, sufletul. Pentru ei copilul e un mic rege, care înainte de orice are dreptul la educație și la șanse egale în viață.

În luna februarie, fetele mele au început școala în Spania, la colegiul pe care l-am ales eu pentru ele.

Ceea ce nu se poate cumpăra

Odată cu începerea școlii, au început și marile probleme. Fetele veneau de la școală din satul de la poalele munților, unde mama lor era profesoară, o școală mică în care toată lumea le cunoștea și le iubea. Aici era o instituție enormă, de renume și cu tradiție, în care se vorbeau două limbi pe care nu le înțelegeau, erau copii buni și răi, erau zile bune și mai puțin bune. Pe ele le scoteau de la orele normale pentru ore speciale în care învățau spaniolă și catalană, în paralel cu orele de clasă normale. Vă puteți da seama cum le trecea ziua, atunci când toată lumea în jurul tău povestește, îți vorbește, te întreabă, se joacă, iar tu ești singurul care nu pricepe nimic...

Cea mare făcea crize de nervi în fiecare dimineață, strigând în gura mare că nu se mai duce la școală, iar micuța, care avea șapte ani, mă întreba în fiecare zi, hohotind din tot sufletul, când ne întoarcem acasă. În fiecare dimineață era o dramă până le scoteam din casă. Își trăiau mizeria lor, pe care aș fi dat orice s-o evit.

Plângeau în fiecare seară până când adormeau epuizate și cred că visau, ca mine la începuturi, că totul a fost un coșmar.. Nu știu cum au reușit ceilalți părinți în aceeași situație ca mine să-și ajute copiii cu integrarea în lumea asta nouă. Mie însă nu-mi reușea nimic din ceea ce încercam. Nici promisiuni, nici cadouri, nici ignorare, nici vorbe bune, dar nici rele... Ale mele au rămas așa, visând în fiecare noapte că s-au întors la casa lor. Chiar și după ani, chiar dacă acum visează în catalană sau în spaniolă, casa lor e tot acolo, pe strada prăfuită de la poalele Apusenilor.. Nu pot să spun că au avut probleme cu integrarea. De fapt, ele nu voiau asta, nu aveau de ce să se integreze într-o lume pe care nu o doreau și nu era a lor. Era a mea, nu o aleseseră ele și nu le aparținea. Din fericire, micuța era prea crudă și inocentă ca să reziste prea mult bătăliei negației. A sfârșit vorbind o catalană impecabilă, cu un accent inconfundabil de gironeză get-beget și la școală s-a descurcat binișor. S-a integrat, și-a făcut o grămadă de prieteni și a făcut tot ce fac copiii fericiți de pe-acolo.

Nu de la început, bineînțeles. Îmi amintesc o rană care acum e închisă,

dar care a sângerat mult atunci. O chestie la care acum nu știu dacă i-aș mai da vreo importanță...

Deși nu eram bogați, nu ne lipsea nimic. Ne permiteam destule și pentru fete nu făceam rabat de la multe. Cum în mai era ziua ei, la prima aniversare departe de casă, am invitat aproape toată clasa la un local special pentru aniversări, un fel de parc de distracții miniatural pentru copii. Nu era ceva ieșit din comun, acasă întotdeauna am sărbătorit zilele lor cu mare fast, cu mulți invitați și cu mare tam-tam. Au venit colegii invitați, cu părinți cu toți, și am plătit o grămadă de bani pentru a cumpăra bunăvoința adulților. Lucru pe care acum nu l-aș mai face, dar nu întotdeauna reacționezi corect, uneori te lași condus de sentimente, mai degrabă decât de rațiune. Prea puțin îmi păsase până acum de bunăvoința lor și de felul în care mă vedeau ei pe mine și pe bărbatul meu. Iată că venise însă și momentul ăsta, să-mi pese cum ne văd ei pe noi. Deși nu se obișnuia, am plătit și pentru părinți câte ceva de la bar, iar eu am profitat de ocazia de a face puțină conversație cu ei. Speram să ne cunoască, să ne accepte și să nu ne judece nici pe noi, dar mai ales pe fata mea, pentru națiа din care ne tragem. Voiam să facem impresie bună, iar fata mea să-și facă prieteni printre colegi, iar asta trebuia neapărat să treacă de supervizarea părinților.

O chema Miriam pe fata asta și era bună prietenă cu a mea, sau cel puțin așa părea. Urma să-și serbeze ziua la nici o lună după fiica mea și nici nu mă gândeam că nu o invită. Știam că totul depinde de mamă, dar era una dintre cele mai amabile, venise la petrecerea noastră și păruse prietenoasă și deschisă. Alexandra era sigură că o va invita și aștepta cu nerăbdare petrecerea. Zilele treceau însă și nimic. Fata mea era în fiecare zi tot mai tristă, cu privirea tot mai pierdută. Eu eram disperată, mă durea îngrozitor, plângeam în fiecare zi pe-ascuns, încercam să o înveselesc și s-o încurajez. Nu cred că reușeam prea bine. În final a invitat-o, chiar cu o zi înainte de eveniment, dar răul era gata făcut. Pentru fiica mea a fost un eveniment și pentru amândouă o lecție de viață. O lecție dureroasă, de care mai bine ne-am fi lipsit. Nu totul se cumpără

cu bani.

După puțin timp, și-a făcut prieteni adevărați, pe care nu a trebuit să-i plătim pentru amabilitatea lor. Felul ei de-a fi au fost suficiente pentru a deschide ușile catalanilor. Fetele mele, și eu lângă ele, am învățat că valorăm prin ceea ce suntem. Că putem de multe ori să fim jos, pe un loc în care nu vrem să fim și în care poate că nu merităm să fim. Nu are nici o legătură cu banii, nici cu poziția socială, pe care o poți pierde pe drum de-atâtea ori. Și că de cei care te judecă din altă prismă te poți lipsi de fapt pentru totdeauna. Este una din lecțiile de viață pe care, cu durere și lacrimi, am învățat-o împreună în toți anii care au urmat și care, cred eu, e una dintre cele mai importante pilde pe care o ducem împreună de-aici. Aș vrea să le reamintesc fetelor mele aceste lecții și să nu uite că roata se învârte mereu: azi ești sus, mâine mai vedem...

Prietenii la... catalană

Am găsit de lucru destul de repede după ce-am revenit în Spania. Făceam curat prin case, lucram la câteva familii și câștigam destul de bine. Nu puteam căuta altceva, pentru că n-aveam încă nici rezidență, nici drept de muncă. Deocamdată își făcuseră actele tatăl și fetele, ei aveau acum rezidența legală, eu mai trebuia să mai aștept un an. Aveau o lege absurdă, conform căreia copiii au dreptul să stea cu tatăl, dacă el are rezidență legală, dar mama nu. Adică tatăl șofer de tir, plecat toată săptămâna, mama în țara ei și pe copii cine naiba îi îngrijește? Ce să zici, au și ei mediteranismele lor! Câștigam 7 euro pe oră și lucram vreo 25 de ore pe săptămână. Nu era rău, în casele în care lucram eram respectată și liniștită, nu era nimeni acasă în timp ce-mi făceam eu treaba. În fiecare dimineață, după ce trimiteam fetele la școală, mergeam spre casele mele. Făceam kilometri întregi pe jos, chestie care îmi plăcea mult. De fapt, nici munca pe care-o făceam, în condițiile date la momentul respectiv, nu-mi displăcea de tot. Aveam timp să visez și să-mi fac tot felul de planuri, aveam destulă libertate de mișcare și program flexibil. Făceam o grămadă de planuri, pentru că așa am făcut în toți anii care au urmat după plecare. Am planificat din timp și am gândit toate mișcările pe care le puteam face în etapele următoare. Am avut multă răbdare și am fost perseverentă cu previziunile și așteptările.

Tot așa am ajuns și la orele de catalană, respectând un plan, dar și din cauza unei ședințe la școală în calitate de părinte, prima la care am fost convocată aici în Spania. O ședință de la care am ieșit rușinată, pentru că n-am înțeles nimic. Și doar era vorba de fetele mele, de educația lor! Nu a fost o ședință ca aici în România, la care se întâlnesc părinții cu diriginta, se citesc notele și se discută fondul clasei. Era vorba de o ședință pe școală cu toți părinții, cu directoarea și cu toți profesorii din școală, în care se discută inclusiv programa școlară și eventuale schimbări la propunerile părinților. Se discută, se propune, se combate și se dezbate. Eu, care mai știam câte ceva despre astea din țară, aș fi vrut să înțeleg tot și să particip, dar catalana nu mi-a

permis. Am ieșit jurând că asta n-o să se repete.

Și m-am înscris la catalană, la cursurile gratuite organizate de Generalitat de Catalunya, pentru toți cei care vor să învețe limba asta rară. Mergeam la cursuri la Casa de Cultură, în fiecare luni și miercuri, de la șapte seara. Aici mi-am făcut primii prieteni din afara cercurilor de români în care mă învârteam. Am avut colegi din Argentina, Uruguay, Chile, Venezuela, Columbia, Mexic, SUA, Germania, Republica Dominicana, Ecuador, Maroc, diferite țări din Africa, Rusia, Polonia, Ucraina, Bulgaria și altele câteva pe care nu le mai amintesc. Am vrut să scriu fiecare țară pentru a vă putea transmite varietatea culturilor care mi-au invadat lumea, diversitatea obiceiurilor pe care le-am cunoscut. Cu mulți dintre ei am devenit prietenă, am făcut primele ieșiri la terasele din Girona, am făcut chefuri cu mâncăruri tradiționale și ne-am ajutat cât am putut în problemele pe care le aveam ca emigranți. Cu ei am gustat primele empanadas, am savurat grătarul de vită a la parrilla gătit de uruguayeni, celebrul lor dulce de leche, prăjiturele de cocos din Venezuela, cușcușul marocanilor făcut în zeci de feluri, cartoful dulce copt, am probat celebrul mate al sud-americanilor, am ascultat tangouri pe plăci zgâriate de patefon și am dansat cu ei pe ritmuri latine fierbinți. Am învățat să deosebesc originea vorbitorilor de spaniolă după accentul tipic, după vocabularul folosit și modul de-a formula propozițiile. Am învățat că argentinienii nu se suportă cu uruguayenii, că nici unii, nici alții nu îi suportă pe columbieni, că ăștia la rândul lor nu-i suportă pe cei de mai sus... Că chilienii au ceva cu cei din Venezuela și Peru și așa mai departe. Că, în general, pe argentinieni nu prea îi suportă nimeni din America de Sud și îi consideră niște încrezuți. Că celor din Buenos Aires le spun „los porteños", nu știu de ce, dar știu că lor nu le place și că Buenos Aires este un oraș fascinant, după părerea prietenilor mei uruguayeni, unul dintre cele mai frumoase orașe din lume... De fapt, sunt toți foarte apropiați ca obiceiuri, vorbesc toți spaniola cu un accent dulce și cântat, ascultă stiluri de muzică asemănătoare și au cam aceleași gusturi culinare, cu variații adesea neînsemnate. Își dispută mereu drepturile de autor în ceea ce privește originea

diferitelor rețete culinare sau unele branduri de țară, înfocați ca niște veritabili latini și sunt absolut toți exagerat de patrioți. Cel puțin în declarații!

Desigur, pentru cei mai umblați prin lume, povestea asta nu înseamnă nimic. Pentru mine însă odată cu ei s-a deschis ușa Universului și, pe neașteptate, în lumea mea mică și prăpădită, a intrat întreaga planetă, cu toate culorile și mirosurile ei.

Mate, prieteni și drept de muncă

O să încerc să vă explic ce este „mate", nu așa cum puteți găsi în Wikipedia, ci așa cum l-am perceput eu. Pentru că, departe de-a fi o simplă infuzie, mate este... un eveniment social. Cu toate eforturile făcute, nici eu n-am înțeles pe deplin tot secretul infuziei fermecate, probabil trebuie să fii sud-american pentru asta, cu toate că una dintre cele mai bune prietene ale mele este Susana, o uruguayancă pe care am cunoscut-o la cursurile respective.

Toți vorbesc despre mate ca despre o băutură panaceu, bună pentru cei mici și cei mari, bună la orice, legală și accesibilă tuturor și, totuși, cu un substrat pe care eu doar pot să-l bănuiesc... Ce mi s-a explicat: că este o infuzie din „yerba mate", un copac care crește prin America de Sud. Frunzele lui, după o prelucrare elaborată, se folosesc pentru o infuzie care se bea dintr-un vas special, diferit ca formă și mărime, în funcție de zona de pe continentul sudic. Vasul poate fi fabricat din multe chestii, de exemplu din coaja unui fruct, cel mai des dintr-un dovleac ornamental, care este golit și uscat. Sau sticlă, metal, lemn, porțelan, coarne sau piele de vacă, dar cel din dovleac este cel mai popular, pentru aportul de savoare pe care îl aduce infuziei. Din recipientul respectiv se bea cu un pai, la care ei îi spun „bombilla" sau „pajilla". E făcut din metal, de multe ori este un obiect de valoare, câteodată are decorații din metale prețioase, gravuri, însemne personalizate, uneori este o bijuterie de familie care se transmite în generații... și are vârful rotunjit cu o sită fină care servește la separarea ierburilor. Infuzia conține mateină, ceva cu același efect ca și cafeina. De multe ori se combină cu ierburi digestive, calmante sau aromatice. Dacă se consumă în grup, fiecare trece vasul și soarbe un trago din bombilla respectivă. În Argentina, vasul este micuț, individual, în timp ce în Uruguay și Brazilia este mare, pentru consum în grup și se numește „chimarrao", denumire împrumutată din portugheză. După cum vorbesc despre momentul în care „toman mate", mie mi se părea că e ceva pe jumate legal, cu subînțelesuri cel puțin, de unde trag eu concluzia că mai amestecă ei, cel puțin din când în când, și altfel de iarbă... Concluzie personală și neconfirmată, în pofida

insistentelor mele întrebări.

Multe am învățat de la acești amici de pe tărâmuri mai mult sau mai puțin îndepărtate. De fapt, ei au fost primii mei prieteni de aici. Cu ei am început să simt că pot aparține și acestei lumi, acestei comunități colorate, vesele și atât de diversificate. Și tot cu ei am înțeles ce bogată poate fi o astfel de societate care se formează prin amestecul și multitudinea de rase și culturi, fiecare cu aportul personal. Am început să ascult muzica lor, să citesc cărți care le-au marcat viața, să încerc obiceiuri aduse de peste mări și țări. La rândul meu, am vrut să le arăt cum suntem noi, ce obiceiuri avem, am încercat să le aduc puțin din Crăciunul nostru, tradiția ouălor vopsite de Paști, prăjiturile și sarmalele noastre, muzica, folclorul... Am făcut ce-am crezut mai bine ca să ne cunoască așa cum suntem, cu bune și rele... Nu știu dacă am reușit, dar cu siguranță sunt încă mulți pe-acolo care pomenesc clipele petrecute în casa mea.

M-am îndrăgostit de societatea multiculturală din care făceam parte, iar cursurile de catalană m-au ajutat s-o fac. M-au ajutat să mă integrez, așa cum așteptau și spaniolii de la noi. Curios, mă integram tot printre emigranți, de fapt. Puținii spanioli care erau printre noi la cursurile de catalană abandonau pe rând sau se păstrau la margine. O singură spanioloaică mi-a devenit prietenă adevărată și chiar m-a ajutat în drumul meu. Era o doctoriță din Zaragoza, care își găsise un post aici și care era obligată să învețe catalana pentru serviciu. Chus, îi ziceam noi, dar o chema Maria Jesus. Mai târziu, ea m-a ajutat să-mi obțin permisul de muncă, lucru foarte mare, pentru că pe vremea aia nu era deloc ușor să obții așa ceva.

Când în sfârșit a venit și momentul să-mi fac actele, după trei ani de Spania și munci necalificate pe unde se nimerise, aveam dreptul doar la permis de ședere, fără drept de muncă. Pentru a obține drept de muncă aveam nevoie de o ofertă din partea unui angajator, dar nimeni nu era dispus să-mi dea așa ceva. Toate familiile la care lucram mă refuzaseră politicos. Nimeni nu se lega la cap cu asta. Îi povesteam prietenei mele ce obstacole mi se pun, fără să mă gândesc că m-ar putea ajuta ea. N-a avut nici o ezitare și fără întrebări

suplimentare mi-a zis că îmi dă ea oferta aia, ce așa mare lucru?! Și, într-adevăr, mi-a dat toate actele necesare, a semnat unde a avut de semnat și am așa am obținut și eu toate drepturile legale.

Ca românu' nu-i nici unu'...

În toți acei ani, până la obținerea permisului de muncă, am lucrat făcând curățenie în case și să nu credeți că am vreo reținere să recunosc. Permanent aveam în cap un plan și mă obsedau toate chestiile care m-ar fi putut ajuta să fac un pas înainte. Mă duceam cu religiozitate la catalană, învățam cu sârg și treceam examenele, m-am înscris la toate activitățile relaționate cu catalana și am obținut o grămadă de diplome pentru limba cea rară.

M-am înscris și la Institutul Cervantes, la examenul de limba spaniolă cu matriculă liberă. Adică nu m-am dus la cursuri, am învățat acasă și m-am dus doar la examen. Când m-am prezentat la examen și căutam sala unde se face examenul, secretarele de la recepție m-au întrebat dacă fac parte din comisia de examen. N-am înțeles de ce. De fapt, examenul era la Universitatea Girona și se prezentau doar studenții străini care făceau studiile aici. Secretarele m-au văzut așa trecută și au crezut că sunt profesoară. Am luat examenul, iar diploma de la Cervantes mi-e cea mai dragă dintre toate pe care le am.

Pe vremea aia eram singura româncă pe la cursurile de catalană. Mai târziu au început și alții să le frecventeze, iar acum sunt destui români care o vorbesc. Copiii celor ajunși acolo acum 10-15 ani sunt deja adulți... Atunci însă participarea mea la cursurile de catalană era văzută de românii pe care-i cunoșteam ca pe o stranie extravaganță, majoritatea făceau mișto de mine... Cică la ce naiba îmi servește să vorbesc catalana ca să fac curat prin case? Drept să spun, prea puțin îmi păsa mie ce ziceau ei. Eu mă simțeam bine făcând asta și știam că într-o zi o să mă ajute. Adevărul e că în cercul în care mă învârteam eu, am cunoscut tot felul de români, unii dintre ei au dus renumele nostru pe cele mai înalte culmi în Europa... Cred că știți la ce mă refer. Și nu sunt dintre compatrioții noștri colorați la piele și care poartă acel nume frumos pe care nu știu cine dracu' l-a propus și aprobat! Vorbesc despre românii albi la piele, dar negri la minte, cei învățați că din orice loc de muncă trebuie să șterpelești câte ceva, măcar un pic, așa... ca să aibă rost să te duci la muncă. Sau cei care, odată ajunși aici, își făceau un titlu de glorie înjurând și

blestemând națiа care i-a adoptat, sau pe celelalte națiі, cu care trebuiau să conviețuiască. Cel mai prost mă simțeam când ieșeam în grup cu românii și începeau să-i înjure pe spanioli în gura mare. Mi s-a întâmplat să fiu chiar la masă cu ei și, bazându-se pe faptul că oricum spaniolii nu pricep românește, îi spurcau în toate felurile... Sau să fie invitați la masă de spanioli, să strâmbe din nas, să se uite cu greață în farfuriile aduse cu drag de gazdă și să exclame: „Ce scârbos, eu nu mănânc așa porcăriil". Și ca să fie bine înțeleși și de cel care transpirase prin bucătărie spre scârba lor, se strâmbau și strângeau gura pungă, în semn de total dispreț. Mie una mi-a fost de multe ori rușine că sunt româncă, nu din cauză că sunt eu, ci din cauză că erau români și alții din jurul meu.

Vă reamintiți de romînca din cauza căreia am fost foarte aproape de-o noapte pe bancă în parc? Ne-am reîntâlnit după doi ani, când aveam și eu familia mea și o casă a noastră. Eu în plină activitate, cu drumurile mele, școala fetelor, cursurile de catalană, prietenii din lumea largă... Ea coafată, elegantă, de prin cabinet de cosmetică într-unul de estetică, încă fără serviciu... M-a luat peste picior cu catalana mea, m-a întrebat printre altele la ce naiba o să-mi servească? Din spusele ei și din ce mi-a mai ajuns la urechi de la alții, unii români de pe-acolo făceau mișto de mine, atât înțelegeau ei din dorința mea de integrare. De fapt, pentru mulți dintre ei, integrarea era un concept pe care nici nu-l înțelegeau și nici nu-i vedeau rostul. Îi deranja să fie considerați emigranți, dar continuau să iasă doar între ei, să trăiască în cercuri rupte de lume, să-și țină mințile închise, pentru că li se părea că nimic nu poate fi mai frumos decât obiceiurile lor de acasă și nici o mâncare nu poate fi mai gustoasă decât cea făcută de ei, după rețetele noastre. Că n-au nimic de învățat de la cei în țara cărora veniseră, și nici nu vor, de altfel, pentru că noi, românii, în general suntem cei mai frumoși, cei mai deștepți și cei mai beton din lume.

Pur și simplu... legală

Aveam doar permisul de muncă temporar și mi-am găsit rapid de lucru. Era un patron de camioane care avea toți șoferii români și nu avea secretară. A fost primul meu serviciu legal în Spania. Lucram jumate de normă la el și păstrasem câteva din casele la care făceam curățenie. Biroul era într-un sat de lângă Girona, unde ajungeam cu autobuzul. Îmi făceam programul așa cum voiam eu și mă descurcam cu amândouă joburile.

Aveam acte, aveam slujbe și venise vremea să ne gândim la un apartament al nostru. Așa am crezut atunci că e mai bine, toată lumea era prinsă de febra investițiilor imobiliare. Era perioada în care se dădeau ușor credite ipotecare, nu aveai nevoie de girant, banca îți dădea bani de casă, de notari și de mobilă, dacă aveai nevoie. Ratele la creditele obținute erau cam duble față de chirii, dar tuturor li se părea o afacere bună să cumpere ceva. Cine avea să-și imagineze ce va urma odată cu creșterea euribor-ului ăla blestemat, când ratele s-au triplat peste noapte?! Am cumpărat apartamentul ca pe-o investiție și pentru că aveam nevoie de ceva mai concret pe care să-l considerăm casă, cu gândul că la plecare, dacă va fi să plecăm vreodată, îl vom vinde și vom recupera banii investiți în el. Deși nu era nici vorbă de plecare pe undeva pe vremea aia... Și pentru că, oricum am fi, tot români rămânem în gândire și-n simțire, și să trăiesc în chirie toată viața mi se părea un permanent provizorat.

Nu regret nimic din decizia luată atunci, cum de altfel sunt puține chestii pe care le regret în toată povestea asta. Am avut o casă frumoasă, în care ne-am recâștigat un cămin, iar eu n-aș fi putut face asta într-un loc urât, neprimitor. Un apartament minunat, luminos și spațios, cu scară interioară, cu trei dormitoare și două băi în care totul era nou și frumos. Cu gresie albă și pereții într-un portocaliu vesel, așa, ca soarele din Spania. M-am îndrăgostit de el de la prima vizită și am știut că este casa în care vreau să trăiesc acolo. Fetele aveau fiecare camera ei, aveam o sufragerie enormă cu terasă, o bucătărie mare și complet utilată. Ne-am cumpărat totul nou, seturi de oale și vase, prosoape, tacâmuri, farfurii și pahare și tot ce ai nevoie într-o casă.

În august 2004, când fetele erau în vacanță în țară, ne-am mutat în casă nouă. Am stat două săptămâni într-un apartament gol, aveam doar mobilă de bucătărie cu aragazul și o saltea pe care dormeam cu Demi. După două săptămâni de așteptare, electrocasnicele și canapelele noi au sosit în aceeași zi și casa mea începea deja să semene cu locul pe care îl visam de mult. Restul mobilelor le-am cumpărat de la IKEA, mobilă simplă, funcțională și ieftină, fără prea multe brizbrizuri. Am închiriat o dubiță și, cu o listă bine făcută după un catalog de la aceeași firmă, ne-am dus la Barcelona și am cumpărat aproape totul deodată. În două săptămâni, casa noastră era dichisită, utilată și era gata să primească fetele. Sunt foarte recunoscătoare acestui apartament care, departe de-a fi casa pe care o lăsasem în urmă, a fost un cămin în care familia mea s-a regăsit și a înfruntat cu alt suflet și elan încercările lumii în care își făcea un loc.

Cheltuielile nu s-au dublat, ci s-au triplat odată cu achiziționarea apartamentului. În afară de rata la bancă care era atunci dublă față de chiria pe care o plătisem, mai plăteam comunitatea de proprietari, asigurări de viață și de casă obligatorii. Nu pot să mă plâng, le puteam plăti pe toate și trăiam bine. Fetele au fost întotdeauna bine îmbrăcate, nu le-a lipsit nimic la școală, au mers la ore particulare, micuța a mers la sport și pe cea mare am dat-o la pictură. Mergeam mult la cinematograf., la terase, la plajă. Am văzut tot ce se poate prin Catalunya, le-am dus la parcuri acvatice, la zoo, la muzee. Aveam același nivel de viață ca oricare familie de spanioli salariați, ba chiar mai bună decât a multora, și asta datorită muncii pe care o făcea Demi și care era foarte bine plătită. Să nu vă închipuiți că ne lăfăiam în bani, plăteam la timp datoriile și facturile, aveam de toate prin frigider, ne îmbrăcam bine, dar nu mărci și alte fițe, pentru că nu suntem genul, ce mai, ne permiteam ieșiri și mofturi de oameni normali. Adică ceea ce visasem atunci când am fugit din țară, fără să privim înapoi. N-am avut niciodată vise de îmbogățire și, ca să fiu cinstită, nici n-am făcut-o. Am trăit însă după voia noastră, fără să ne lăfăim în luxul pe care îl înțeleg unii, dar fără să intru în panică atunci când îmi vine factura lunară de gaz. Aici am

învățat să nu-mi fie frică de ziua de mâine, atâta timp cât pot munci, o să mă descurc. Mi-au trebuit ani de zile să nu mă mai culc făcând adunări și scăderi în cap...

Am trăit destul de diferit față de mulți dintre compatrioții noștri de-aici, pentru că n-am făcut obsesii pentru mașini de lux, bijuterii, telefoane sau alte chestii din categoriile respective. Am încercat să nu ne refuzăm anumite bucurii mărunte și ca atare am trăit pentru noi și nu pentru bani, ca să zic așa. N-aș fi conceput să fac ca mulți români emigrați, care stăteau aici de câțiva ani ca și noi, dar n-au fost nici măcar o dată la cinematograf cu copiii lor. Ca să nu mai vorbesc de concedii, muzee, grădini zoo, parcuri acvatice sau altele ca astea. Noi am încercat, fără să exagerăm, să ne bucurăm de viață și de momentele nu foarte dese în care eram împreună. Nu cred că am cheltuit fără măsură, n-am făcut decât să încercăm să nu pierdem în continuare timpul pe care nu-l mai recuperezi, cu toți banii din lume.

Nu zic că noi am făcut mai bine decât cei care au ales ca scop al vieții lor să adune bani prin străinătăți. Și nu îi condamn absolut deloc, ceea ce sper să facă și alții, în legătură cu alegerile noastre. Să fie fericiți cu alegerea lor, și să mă lase în pace cu a meal Pe de altă parte, ne-am văzut de ale noastre, am muncit mult și ne-am bucurat atât cât am putut de rezultate. Dar nici n-am furat motorină din rezervorul tirului, n-am vândut marfă furată din camioane, n-am folosit în viața mea carduri false cumpărate de la compatrioții care se ocupau cu asta și nu mi-am cumpărat absolut nimic din marfa furată de aceiași: telefoane, camere video, aparate foto, cosmetice, ceasuri etc. N-am făcut avere, am trăit așa cum am dorit s-o facem atunci când am plecat, adică decent, nimic mai mult. Desigur, sunt mulți care ar folosi alte cuvinte pentru comportamentul nostru, unul ar putea fi cu siguranță „fraieri".

Am cunoscut și o categorie de români care nu lipseau duminica de la biserică! Erau foarte credincioși și păreau la o adică foarte cinstiți, își cărau copiii după ei cu voia lor sau fără, îi obligau la posturi lungi și absurde și, într-un fel, nu-i lăsau să se adapteze noii lumi în care i-au adus. Copiii lor trebuiau să

trăiască aici, dar după aceleași reguli și obiceiuri după care o făcuseră ei în satul de unde au plecat. Cu toată credința lor, casa le era un depozit de produse șterpelite din diferite surse, cel mai frecvent de la locul de muncă. Și culmea, eu cred că oamenii ăștia dorm cu conștiința împăcată, pentru că să furi de unde muncești nu e un păcat, nu-i așa? Așa sunt învățați românii! Și asta probabil că se va schimba foarte greu în concepția unei generații care a asimilat o ilegalitate că pe un drept civil. Pentru ei, să furi de la patron nu e chiar un păcat, înseamnă mai degrabă să te descurci sau „să te scoți", în limbaj actual. Sunt mulți care gândesc așa pe-acolo, dar la fel de mulți sunt fraierii ca noi.

Uniforme și false valori

Până să ajung la biroul cu camioanele, am făcut curățenie în case, așa cum știți deja. Chiar dacă era fără acte, eu aveam un program stabil și o făceam cu deplină responsabilitate, pentru mine era un loc de muncă la fel de serios ca oricare altul. N-am lipsit aproape niciodată în cei trei ani cât am lucrat la aceste familii, deși, pentru că n-am avut asigurare, acei ani nu mi se vor recunoaște la pensie. Nu aveam concedii plătite, nici drept la concediu de boală, nici prime... Familiile la care mergeam erau oameni buni, mă respectau, iar în casele lor nu ți se întorcea stomacul pe dos, n-am motive să-mi amintesc perioada asta cu dezgust. Nu puteam face mai mult fără acte și continui să cred că nu e rușine să muncești. Știam ce o să mă aștepte atunci când am revenit în Spania.

Nu trebuie să vă repet că nu-mi era rușine cu mine. Pentru fetele mele schimbarea era totuși șocantă și cum s-ar fi putut altfel? Le era greu să înțeleagă că mama lor, care acasă fusese profesoară, era acum femeie de serviciu. Ce puteau ele să înțeleagă din schimbarea asta, pentru că habar n-aveau că salariul ăla de profesoară nu făcea nici cât o săptămână de muncă a unei femei de serviciul

Cea mare mi-a cerut să nu merg la școala lor îmbrăcată cum vin de la lucru, deși nu-mi scria în frunte meseria și nici nu mă costumam special în femeie de serviciu. Atunci m-a durut, dar acum, când mă gândesc, mă umflă râsul. Bernardo (vi-l amintiți, nu?) mi-a sugerat, într-un acces de furie ca reacție la replica Dariei, să mă îmbrac cu un halat, să-mi pun basma pe cap, să iau o găleată în mână și o mătură pe spate și să merg așa la școală. Bineînțeles că n-am făcut-o, era o adolescentă rebelă și neîmpăcată cu deciziile părinților și care încerca cu disperare să se adapteze unei realități copleșitoare pentru ea. N-am știut să stăpânesc crizele ei de adolescentă furioasă pe viață, pe noi, pe școală, pe societate în general. Nu era vorba despre adaptare, pentru că ea refuza să se adapteze, de fapt. Se izola de lume, nu-și dorea nici un prieten, fie români, fie spanioli, și a început să învețe din ce în ce mai rău. După ce-a

crescut, nu mai venea cu noi, oriunde am fi chemat-o. La filme, la mare sau la munte, la parcuri de distracții, la Barcelona... Nimic din ceea ce-i puteam oferi aici n-o interesa. Am trecut împreună prin etape emo, punk, gotic, perioade în care se îmbrăca cu hainele mele sau ale lui taică-su, în care se îmbrăca cu aceleași haine câte-o lună... Momente în care se isteriza și îmi striga că se aruncă pe geam și chiar arunca pe geam hainele pe care îi ceream eu să le îmbrace la școală... Adică, ce-i ceream eu? Să meargă la școală, să învețe, să-și bage mințile-n cap, că altă expresie mai bună ca asta acum nu găsescl Am dus-o așa ani buni, cu scandaluri mai mari sau mai mici. Am fost cu ea la un psihiatru pe care ni l-a recomandat de la școală. Eram mereu pe la ușile școlii, să mă sfătuiesc cu profesorii, dar toți aveau aceeași părere despre ea: refuza orice vine din partea lor și a noastră. Psihiatra la care m-am dus cu ea gratis, prin serviciile sociale, mi-a spus după câteva ședințe că fiica mea n-are nimic, că e normală reacția ei. Că asta se întâmplă cu mulți dintre adolescenții de aici, unde mai pui că la ea fusese și schimbarea radicală prin care trecuse. Întotdeauna a fost un copil inteligent și sensibil, pentru care schimbarea a fost o traumă greu de depășit. În toți acei ani m-am simțit vinovată pentru nefericirile și ratările fiicei mele. M-am considerat mereu principala vinovată, am trăit cu convingerea că am greșit și am distrus viitorul copilului meu. Mă consideram vinovată fără drept de apel că n-am fost în stare să-mi cresc copilul acasă, să-mi protejez copilul de traume cu astfel de consecințe. Nici acum n-am scăpat de gândurile astea, n-aș putea spune că familia mea a avut o traiectorie așa cum ar fi trebuit s-o aibă, cel puțin din punctul de vedere al psihologilor.. Dar oare câte familii au traiectoria aceea care se presupune că nu produce traume, în vremurile pe care le trăim noi?

Continui să mă simt vinovată pentru toate astea. La ce mai e bună o mamă, dacă la asta nu s-a priceput? Și, oricum ar fi, vinovăția o poartă în suflet într-un fel sau altul fiecare mamă, chiar și atunci când stă și bea o cafea liniștită pe o terasă la soare, timp în care ar putea face ceva pentru familiel Pe de altă parte, încep să cred că lecția de viață pe care au primit-o a fost valoroasă,

că fetele mele sunt acum mai puternice, cel puțin au văzut partea cenușie a vieții și, chiar dacă au văzut-o prea devreme, tot le va servi odată. Au cunoscut o lume și o societate deschisă, cu bunele și relele ei, pot face comparații și poate vor ști mai bine să aleagă între rău și bine. Au înțeles că lumea asta e a noastră a tuturor, trebuie să începem toți în eal Că puterea care zace în noi și de care nici nu suntem conștienți de multe ori este acolo, înăuntrul nostru, și este cel mai bine pusă în valoare de încercări și cotituri. Te ridici, te scuturi de praf și mergi mai departe. Nu m-ar mira ca peste ani să se reîntoarcă în Spania sau să plece oriunde altundeva în lumea asta largă. Sunt libere să o facă și să-și aleagă drumul în viață, oriunde cred ele mai bine. Dacă or s-o facă, știu la ce să se aștepte, știu că drumul e greu, plin de renunțări și nostalgii incurabile.

Eu una, după toate aceste experiențe, aș putea să emigrez chiar mâine oriunde în lume.

Credință, obiceiuri și norme de bun-simț

Motive ca de exemplu diferențele dintre felul nostru de-a fi și al unora dintre compatrioți m-au făcut să mă îndepărtez și de biserica noastră, care între timp se deschisese chiar în cartierul în care locuiam. Era, de fapt, o capelă pe care o împărțeam la început cu un alt cult, nu mai știu exact care. Asta până când românii s-au apucat să modifice capela după plăcerea lor, să schimbe locul scaunelor, să repoziționeze totul, să redecoreze, să scoată scaune și să pună covoare, să atârne tablouri și icoane și să picteze după bunul plac, astfel încât locul nu mai semăna deloc cu ceea ce fusese înainte, bineînțeles fără să ceară acordul celor cu care împărțeau spațiul. Nu știu dacă ceilalți au plecat pentru că au primit alt spațiu sau pentru că invazia simbolurilor ortodoxe a fost mai presus de dorința lor de a-și păstra identitatea, asta înainte de-a năvăli românii peste ei. Nu am suportat niciodată ipocrizia și nici fanatismul de nici un fel, ori aici erau categoric în exces. Am încercat să-mi păstrez obiceiurile, cele pe care am vrut să le păstrez, în limitele pe care eu le-am considerat necesare. N-am fost mare practicantă niciodată, n-o să mă laud cu contrariul, dar nici împotrivă nu m-am pus. Faptul că exista de-acum un loc al nostru de întâlnire, aparte fiind conotațiile religioase pe care le implica, a contat mult pentru mine. Speram să adune comunitatea, să ne sudeze puțin și, de ce nu, să ne amintească ceea ce suntem, de unde am plecat, nu de alta, dar ca să putem rămâne oameni integri și respectați. Cred însă că, pentru mine, din start, debutul micii noastre biserici a fost un eșec. Am considerat că exemplul dat prin sfidarea oricărei norme de bun-simț a conviețuirii a fost înjositor pentru noi toți, iar mesajul pe care credeam eu că trebuie să-l comunice preotul comunității de români a fost terfelit și batjocorit. Astfel că, după câteva încercări umile să comunic cu responsabilii și cu credincioșii, am considerat că mi-era la fel de bine înainte fără ei, dacă nu chiar mai bine. Vizitele mele ulterioare pe-acolo s-au redus la slujbele de Înviere, care adunau o mulțime de oameni. Veneau greci și ruși, pe lângă toți românii de prin zona Gironei. Nici acolo n-am văzut din partea preotului nostru eforturi să se adapteze diversității de obiceiuri și

neamuri care veneau după o rază de lumină. Nu-și ieșea din ce știa el, urma tradiția și obiceiurile de la el, probabil vreun sat pierdut de lume, iar grija primordială în final era să facă ceva bani în cutia milei, doar toată lumea trebuie să trăiască din ceva. Nu conta diversitatea enoriașilor care băgau banii, conta doar ceea ce știa el și credea că e demn de promovat, asta spre bucuria celor din zona lui, care se târau pe sub masă și își exersau capacitățile de-a umbla în genunchi în jurul, pe sub și prin altar., scene care păreau desprinse din evul mediu. Nu vreau să extind comentariul, atâta doar că au fost momente în care cei din afară, care vedeau spectacolul și care nu știau prea multe despre obiceiurile noastre, cred că ne-au considerat un fel de sectă fanatică periculoasă pentru societate. Nu condamn pe nimeni, poate doar pe preot, care consider că avea o datorie de împlinit altfel decâtîn țară, nu doar obiceiuri de respectat, așa cum era în cazul enoriașilor simpli și fără alte așteptări, în general.

La biroul cu camioanele am lucrat din februarie până în octombrie, când șeful s-a hotărât că are nevoie de o secretară catalană și m-a dat afară. De fapt nu m-a dat afară, efectiv contractul meu de muncă s-a terminat și nu mi l-a reînoit. Am fost extrem de afectată de decizie atunci și eram disperată. Nu credeam că o să mai găsesc alt loc de muncă similar. Acum pot să afirm fără reținere că s-a datorat și altor așteptări neîmplinite ale patronului, care probabil că sperase mai multe atunci când m-a angajat și mi-a lansat o invitație la un congres inventat tocmai în Republia Dominicana, cu all inclusive, și pe care eu l-am refuzat cu încăpățânare pentru că deja știam că nu totul se cumpără nici cu bunăvoință și nici cu bani și pentru că era o chestie care n-avea nici o legătură cu munca depusă de mine la birou.

Nu îmi permiteam să stau fără serviciu, acum aveam și ipotecă, pe deasupra. Am început să caut orice, fără să-mi pese ce va fi. Și am găsit. Nu a durat nici o lună și deja lucram la o măcelărie din cartierul meu, ca ajutor.. Făceam și curățenie, dar ajutam și la prepararea mâncării, pentru că aveau și serviciu de catering. A fost cred cel mai oribil serviciu pe care l-am avut în toată viața meal Eram foarte respectată pentru că știam să fac de toate la bucătărie,

le preparam clătite pe care le vindeau urgent, i-am învățat rețete cu care aveau întotdeauna succes. Mă tratau bine, dar mie nu-mi plăcea deloc. Am făcut o alergie pe piele de la soluțiile cu care lucram la dezinfectare și de la freonul camerelor frigorifice în care stăteam mult timp, m-am umplut de bube și de coșuri pe față. Am mai învățat și eu câte ceva despre bucătăria catalană. Cel mai mult îmi displăcea că lucram sâmbătă de la zece dimineața până la zece seara, în condițiile în care Demi era acasă doar sâmbăta și duminica. Duminica el trebuia să plece seara, așa că practic ne vedeam cam o noapte și o juma' de zi pe săptămână. Eram însă hotărâtă să nu plec de acolo decât la altă slujbă, la cea pe care o așteptam de aproape patru ani.

Între timp, eram înscrisă la toate firmele de recrutare din oraș, cu țintă clară de a ajunge la un birou sau la ceva care cât de cât să se potrivească cu ambițiile mele. Mă sunau din când în când și mă trimiteau la o fabrică de dulciuri, în ture de noapte, sau îmi propuneau slujbe de doi bani, mai rele decât curățenia din case, atât doar că erau cu acte.

Până într-o zi în care m-am enervat, m-am dus la una din firmele de recrutare și am cerut un interviu cu agenta mea. Era o catalană tânără și frumușică, care m-a primit imediat și care s-a dovedit foarte amabilă. I-am cerut amabil să deschidă CV-ul meu și să-l citească cu atenție. Să vadă nivelul studiilor mele, calificările, limbile străine vorbite și alte chestii care nu sunt deloc amănunte într-un CV. După care, tot amabil, dar ferm, i-am cerut să nu mai sune pentru slujbe de rahat pe care și eu le pot găsi fără ajutorul ei. Să mă sune doar atunci când sincer crede că a găsit ceva potrivit pentru minel

Îi au și ei pe-ai lor

Și a venit și clipa aceea. M-au chemat la un interviu la o firmă de transporturi, pe postul de asistent. Nu eram secretara nimănui, eram asistentă de logistică.

Cinstită să fiu, nu mi-am dat nici o șansă! Era una dintre firmele cele mai mari din branșa transporturilor de pasageri din zonă, o firmă veche, cu tradiție, de care știa tot omu', înființată prin 1920, tipică și profund catalană. Interviul a fost în catalană și cred că faptul că eram aici doar de trei ani și vorbeam binișor a fost decisiv. Eu însă eram absolut convinsă că m-au chemat doar pentru a-și face planul de interviuri și poate din curiozitatea de a intervieva o româncă cu tupeu. Când m-au chemat la al doilea interviu, am început să sper că am o șansă.

Înainte de-al doilea interviu, am pățit ceva urât și cred că asta m-a făcut să par total relaxată, pentru că de fapt eu mă gândeam la altceva și-mi era perfect egal dacă mă angajează sau nu. În dimineața aia am fost la muncă la măcelărie și aveam la mine 200 de euro pentru o factură. Era vorba de o factură de la firma Avon, la care făceam ceva vânzare printre prietene. Mi-am lăsat geanta cu banii în vestiar, într-un dulap în care aveam și eu un loc al meu, un spațiu unde aveau acces doar de-ai casei și puținii furnizori ai firmei, cu care colaborau de ani buni. În acea zi însă erau acolo doi electricieni, rude de-ale patronilor, care reparau ceva prin curte. Nici prin cap nu mi-a trecut să-mi ascund lucrurile în altă parte. La ora la care aveam planificat să ies, m-am îmbrăcat și am luat un taxi ca să ajung la interviu. Când am ajuns și am vrut să plătesc, ia banii de unde nu-s. Erau singurii bani pe care îi aveam la mine. În stare de șoc, l-am rugat pe șofer să mă ducă la un bancomat și să mă aștepte să scot bani pentru a plăti cursa. Tot în stare de șoc am intrat și la interviu, pentru că eu lucram la măcelărie pentru 800 de euro pe lună și mi se furaseră banii pe o săptămână de muncă. Nu știu dacă asta m-a ajutat la ceva, dar slujba am luat-o.

Bineînțeles că m-am plâns patronilor despre furt. Era un magazin în care casa de bani era destul de descoperită, să spun așa. M-am gândit că ar mai

putea dispărea și altă dată bani, nu doar de-ai mei, și aș fi putut fi chiar suspectată de furt. Am făcut destul de mult tărăboi pe tema asta, nu neapărat pentru banii furați, ci pentru perspectiva deloc plăcută de-a fi vreodată pusă într-o astfel de postură. I-am rugat insistent să verifice bine cine ar fi putut fura banii mei și, în concluzie, banii oricui din firmă. Este adevărat că m-au privit destul de circumspect începând cu data respectivă, îmi repetau mereu că de la ei nu a dispărut niciodată nimic, că toată lumea care intră la ei în curte este de-a casei, și că nu s-a mai întâmplat niciodată. N-au reclamat furtul la poliție. Eu am plecat de la firma lor la sfârșitul lunii, fără nici un alt incident, și am rămas prietenă bună cu patronii și cu toată familia lor. Se lăudau cu mine la toți clienții pentru serviciul pe care îl obținusem. „Delia noastră o să lucreze la Teisa la birou de-acuma, nu ne mai face clătitel" Chiar țineau la mine. În locul meu am dus tot o româncă, care a rămas acolo ani buni, poate și acum e tot acolo. După vreo jumătate de an m-au sunat și mi-au povestit că au prins hoțul. Faptele s-au repetat, au început să urmărească atent și au pus până la urma camere de filmat. Hoțul era nepotul lor, electricianul!

Eu am început noua slujbă în prima jumătate a lui ianuarie 2005.

Orare și oroare

Nici nu știu ce să vă povestesc despre perioada asta. Toate sunt contradictorii în capul meu legat de firma unde am lucrat cei mai mulți ani din Spania. Imi amintesc că n-am putut dormi câteva nopți înainte, din cauza emoțiilor. Totul era nou, era practic debutul meu într-o lume la care aspiram să aparțin și care acum îmi crea insomnii. Pătura clasei muncitoare capitaliste, cu toate drepturile salariale, cu dreptul la zile libere și concediu plătit, prime și bonusuri, orare fixe și suprasolicitante, dar măcar stabile. Îmi era frică de nivelul de catalană, de lipsa de experiență la calculator, de puțina experiență în munca de birou. De invidia celorlalți și de răutatea pe care mă așteptam să o găsesc. Și unde le mai pui că trebuia să merg cu mașina la serviciu, eu, care aveam carnet de mulți ani și habar n-aveam să conduc.

Am luat câteva ore de condus de la un bătrân pensionat, care fuma trabuc, iar în urma mașinii de școală rămânea mereu o dâră largă de fum înecăcios. El mi-a spus două chestii foarte faine ca să-mi treacă frica de condus. Prima a sunat așa: gândește-te că ești gravidă și că oricât ți-ar fi de frică, copilul ăla trebuie să se nască, orice-ar fil Și a doua: trebuie să fii conștientă de faptul că și ceilalți din trafic te văd pe tine, nu doar tu pe eil Mă vizita din când în când la Teisa, să vadă dacă sunt binel Și el a fost un personaj interesant din viața mea.

Orarul de la Teisa era de coșmar, ceva cu care nu m-am obișnuit niciodată și probabil nu m-aș putea obișnui nici după 20 de ani. De la nouă la unu, pauză de prânz și înapoi de la patru la opt seara, cu sâmbătă liber. Stăteam la jumătate de oră cu mașina până la lucru, așa că în afară de cele opt ore la serviciu, două eram în mașină pe drum spre lucru sau de întoarcere spre casă. Nici salariul de început nu era mare lucru de capul lui, practic câștigam mai puțin decât făcând curat în case, unde aveam timp liber și orar la dispoziție. Pentru mine însă totul era fantastic, mi se părea c-am dat lovitura și-am prins trenul cel mare. Așa sunt unii, nu se gândesc la marea lovitură pentru că se îmbogățesc, ci pentru că li se dă mai mult de muncă, dacă tot o pot duce! Eu

m-am băgat de bună voie într-o chestie care, în afară eventual de autostimă, nu-mi aducea mare lucru în plus, cel puțin pentru început. Mă refer la chestii materiale, desigur. Și totuși, cu orarul ăla de „mierda", cu salariul de începător mai mic decât la măcelărie, pentru mine era lovitura cea marel Concluzia: niciodată nu m-a ajutat prea mult capull

Cred că despre Teisa o să pot vorbi corect și la obiect doar peste câțiva ani, după ce voi înțelege mai bine ce m-a determinat să mă agăț cu atâta disperare de slujba aia. Poate ambiția să demonstrez că pot să fac o muncă de la egal la egal cu ei, dorința de-a fi egala lor și de-a aparține în sfârșit lumii lor... Nu prea știu clar, cert e că m-am încăpățânat de la început să fac posibilul și imposibilul, să înfrunt toate ironiile și să demonstrez că valorez tot atât cât una de-a lor.. Nivelul meu de catalană nu era rău pentru o emigrantă, dar acum, după câțiva ani în plus de practică pe frontul Teisa, stau și mă mir cum de înțelegeam totuși ceea ce-mi cereau oamenii ăia. Cele mai mari probleme le aveam cu telefonul, pentru că de foarte multe ori nu înțelegeam numele persoanelor care telefonau sau ale firmelor pe care le reprezentau. Iar când suna cineva pentru directorul general, care era categoric un catalan sucit și pretențios, mă treceau toate transpirațiile. Nu odată mi s-a întâmplat să mă bește-lească din cauză că n-am știut să-i repet corect numele celor care-l căutau. Deși asta cu răspunsul la telefon nu era munca mea, de fapt. În firmă era o telefonistă care era plătită pentru asta, noi restul o făceam doar ocazional. Mi-am inventat un sistem ca să-nvăț numele lor imposibile, mi-am scris pe un tabel numele celor care sunau mai des și am studiat chiar și cartea de telefon pentru a mă obișnui cu numele catalane. În momentul în care le vedeam scrise, nu mai aveam nici o problemă. Pentru exemplificare, un nume catalan imposibil: Colledevall. Păcat că nu vă pot spune cum se-aude, ca să înțelegeți mai bine la ce mă referl Acum îmi vine să râd când mă gândesc la toate astea. Am ajuns ca după o vreme să mă aprecieze și să aibă atâta încredere, ei în mine și eu la fel, tot în mine adică, încât îmi permiteam să-i spun directorului că n-am înțeles bine cine-l caută, dar dacă-l interesează poate întreba chiar el.

Deși, după ceva vreme, se întâmpla foarte rar să nu înțeleg ceva în catalană, fie el nume sau orice altceva.

Directorul meu general merită o atenție specială în paginile mele. Era un personaj pe care l-am urât și admirat totodată și în egală măsură, care îmi inspira groază și teroare la început, mi-a creat insomnii și coșmaruri, dar care, după o vreme de rodaj obligatoriu, m-a respectat la fel de mult cum l-am respectat și eu pe el. Un bărbat înalt și suplu, cărunt și frumos, cu o ținută de lord englez, un gentleman cum rar mai vezi azi. Toată lumea din firmă îl trata cu „voste" (dumneavostră), chiar și cei care aveau 30 de ani vechime în firmă. Nu avea calculator în birou, pentru că nu știa să-l folosească, era de modă veche, zic eu în termeni eleganți, deși unii răutăcioși ziceau ce e învechit și depășit de evenimente. Îi plăcea ca angajații să creadă că el controlează totul și, într-un fel foarte special, o făcea. Toată lumea din firmă îi purta un respect amestecat cu frică și admirație, știa pe nume fiecare angajat din firmă, inclusiv șoferii și mecanicii. Habar n-avea însă de toate chichițele administrative ale firmei și din păcate nu prea avea habar despre ce face fiecare angajat din firmă. Bineînțeles, în afară de șoferi, de care toată lumea știa exact ce fac. La biroul unde am început eu, lucrau pe atunci nouă oameni, cu mine cu tot, eu fiind singura emigrantă de la birou. Firma avea delegații și în alte orașe din Catalunya, în Olot, în Barcelona și în Banyoles. Va să zică, eu eram la centrală. În afară de personalul administrativ, mai erau cam 130 de șoferi de autocar și autobuz, firma fiind specializată pe transport de persoane. Aveam linii urbane, de oraș, linii interurbane și transport pe bază de contracte, transport școlar, de muncitori și excursii la cerere.

Sr J. era spaima vieții mele, și cred că-mi era la fel de groază de el ca de profa de mate din liceu. Nu cred că i-am plăcut foarte mult la început, deși eu făceam tot efortul să-i fac pe voie cu orice îmi cerea. N-avea habar de munca pe care o făceam, chestie de care mi-am dat seama mult mai târziu, o să vină vremea să povestesc și aia, da' mai încolo puțin. Pe el îl interesau tot felul de tâmpenii, cum ar fi să fii foarte atent cu telefonul, cu cei care intrau cu diverse

probleme la firmă, să ai tot timpul zâmbetul pe buze și obligatoriu să fii mereu binedispus, să fie toate ordonate și la locul la care îi plăcea lui să fie, să fii dispus mereu să faci orice tonterie pe care ți-o cerea și care nu intra în atribuțiile tale... Am făcut felurite munci în paralel cu treaba mea efectivă: am pregătit cafele, am cumpărat prăjiturele, am avut grijă să fie tot timpul sala de conferințe curată, am dus și adus tot felul de acte și am făcut comisioane particulare pentru el sau familia lui, am făcut ordine de nenumărate ori în dosare și fișiere care nu erau ale mele, am reparat yale și uși care se stricau, am schimbat becuri etc... Am suportat nervi nejustificați și am primit foarte puține laude la început. Munca mea era foarte complexă și diversificată și eu o făceam chiar binișor, sunt sigură, altfel aș fi zburat la finalizarea contractului temporar. Făceam logistică cu șeful de trafic, controlam reviziile tehnice, kilometrajul și consumul de motorină, tahograful și fișele șoferilor, dar facturam și cursele firmei, primeam corespondența și facturile exterioare... O grămadă, dar era ok, le duceam pe toate pentru că aveam un orar personal de funcționare perfect stabilit și întotdeauna aveam grijă să las loc și pentru tonteriile lui Sr J.

A trebuit să demonstrez dublu, triplu și înzecit față de una de-a lor că pot face munca mea bine, și nu doar munca mea... A trebuit să fac și celelalte chestii din lista pe care eu am denumit-o „iertați-mă că nu m-am născut catalană", asta ca să mi se ierte accentul și neștiința în pronunția numelor.. Să nu credeți că mă plâng, am fost, în felul meu ciudat de a gândi, mândră s-o fac. Știu pe de altă parte ca peste tot în lume polițele se plătesc la fel și, dacă acasă n-am avut experiența la o firmă particulară, am avut totuși destulă imaginație ca să-mi închipui că așa este peste tot. Acum cred că înțeleg mai bine de ce nu mai vreau să fac asta niciodată! Eu mi-am plătit polițele corporatiste legate de ierarhii și mi le-am plătit prin muncă cinstită, acolo unde mulți nici măcar n-au încercat s-o facă.

Primele avantaje ale muncii în legalitate

În toamnă, la începutul lui septembrie, am făcut primul concediu plătit după 4 ani. N-am avut curajul să-mi iau mai mult de o săptămână liberă, așa că am ales o destinație apropiată și accesibilă pentru noi. Oricum, n-am reușit să mă destind, eram tot cu gândul la munca mea, nu eram încă sigură pe mine, duceam acasă problemele de la serviciu și de multe ori visam noaptea cum să le dreg ca să fie bine. Chiar înainte de a pleca în concediu am fost cumva promovată, să zic așa. Adică promovare din aia tipic corporatistă, îți dăm mai mult de lucru pentru că vedem că poți și te descurci. Cu mărirea de salariu mai așteptăm, să vedem dacă meriți cu adevărat.

Am ales să vizităm o țărișoară mică și total necunoscută până la descinderea noastră în Spania, pot spune chiar exotică pentru noi. E vorba despre Andorra, o țărișoară pierdută prin Pirinei, un principat care pare refugiul personajelor de poveste la care visam în copilărie. Am stat la un hotel de 4 stele, am beneficiat de all inclusive prima dată în viață și-am fost la cel mai mare și grozav spa din Europa, după cum se laudă ei; se numește Caldea. Am savurat din plin această vacanță! O țărișoară de poveste, cu două orașe mai măricele și o mulțime de vile împrăștiate pe pante abrupte și golașe. Un loc ciudat, în care clădirile înalte și moderne, mașinile de lux și extravaganța magazinelor n-au reușit să mă convingă că ei nu trăiesc într-un alt secol sau într-o altă dimensiune decât restul planetei. Cu străzi înguste și pavate pe care se plimbă mai mulți polițiști decât civili, îmbrăcați cu uniforme roșii și fanteziste, asemănătoare cu a unor paji de curte regală. Plimbările pe străzile din Andorra mi s-au părut plimbări în lumea lui Făt-Frumos și mă așteptam să apară după fiecare colț caleașca din dovleac a Cenușăresei. A fost scurt, a fost fantastic într-un fel acest prim concediu de lux pentru familia mea, pentru că a fost ca un basm frumos în care a ajuns în sfârșit și Cenușăreasa.

Lucrurile intraseră pe un făgaș oarecum normal. Aveam un serviciu destul de bun, fetele mergeau la școală, cumpărasem un apartament frumos în care aveam de toate și ne simțeam bine. Nu aveam mulți prieteni catalani sau

spanioli, dar ieșeam la cursurile de catalană și aveam prieteni acolo. Viața mea socială nu era foarte interesantă, eram practic toată ziua la serviciu, restul orelor le petreceam gătind și îngrijind casa, fetele și restul treburilor pe care le facem toate, oriunde ne-am afla. În weekenduri eram de obicei frântă, recuperam somnul și, dacă mai aveam putere, ieșeam la un film sau la plajă. Puținele ieșiri din rutină le făceam cu prietenii de la catalană, dar nu erau foarte dese, pentru că toți eram morți de oboseală și fără prea mulți bani.

Simțeam nevoia să revăd țărișoara pe care o lăsasem în urmă, și am început să plănuiesc concediul următor în România. În momentul în care s-au făcut primele grile de concedii din anul care începuse, m-am programat la o lună de concediu și am știut cu o jumătate de an înainte că în 9 iulie 2006 plec spre casă.

După 4 ani de absență, reveneam cu multă emoție ACASĂ.

Ne-am cumpărat pentru călătorie o cameră video cu care voiam să înregistrez și să duc cu mine cât mai mult posibil. Speram ca imaginile pe care o să le înregistrez o să-mi potolească dorul de țărișoara abandonată. Îmi amintesc cu claritate chiar și momentul în care am pornit, aranjatul mașinii, ora plecării... Țin minte că ne-am încrucișat pe drum cu unul din autocarele de la firma la care lucram eu și ne-am salutat cu bucurie. Toată lumea știa că plec în concediu după câțiva ani de absență și toți știau că așteptasem asta cu emoție tot anul.

A mers destul de bine până prin Ungaria, când am părăsit autostrada. Aici ajungi deja pe jumătate mort de oboseală, epuizat nervos și habar n-ai că de-abia acum începe aventura. Din Budapesta până aproape de ieșire n-am avut tăblițe indicatoare și habar n-aveam cât mai este până la graniță. Între timp s-au mai schimbat lucrurile, dar atunci ni s-a întâmplat să găsim un indicator pe care scria 25 de km până la graniță și după încă vreo 15 km un altul care să indice 62 km până în același loc. Oricum, mie mi s-a părut infernală acea porțiune, pe care am parcurs-o cu camera de filmat deschisă pentru a nu rata intrarea în țară, plângând și râzând isteric din cauza emoției și a epuizării.

Bineînțeles că până la graniță am rămas fără baterie la cameră și am ratat filmarea de la intrare.

Nu pot să comentez obiectiv cum am găsit România la întoarcere. Mie îmi plăcea tot ce vedeam, chiar dacă țin minte că în Oradea mi se părea că toți circulă pe unde apucă, că orașul părea ca după un război civil, cu clădiri vechi și abandonate peste tot, că totul părea pustiu și abandonat. Că șoseaua națională nu avea marcaje și mie mi se părea mereu că circulam pe lângă drum, că tirurile care erau într-un număr exagerat circulau fără nici o lege și șoferii lor îi terorizau pe toți ceilalți, că satele păreau la fel ca pe vremuri, rustice, abandonate și fără viitor. Cu toate astea, eu eram fericită și mi se părea cel mai frumos loc din lume.

Acum cred că știu ce mi se întâmplase. Nu ajunsesem să mă leg și mă simt aparținând altui loc. Nu aveam cum să privesc cu ochi critici țara mea, de vreme ce era unica pe care o simțeam a mea. Nu fac parte nici din grupul celor care afirmă cu ușurință „casa mea este acolo unde mi-e bine"! În fond și la urma urmei, eram doar în vacanță, o perioadă care se termină într-o lună și știam că mă voi întoarce, nu era un loc în care să rămân, să trăiesc, să muncesc. Este foarte adevărat, avem o țară foarte frumoasă, dar oare este suficient? Nu vreau să întind discuția pe tema asta, toată lumea știe răspunsul la această întrebare și toată lumea știe și ce ne lipsește, de fapt!

Refuzam să văd părțile proaste, așa cum fetele mele refuzaseră să vadă părțile bune din Spania. Iar în momentul în care am ajuns pe porțiunea de drum de unde se vedeau munții mei, defileul pe care l-am visat cu ochii deschiși toți acești ani, a fost momentul în care am știut că asta e singura casă pe care o am și așa va rămâne pentru totdeauna, indiferent de drumuri, dotări și de restul lipsurilor care umpleau lista nesfârșită.

Casa mea, deși rebegită de vreme și abandon, era cea mai frumoasă casă din lume. Odată ajunsă aici, am închis ușa și poarta și am refuzat să ies. Mi-am petrecut prima săptămână din concediu ieșind doar în curtea casei, filmând fiecare frunză și floare din grădina mea, plângând în hohote oricând

cineva deschidea ușa și mă întreba cum e pe dincolo. Aș fi vrut să rămân pentru totdeauna aici și cred că atunci am început să mă gândesc că aș putea-o face, trebuia doar să vreau cu adevărat. Deși nu aparțineam altui loc, eram altă persoană. Aveam încredere în mine și eram convinsă că se poate și acasă, se poate oriunde, depinde doar de mine. Anii petrecuți afară mi-au demonstrat că sistemul nu te poate învinge și chiar mă credeam invincibilă și puternică.

Nu-mi amintesc sfârșitul vacanței și drumul de întoarcere. Îmi amintesc doar momentul în care am ajuns în apartamentul meu frumos, care era acum casa mea cea nouă. Am intrat în bucătărie și am început să caut lucrurile prin dulap. Uitasem unde țin paharele, unde țin farfuriile, unde am pus cănile... În casa din România, am găsit totul, după patru ani de absență, cu ochii închiși. Aici nu mi-am amintit nimic după mai puțin de-o lună. Umblam prin bucătărie și deschideam nervoasă fiecare dulap, întrebând cu voce tare unde sunt paharele, unde ținem cănile, unde este fața de masă? A fost ca și cum aș fi intrat în casa unor străini, din greșeală.

Vin când nu mai aștepți

Am revenit la serviciu și la rutina de fiecare zi, cu sufletul mai greu de amintiri și cu mintea plină de România. Nu cred că m-am mai uitat vreodată la toate discurile filmate acasă, dar erau acolo și asta conta mult.

A urmat un an foarte bun, un an în care am început să mă simt și acolo acasă. S-a întâmplat atunci când nu credeam că se va mai întâmpla vreodată, conform acelor principii cărora, dacă dorești ceva cu prea mare încrâncenare, nu va veni, nu-l vei găsi, nu-l vei câștiga... Acel ceva te va găsi pe tine atunci când îl consideri o cauză pierdută. Nu am de unde să știu și nu cred că se poate calcula cât durează acomodarea. Probabil că la fiecare individ e altfel, așa cum fiecare iubim și urâm diferit, tot așa ne desprindem și ne deprindem diferit. Cam ca plantele, le muți într-un loc în care unele încep să se vestejească și altele brusc să înflorească, în același loc. La mine a durat mult și, înainte de-a mă bucura pentru ceea ce câștigasem, cu siguranță că mi s-au vestejit cel puțin câțiva neuroni.

A fost un an în care m-am simțit mai catalancă decât românca, aveam mai mulți prieteni catalani și spanioli decât români, aveam o viață socială foarte vie și diversificată. Am început să frecventez cluburi de dans, restaurante și să merg la spectacole cu prietenele mele, așa că aveam tot mai multe amintiri plăcute despre locurile din jurul meu. Amintiri legate de oameni de acolo. Aveam deja terasa mea preferată, magazine favorite, coafeza și cosmeticiana mea, brutăria de la care cumpăram mereu același tip de pâine, aprozarul din colț... Mă descurcam foarte bine la serviciu, eram deja un nume pe-acolo, șoferii mă căutau pentru orice fleac, pentru că știau că eu le rezolv multe din probleme; șefii mă apreciau și mă respectau, salariul îmi crescuse și aveam banii mei pentru mofturi și nu numail Mă mișcam ca peștele în apă prin orarul meu aglomerat, găteam sănătos, făceam cumpărături, citeam: era foarte cronometrat totul. Făceam cursuri de dans, în loc de catalană, pentru că deja nu mai aveam nevoie de cursuri. Visam în catalană și vorbeam cu mine în cap în catalană, cel mai des. Fetele erau bine, Alexandra vorbea românește cu

accent catalan și scăpa cel puțin câte un cuvânt de-a lor la zece de-ale noastre. Avea o grămadă de prietene, învăța bine și era un copil vesel și frumos. Daria nu neapărat se liniștise, învăța tot atât de prost, dar avea și ea cercul ei de prieteni cu care pierdea zilele și nopțile, după modelul binecunoscut al oricărui adolescent normal și sănătos. Făcea cursuri de pictură și am descoperit că am o fată foarte talentată. Citea mult, citea tot ce îi recomandam eu și tot ce-i pica în mână și parcă devenea pe zi ce trecea tot mai comunicativă și mai puțin revoltată. Ne amenința însă foarte des că la 18 ani se întoarce în România! Aveam bani destui, nu mai aveam nici o grijă legată de facturi sau amănunte cum ar fi mâncarea... ne îmbrăcam bine, aveam dulapurile pline, parcă chiar începeam să prind tot mai mult gustul hainelor bune, mai scumpe, nu neapărat de marcă, asta n-a reușit să mă pasioneze niciodată! Eram ascultată, îmi impuneam punctul de vedere oriunde era nevoie, nu aveam rețineri legate de faptul că sunt emigrantă, sau legate de accentul meu ciudat. Știam să îmi rezolv problemele, eram bătăioasă și tăioasă dacă era nevoie; pe la primărie, sau legat de alte chestii administrative, știam să îmi apăr drepturile și, în sfârșit, o făceam. Toate astea m-au făcut să mă cred cineva, poate mai mult decât era cazul și să am impresia că toate mi se datorează doar mie, muncii depuse, efortului făcut, abilităților mele, alea pe care le am, puține câte or fi. Astea și faptul că vorbele mele, calme sau nervoase, erau ascultate, de la primărie până la brutărie; de faptul că în sfârșit înțelesesem că eu contez, nu sunt o oarecare părticică fără însemnătate, că eu sunt societatea din care fac parte și că un sistem sănătos nu te înfrânge atunci când vrea el, ci doar atunci când renunți tu la luptă.

La începutul anului următor, în ianuarie, România a intrat în UE. Țin minte că așa, din nimic și dintr-odată a început să vorbească toată lumea de noi, adică despre români și România. Despre câte posibilități se deschid țării noastre, câte uși și câte oportunități. Toată lumea părea interesată să investească și să câștige un ban pe noua piață deschisă. Erau încă vremuri bune în Spania, nu se vorbea despre criză, imobiliarele și construcțiile câștigau la

greu și toată lumea căuta o portiță pentru investiții pe piața din lumea nouă a estului sălbatic.

Demi avea deja ani grei de camion, se săturase și îmi spunea mereu că ar vrea să încerce ceva nou. De șapte ani pleca în fiecare zi de-acasă lunea și se întoarcea vinerea sau sâmbătă. Oricine s-ar sătura până la urmăl Câștiga foarte bine, ar fi fost foarte greu, dacă nu chiar imposibil să câștige la fel într-o altă slujbă, chiar și de inginer. Diplomele nu le convalidasem, nici eu, nici el. Am avut o încercare, dar am făcut greșeala să trimit originalele pentru traducere, iar poșta română le-a rătăcit. După ce le-am recuperat, n-am mai avut nici chef, nici timp s-o mai facem. Probabil ar fi putut câștiga undeva pe la jumătate din bani lucrând ca inginer începător, așa că nu speram să găsim ceva.

Nu am căutat noi slujba asta care ne-a adus înapoi în România; practic ne-a găsit ea pe noi. A început când colega mea de serviciu, devenită între timp cea mai bună prietenă a mea, a venit încântată cu un anunț din ziar, care spunea că se căuta un inginer pentru o filială de producție în România. Era vorba despre o fabrică din domeniul auto. Nu se specifica naționalitatea dorită. Am trimis și noi CV-ul soțului meu, care se potrivea bine cu cerințele postului. Ne-am pus multe speranțe în anunț, i-am cumpărat un costum și o cravată, piese care lipseau cu desăvârșire din garderoba lui. Acolo nimeni nu ne chema la nunți și pe camion nu-i trebuia costum. A urmat interviul la Barcelona, la o firmă de recrutare pentru personal calificat. La interviu bănuiesc că a făcut impresie bună și așteptările noastre erau foarte mari. L-au refuzat însă cei de la fabrică, care doreau un inginer de-al lor, un spaniol sau un catalan. Am primit o scrisoare de refuz după vreo lună și ne-am scos din cap ideile fanteziste. Nu pot să spun că am suferit o dezamăgire foarte mare, mai degrabă ne-a adus puțin cu picioarele pe pământ.

Cei de la firma de recrutare au fost însă mai dezamăgiți decât noi și i-au propus să-i caute de lucru, în Spania sau România, pentru un post în specialitatea lui. De aici a început totul, așa ne-a găsit slujba pentru care ne-am întors acasă.

N-a fost o perioadă ușoară, negocierile au durat luni de zile, suspansul și nesiguranța noastră la fel; probabil că soarta a hotărât asta pentru noi și, în ciuda tuturor îndoielilor și fricilor noastre, s-a întâmplat. A fost mai presus decât noi și eu sper că și asta a fost pentru ceva anume, despre care vom afla și vom înțelege atunci când va veni timpul s-o facem.

Epilog

Aș vrea să dedic un capitol fiecărei persoane din viața mea de după. Ar fi prea multe capitole, chiar dacă unii dintre ei au fost pasageri. Începând cu Monica, Nicu și Daniel; țiganii noștri tonți și înceți, polonezii cu sticlele ascunse prin buzunare, nemții în general, pentru că aici nici măcar nu pot face categorisiri în buni sau răi...

Ionel, care mi-a dat un loc în casa lui alături de restul din apartament, Angela și familia ei. Angelei chiar ar trebui să-i dedic mai mult, pentru că m-a ajutat să învăț spaniolă, m-a plimbat și mi-a arătat orașul, m-a ajutat să sun pentru anunțuri de muncă, a fost prima prietenă la început de drum. Au urmat apoi alții, inclusiv funcționarul de la bancă, cel care m-a învățat cum funcționează mașina de dat bani, barmanul de la Nupi, cel care m-a învățat să folosesc calculatorul. Patroana de la croitorie, care nu m-a dat afară, deși am fost o catastrofă a tivitului și a butonierelor, șeful lui Demi care ne-a ajutat cu actele și l-a iertat după ce i-a stricat gardul, care ne-a făcut să simțim că avem o familie spaniolă și ne-a învățat să iubim bucătăria spaniolă.

Lui Chus, doctorița din Zaragoza, care mai mult decât prietenia ei mi-a dat o identitate în sistemul de asigurare spaniol. Printr-o simplă semnătură, mi-a schimbat viața. Ce mici și ce neînsemnate par anumite gesturi pe care le facem din omenie și care pot schimba viața cuival

Susanei, uruguayanca cea exigentă, care m-a certat și mi-a cerut întotdeauna mai mult, din prea multă iubire și din dorința de-a mă ști fericită și împlinită. Nu știu dacă am vorbit suficient despre ei toți, probabil că nu.

A urmat apoi Silvia, prietena mea bună, care mi-a înțeles sufletul mai bine decât mine și care m-a ajutat să-l accept și eu așa cum e.

Este injust să întâlnești și să iubești astfel de oameni și apoi să te trezești fără ei. La început am fost debusolată și pierdută, dar mai apoi am început să mă gândesc la norocul pe care l-am avut. Aș fi putut să nu-i cunosc niciodată și probabil istoria vieții mele ar fi fost o poveste banală despre o femeie oarecare. Oamenii din viața noastră sunt cea mai valoroasă avere. Chiar și cei răi,

proști sau prost intenționați te învață ceva. Restul decorului se schimbă mereu în jurul nostru, fie că ne deplasam noi sau se mișcă doar lumea în jurul nostru. Nimic nu este imobil și chiar dacă rămânem toată viața în casa în care ne-am născut, lumea se schimbă într-un mod pe care îl percepem mai greu din punctul în care te înțepenește atâta stabilitate. Ceea ce dă valoare sunt însă personajele care populează decorul din jurul tău și tot ei sunt cei care te pot sau nu scoate din amorțeala în care ai căzut. O țară poate fi cea mai frumoasă din lume, poate fi un tărâm al perfecțiunii, dar asta nu te ajută cu nimic atâta timp cât oamenii din țara aia nu-ți plac și nu poți trăi lângă ei. Poate de-aia am rămas eu cu impresia că Germania e urâtă, chiar dacă am văzut-o și ca turist. Întotdeauna m-am simțit cumva, într-un fel incomod, cam ca niște muște pe care ei nu le au, de fapt, și pe care, dacă tot apar, încearcă să le extermine într-un fel sau altul. Și poate de-aia mi-a plăcut Spania, mult mai imperfectă și cu câte-o pată pe ici, pe colo, dar unde am simțit în final că pot să fiu acceptată și am voie să fiu eu, printre ei. Pentru că mai mult ca orice pe drumul acesta lung pe care l-am parcurs, alături de ei toți, cei care mi-au făcut companie într-un moment mai lung sau mai scurt al călătoriei mele, m-am regăsit pe mine, cea de azi, cea care a plecat dintr-un sat de la poalele Apusenilor și care nu s-a mai întors niciodată la fel.

The Queen of the Universe!

Acum 5 ani reveneam pe pământul unde aveam rădăcinile. În satul de la poalele Apusenilor, ca să văd seara de pe terasă soarele ascunzându-se cuminte printre stâncile brăzdate de-o apă frenetică, numită la fel ca strada mea: Hasdate. Aș fi putut spune pur și simplu c-am revenit pe Pământ. Punct! Nu din cauză c-aș fi fost între timp pe Marte sau prin alte galaxii, dar, odată întoarsă acasă, părea că „plutirea" se terminase și aveam nevoie din nou să învăț să umblu cu picioarele bine înfipte pe pământ.

Îmi amintesc când am plecat din Girona, cu mașina plină de tot ce adunasem pe-acolo, utile sau mai puțin, dar ale noastre. Este ciudat cum încă nu știu să mă desprind de obiecte, deși ar fi fost normal să învăț, după atâtea despărțiri și renunțări și după atâtea lecții practice despre cât de puțin avem nevoie în pelerinajele noastre. De fapt, despre cât de puține obiecte, pentru că altfel avem nevoie de foarte multe, dar care în orice caz nu sunt chestii ce încap prin valize. Și, totuși, casa mea era înghesuită în Bubulina, iar restul depozitat într-o boxă închiriată până la un posibil transport spre casă. Nu semăna deloc cu plecarea în Germania și nici atât cu cea definitivă în Spania, alături de fete. Prima, plecarea spre Germania, a fost foarte bine asezonată cu entuziasm și multă, multă speranță de mai bine; în schimb, aia spre Spania cu fetele a fost o disperare mută, condimentată cu frică și întrebări fără răspuns. Cu remușcări, cu vinovăție, cu amar... și cu disperata nevoie ca cineva, ceva, oricine sau orice să-mi confirme că fac bine ce fac. Bineînțeles, nici acel ceva și nici acel cineva n-a apărut!

Plecarea din Girona a fost mai degrabă sub semnul nostalgiei, a unei bucurii calde de-a fi trăit toți acei ani pe-un tărâm magic, într-un oraș de poveste pe care îl iubeam ca și cum ar fi fost al meu. A bucuriei de-a fi cunoscut prieteni din toate colțurile lumii, care m-au învățat să văd viața cu alți ochi și mi-au arătat lumea lor așa cum n-o cunoscusem până atunci. De-a fi trăit lângă mare, aproape de o mare care n-are asemănare și care a fost refugiul meu toți anii aceia. Mândră de mine și împăcată pentru că reușisem să mă integrez

acolo, să fiu una cu toți aceia care formau o lume minunată și plină de culoare. Îmi aminteam și casa plină de furnici, ba chiar m-am dus să-i fac poze înainte de plecare, nu cumva să uit (ca și cum aș fi putut...). Îmi aminteam și zilele de luptă, dezamăgirile, deziluziile... dar într-un mod ciudat, fără ranchiună și fără tristețe. Pur și simplu ele au fost, au lăsat oarece urme, și în final au avut rostul lor. Sincer, mă simțeam The Queen of the Universe! Eram convinsă, n-aveam niciun dubiu că fac bine ce fac, că vom reuși acasă, că va fi bine. Eram convinsă că țărișoara mea merge pe calea cea bună și că eu am văzut de fapt unde ar vrea ea să ajungă. Că voi trai s-o văd ajungând acolo și, poate, voi fi în stare să fac ceva, oricât de mic sau lipsit de importanță pentru asta.

Acum îmi vine să râd și sunt convinsă că și voi zâmbiți, chiar dacă discret și cu indulgență. O dată de starea mea exaltată, de mândria mea nedisimulată, de parcă aș fi făcut cine știe ce mare scofală pe-acolo; și apoi de convingerile mele cum că cineva de-aici ar avea nevoie de experiențele mele occidentale. Stau acum și mă întreb de ce am reușit acolo să fiu mândră de fiecare pas al meu, de fiecare reușită oricât de neînsemnată ar părea; cum de eram acolo atât de optimistă și convinsă de puterea mea de-a muta munții din drumul meu? De unde atâta magie în lumea aia să te schimbe într-atât încât să te vezi dintr-odată The Queen of the Universe? Mă rog, nu chiar dintr-odată, au fost câțiva ani, dar pentru o viață de om „dintr-odată" este o expresie adecvată...

Asta simțeam eu când lăsam în urmă Catalunya, țara mea de adopție, țara în care am fost, pentru un moment al vieții mele, The Queen of my Universe.

- Sfârșit -